

VIZGYÓGYINTÉZET,
KLIMATIKUS GYÓGYÉSNYARALÓHELY
POSTA ÉS TAVIRDA
HELYBEN.

Jyglöfűred, 1909. VII. 10.

Kedves Kis László

Csáth Géza

1000 x ölel Józsi

Családi levelek 1909-1912

Jól érek még nyaralni, de az idő múlásának jelle,
hossz naponta többször gondolkodom Budapestre, ahol a
tervezett nép napok elkerülnek messzei gben tünnek
föl - mint a szimónia Kormban az új Józsi
Családi levelek. Ez rövid írósom helyre hozza a
szavakat, de a népi nyelv, a teremtés, a
egy szavak, a népi nyelv, a teremtés, a
minden más elvételre is csak nemem érvelés. De
művészetet paravolni az alkotására talán érdemes
lennie.
Incognitom máig csodálatlan. Semmi se
a "Kis Józsi" = leendő "Külföld"
aki egy a barátos J.

MAGYAR KIRÁLYI POSTA

LEVELEZŐ-LAP

Uram Ngy
Dr. Brenner József
úrnak ügriő

Főtér

Szabarkat
Kunetz palota II.

Oly külföldi államokkal való forgalomra, hova a levelezőlap díja 10 fillér. Külön 10 filléres levelezőlapok kaphatók.

50 éves az Életjel

ÉLETJEL KÖNYVEK 123.

ISBN 978-86-82147-84-8

Dér Zoltán hagyatékából

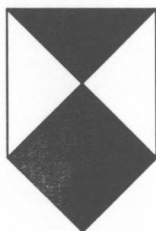
Sajtó alá rendezte és az utószót írta

Beszédes Valéria

Borítóterv

Molnár Péter (millerson)

A kötet megjelenését a Szabadka Község Önkormányzata, a Szülőföld Alap,
valamint a szabadkai Községi Műemlékvédelmi Intézet támogatta

© Minden jog fenntartva. A szöveg közléséhez, írott és elektronikus úton történő
felhasználásához a kiadó hozzájárulása szükséges

Csáth Géza
1000 x ölel Józsi
Családi levelek 1909-1912

2008

1909

I.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Kisdezső.

[Budapest], Vasárnap. 1909.márc.21. Este 8.

Az idő valóban gyönyörű. A tanulásnak épenséggel *nem* kedvez. A nemi vágyakat ingerelvén. Az ablak nyitva és nem fázom. *Vacsorázni készülök.* Jól érzem magam. A délelőttöt elloptam Sanyival együtt (Dunaparton korzóztunk)...Tegnap Polgárnál² kérdezősködtem hogy táborkaromat hol hagytam s hol vagy te...Elmondtam, hogy az Élet komoly kötelességei elszólítottak a fővárosból, bár magam óhajtottam volna, hogy itt maradj.

Boldog férfiú te most pihensz. Számomra most jun közepéig nincsen pihenés. Nincs. Pont. Egyedüli öröm az evés és séta, és többet nem szabad megengedni magamnak. Jelenleg Lachenmann mamához járok. Vörösre való tekintet – nélkül. A vörös Jolánra való tekintet nélkül. Valószínűen ott fogom látni Téglás doktorékat.³ Irj tatározottákról⁴ mert folyton a szőnyegen vannak. Desiré⁵ gyenge, ischiást kapott (el ne mondd) és sántit. Remek az Életben megjelent cikke Belgrádról.⁶ – Új lakásomban pompásan vagyok. Sándor⁷ ideális lakótárs. Hasonló temperamentum és finyásság és rendszeretet, és tisztaságszeretet!... Irj hazulról. Nincs pénzem. Kifizettem a lakásodat (nehogy elküld Tothnének) lakásomat és ebédemet de horribilis adósságom van, mert mindez adósságon ment. Kérlek írd meg van-e kilátás pénzre, ha nincs sürgősen kell szereznem kamatra, mert nem nélkülözhetek most.

Ölel Jóska.

Ha tegnap írtál is – Irj ma is.

¹ Fekete tintával írt zárt levelezőlap. Címzés: Nagys. Brenner Dezső patikáros úr. (Fehérmű, paplan) Szabadka, Főtér. Kunetz palota

² Ebben az időben a Polgárnak volt a zenekritikusa

³ Téglás Béla (188?-1944), tanár, kritikus Osváth Figyelőjébe, és a Nyugat korai számaiban jelentek meg kritikái. Kosztolányi és Csáth Géza baráti köréhez tartozott, az első világháború előtt több alkalommal járt Szabadkán Kosztolányi Dezsőnél vendégeskedett.

- ⁴ Lányi Ernő (1861–1923), zeneszerző családjának gúnyneve. A család közeli barátja 1908-ban Csáth Géza édesapjának közbenjárására választották meg a szabadkai zeneiskola igazgatójának.
- ⁵ Kosztolányi Dezső
- ⁶ Élet, 1909. március 21. 28.
- ⁷ Rajz Sándor, Csáth Géza évfolyamtársa, közeli barátja.

2.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Kis Dezső!

[Budapest, 1909. május 11.] Kedd.

Úgy érzem magam mintha Hétfő lenne. Tegnap t.i. egész nap gatyázás volt. Déltől estig –

Sándor² szüleivel voltam. (Rendkívül kedves, bájos asszony az anyja) D.u. voltunk a Thék gyárban és végignéztük a műhelyeket, raktárakat és *Thék* lakását. Legnagyszerűbb volt maga az öreg Thék, egy genialis nagyszabású ember, egy igazi grand signeur, amerikai sokoldalúsággal, nagy műveltség és művészi értékkel. *Fallière*-szerű jelenség! – A grófnő³ Sándornak nagyon tetszett. Most már *fogj ám hozzá* az új témához. Hiszen a részletmunka a fontos és erre fölhangol ám egy fekete és holmi jó szivar. Azt hiszem, ha egyszer *hozzáfogsz* megis csinálod. Egyébként ma hazaküldöm a fehéreneműt. Kérd anyikát nevemben, hogy lehetőleg Hétfőre küldje vissza. Törülköző nem kell, de kell *kis gatyá* és zsebkendő sok! Vajjon megjött-e már a zongora?

Irj még ma. *Mind.csókol* Jóska

¹ Ceruzával írt levelezőlap. Címzés Nagy. *Brenner* Dezső patikárius úrnak. Főtérszabadka Palazzo Kunezt

² Rajz Sándor

³ Brenner Dezső novellája, nem tudjuk, hogy publikálta volna.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Kisdezső!*

[Budapest, 1909. május 22.]

Szombat

Derék leveledet köszönöm. Köszönöm. Továbbá fogadd mindkettőnkől gratulációnkat névnapodra. Isten éltesen öregem soká. Mint embert, mint férfit, mint művészt, mint a Boleszizmus zászlósát.

Ölelnek Szeretettel

Jóska Sándor²

Írjál v. íráss

mindennap

(Kedden szigorlat) Megkaptátok a dalt?

Leveledért köszönet.

¹ Fekete tintával írt levelezőlap. Címzés Szabadka Kunetz-ház Főtér *Brenner Dezsőnek*² Rajz SándorBRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső

[Budapest, 1909. június]

Végeztem e levelet:– Pest. Péntek este ¾ 8.

Igen komisz pénzügyi helyzetben de egyébként kitűnő kedvben és igazán ritka idegrendszerbeli egészségben írom neked e sorokat. Este van megint. Most érkeztem idegkórtani előadásról haza. Gézi² még nincs itthon. Várom és azután együtt fogunk vacsorálni: az asztalomra kenyér szalonna és egy fél liter tej disziti. Jóízű vacsorázások fognak következni.

De ne tekintsd e szavaimat – jó öcsém – dicsekvésnek, mert dicsekedni talán még sincs okom. Zsebemben két korona pihen, amelyet kölcsön kaptam, holnap vagy holnapután ha honoráriumhoz jutok – épen ki fogom tudni fizetni sürgős adósságaimat.

De – ismét kérlek – ezeket meg ne halld úgy mint panaszos siránkozásokat. Céлом az volt, hogy az igazsághoz hűen beállítsam neked a dolgokat és hogy el tudd képzelni a helyzetemet, amely éppen oly kevésbé szomorú mint rózsás. Csodálatos, hogy mióta szép idők járnak állandóan nyugodt és jókedvű vagyok. Levert, melankolikus óráim mindössze ha volt tíz. De azok azután alaposan komiszok voltak. És te?

Nagyon kedvesen és íróian írtad meg a levélügyeket, szentül hiszem, hogy az írás terrénján ki fognak fejlődni művészi képességeid. Nem kell azonban azt hinned, hogy erőltetés nélkül megy az ilyen dolog. Véres verejtékkel bár, de ki kell dolgozni a témáidat és ha nem sikerül annál biztosabb hogy később sikerülnie kell.

Gratulálok a kitűnő magaviseleti jegyedhez. Ez életművészeted növekedésére mutat. Az ember – ha semmi kedve is a jó viselkedéshez – állítsa be magát mások előtt úgy, hogy a ma született báránnyhoz hasonlítsák. Ez nem jellemtelenség a viláért sem, hiszen a modern embert kell, hogy jellemezze ez az öntudatosság, ez az erkölcsi léhaság, ez az artisztikus ravaszkodás, amellyel a legszentebb leghatalmasabb ideáit is érvényesítheti az életben. Már pedig akkor élünk leginkább és legokosabban ha azt ami bennünk van bármilyen formában de érvényesíteni tudjuk. Minden emberben van valami, de a kifejező erőt és képességet ez az életberendezés adja meg leginkább.

¹ Fekete tintával írt levél, hiányos. A boríték elveszett.

² Ifj. Lányi Viktor Géza (1889–1980), Lányi Ernő zeneszerző fia, később író, újságíró.

5.

DR. BRENNER JÓZSEFNAK¹

[Iglófüred, 1909. július 5.]

Kedves jó apuskám. Annyi a sok, friss, kedves, új benyomás bennem, hogy egészen jól érzem magam. Olyan jól mint talán rég nem. Ez a klimaváltozás nem bolondság. Apuska jövőre el kell jönnötök ide! Olcsó és szép fürdő. Sokkal olcsóbb mint Palics, emellett előkelő is, és a sok fenyő, a pormentes levegő ezek olyan dolgok! Számomra vadonatújságok. Velenczében tizedrésznyre se éreztem magam ilyen jól. Messziről már láttam a Tátrát is – Iglóról jövet az út egyik fordulójánál látszik – és a havat a tetején. Dolgom egyenlőre semmi sincs még. De lesz sok, mert minden vonattal érkeznek vendégek. Vannak itt igen súlyos neurasthénia, hystériák, emésztési zavarok és vérszegények,

üdülő mellhártyagyulladásosok és kezdődő tuberculosisek továbbá elgyengült férfierők. Itt látható Dóczy József² a népdalíró, aki esténként undortkeltően éneklő silány dalait a cursalonban és rosszul zongorázik. Itt lakik Szabó Endre³ a Szanyin⁴ fordítója, akinek csinos affairje volt Güntherrel.⁵ Az igazságügyminiszter odament az asztalához kezét nyújtott neki: mire Szabó felállt, elfordult és ezt mondta: (Az elkobzásra célozva)

– Ilyen embereket nem akarok ismerni!

Günther zavarodottan hagyta el az éttermet. Most nincs is itten. Ellenben púpos leánykája szorgalmasan gyakorol és én – szabad időm lévén – azt várom csak, hogy kimenjen mert be akarok egy kicsit ülni a Tristannal. Ne ijedj meg apa, *magam* leszek a teremben. A kosztom jó, és a kiszolgáló lányok mind Julihoz⁶ hasonlítanak. Ellenben este 9-től és reggel 9-ig nem nélkülözhető a gallér. A ruhákra vonatkozó kellemetlen teendők sorozatának elvégzésével Kisdezsőt⁷ bízom meg a mellékelt levélben. (Kegyeskedj átolvasni és szíves beleegyezéssel szentesíteni.) Sokat szeretnék még ma írni, de hosszabb levélre tartogatom az apró megfigyeléseimet miután az irodalmi formalizmus embere vagyok, ami nem egészen helyeselendő. Irjatok.

Anyikával kezeteiket csókolja Jóska

VII/5.

Kedd d.u. Szabadkán kell tenni!

¹ Ceruzával írt zárt levelezőlap. Címzés: Dr. Brenner Főtér. Szabadka

² Dóczy József (1863–1913), nótaszerző

³ Szabó Endre (1849–1942) költő, műfordító

⁴ Szanyi, Joann, Joszif Volockij (1439–1515), orosz egyházi író

⁵ Günther Antal (1847–1920), igazságügy miniszter a második Wekerle kormányban.

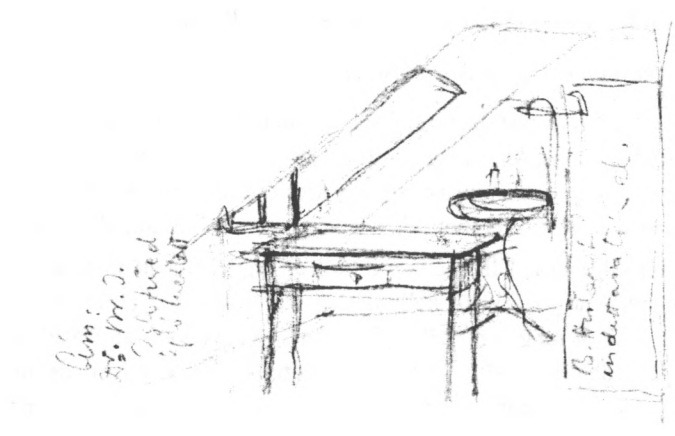
⁶ A Brenner család cselédlánya.

⁷ Brenner Dezső

BRENNER CSALÁDNAK¹

Kedves Enyéim

[Iglófürdő, 1909. július 6.]

IV. óra. Egy órája vagyok Iglófürdön. Még nem ismerek belőle semmit csak a szobámat de már is el vagyok ragadtava. Kis szoba, de jól elférek benne. Kinéz a hegyoldalba. Csupa fenyőt látok magam előtt. És a levegő – ah... Ez a néhány száz méter plussz mily sokat jelent vörös véresejtjeimnek szinte meg se tudom mondani. Azt csak a csontvelőm érzi talán meg a lépem igazán. Dr. Groó² főnököm már meglátogatott. Igen kedves ember. és úr, Képzeltetek el egy ember akiben van valami Millasin Jancsiból³ és emellett Révfy Zoltánból.⁴ Jó arcszín, fekete magas elegáns, ritka hajú. Még kevés fürdővendég van – most érkeznek, De holnap többet. Mind csókol; Kézcsókok. Jóska.

Dezső! Szülészetemet és anatómia jegyzetemet, vászonfedelű téntával írt füzetet. Úgy látszik otthon hagytam. Írd meg: csakugyan otthon vannak. Trisztánt elhoztam, Jeletsed be apának. Elfeledtem kérni.

¹ Fekete tintával írt levelezőlap. A levél közepén ceruzarajz az íróasztaláról. Címzés: Ngs. Dr. Brenner József úrnak ügyvédő Főtér Szabadka Kunetz palota II.

² Dr. Groó Béla a fürdő főorvosa, Csáth Géza főnöke.

³ Millasin János (1878–1946) Decsy Bella (1885–1959), Csáth Géza unokanővérének a férje.

⁴ Révfy Zoltán (1870–1928), a szabadkai főgimnázium magyar–latin szakos tanára.

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Iglófüred, 1909. július]

Kedves Dezső. menj el Nánayhoz² és varass nekem egy világos nadrágot. Olyant mint Sándoré vagy Ernőkéé. Inkább vastag legyen mint vékony. Mosható! Talán *legyen durva vászonból* (tudod, mint az olajfestéshez használt szálas vászon!) de igen bő. Az utolsó nadrágom, melyet ő vart kissé hosszú volt. Valamivel rövidebb legyen (1 cm) de legyen rajta 3 *újnyi felhajtás* (levarrva). Tehát vászon legyen. Próbáld föl te, hogy az ülepe nehogy lógjon. Ma van Hétfő. Ha Kedden megrendeled Szombaton itt lehet. Öregem, örök hálára kötelezel. A nadrágnak iszonyú elegánsnak kell lenni, hogy ellensúlyozza felső ruháim relativ kopott voltát. Neked azt ajánlom, végy magadnak gallért és übercigeredet a Nánay által hozzánk küldendő nadrággal együtt ereszd útnak. A napokban sokat írok.

Ölel mind Joska

Irjatok!!

¹ Névjegyre ceruzával írt levél. Névjegyen: Brenner József² Nánay Mihály szabadkai szabómester. A Kossuth utcában, a mai Korzó 2. számú házban volt üzlete.BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Kis Dezső!*

[Iglófüred, 1909. július 6. után]

Mindenekelőtt arra kérek, hogy sürgősen írd át Nánayhoz² vagy telefonálj, hogy csinálja meg a ruhát. *Igen bőre.* Gyöngyház gombokkal. A nadrág lenn fölhajtvá, fölvarrva és valamivel rövidebb legyen mint a zsakett nadrág volt ellenben a *csattja hától legyen valamivel lejjebb* és lenn a végén bővebb mint a régi. Jóval bővebb: mondjunk 3 cm-el a kerület bővebb legyen. Vajjon lehet ezt a ruhát mosni? Nem lesz drágább vagy csak *valamivel olcsóbb* mint egy szövet ruha? Mert akkor inkább azt kérnék! De ha 25 frtnál nem drágább akkor inkább ez kell. (Nagyon tetszik) Csak jó legyen a háta, ne ráncos („*Próbáld*” te.) Különben várhatok Péntekig! *Ha szövetruha mellett döntene a család* – ne

feledd elküldeni a mintát! (Vastag világos majdnem téli szövet legyen mint az a bizonyos gyöngyházgombos.

De tömörebbnek kell lennie és valamivel vékonyabbnak) Egyenlőre azonban vászon kell! Ez a minta kell!

Különben nagyon és ismételve köszönöm szíves előzékenységedet, amely messze túlhaladja a testvéri szeretet határait.

Kislányügyre vonatkozólag a következőket mondom:

Remekül el fogom intézni. Tegnap jött egy levél Ilától³ és Irénkétől.⁴ Tisztán látom mit kell cselekednem és mit kell írnom. Erre vonatkozólag tehát ne aggódj öregem miattam.

Mit meséljek fürdői életemről. Már mindenkit ismerek. A vendégek szaporodnak. A koszt jó. Sok a számóca. A pincérlányok csinosak (Az Erdélyi Borozóból és a Vörös Macskából valók)s közülük egy Mancy valósággal elragadóan szellemes. Sajnos luese miatt nem gondolhatok másra minthogy szeretetreméltó kedélyét csodáljam. Ezenkívül van egy másik Lica nevű, akinek termete és arca egyaránt szép, nagy kurvás szájjal...

Fő orvosom kedves és naív ember. Keresztény ember. Kissé Pali, nem tud reprezentálni, bár a betegekkel igen helyesen bánik.

Tudod mi itt a legjobb?

Hogy nincs meleg. Soha.

Reggel mindig harmatos az ablakom és este sietek paplan alá bújni; mint Szabadkán Szeptember elsején, vagy erősen esős napokon.

Megérkezésem után második nap – nagy lumpolás volt. Kölber papa – kérdezd meg Téchy Gyulától ismeri-e – borokat hozatott és a főorvos, aki eleinte nagyon szabadkozott, a gondnok Simon Dezső (egy rendkívül kedves pesti bankfiú) meg Kölber papa (házi bolond jelleggel) bevonultunk a társalgóba és zongora mellett mulattunk lányokkal (a legszebb pincérlányokkal) 2-ig. Főorvosom egyszerre hárommal táncolt miközben csöcseiket markolászta. Különben szelid ember és nem kéjenc. Csak a mulatság miatt tesz efélét. Néhányan hatalmasan berúgtak és éjjel a pavillonokban összevissza cserélgették a már alvó gyanútlan vendégek kitett cipőit.

Jövő szombaton hangversenyt fogok rendezni.

Főszereplők

1. Dóczy népdalköltő

2. Pogátschnigg karmester
3. Corvin Mariska v. operaénekesnő
4. Egy úriasszony
5. Gáspárdy Kata zongoraművész

Persze én nem szerepelek legfeljebb mint kísérő. Senkise tudja, hogy kivagyok mivagyok és ez jó, mert a zárkózottság erőt ad.

Pláne ha jó a *széklet*, amiről a massageal gondoskodom ezt ajánlom neked is. Reggel 10 percig *enyhe!* massage a hason úgy mint rajzolom:

Leginkább itt! Itt a végbél-tartálya

Különösen a sraffirozott területeken. Jobbra lenn kezdeni és *amerre az út visz*. Az ember nem hiszi, két óra múlva milyen vigan szarik.

Neked megsúgom, hogy villaépítés gondolatával foglalkozom. A telek igen olcsó – 100 forint egy villának. És ezer – 1500 bükkért egy finom faházat lehet építeni. A fa igen olcsó és *itt minden ház faház*. Jövőre ha darabom beüt már eljöhét a család véresejtet gyűjteni és igazi jó levegőt színi. És a darab be fog ütni, mert „megy”.

Ma kezdem a II. felvonást. *Előkelő lesz, finom*. Ne vedd hencegésnek. De nekem *itt villám lesz. Kell lenni?* (Még ne mondd el senkinek!)

Legfeljebb apának bemutatathatod a tervet.

1. Mi van a villamjegy ügyel?
2. Otthon van-e a Szülészetem és anatómiai jegyzetem. Ezeket el akartam hozni. *Küldd őket is a ruhával*.
3. Ezenkívül egy sötétzöld kis sapkát. Fekete is lehet vagy sötétkék. Amilyent az utazásra vettem. (A régit Bedővel elcseréltem 12 gallérért.) Küldj. (3 kroncsit kapsz)

Nagyon ajánlom, hogy a hasmassaget próbáld meg. Biztos. *És tudjuk, hogy minden baj oka a szar, amely a vérbe jut.*

Ölel Jóska

1. Futárt is dűg a pakkba!

Chopin albumot dugd belé a pakkba.

¹ Dr. Groó Béla recepttömbjére fekete tintával írt 7 oldalas levél.

² Nánay Mihály

³ Csáth Géza budapesti barátnője.

⁴ Schneider Irén

9.

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Iglófüred, 1909. július 16. után]

Kedves jó Kisdezső öcskös! Napok óta semmi hír rólatok. Ma azonban már nem várom a leveleteket – hanem írok én előre.

Ma korán keltem. 5-kor. Két pesti szép asszonyt adtam vasútra, akik az utóbbi időben társaságomat képezték. Remekül mulattunk. Jól öltözködtek. Az egyik művelt is volt és okos is. Szép cipőik és finom bokáik nem tévesztették hatásukat reám.

Már egy félórája elmentek és én kissé szontyolódva a pusztuló, fogyó fürdői season miatt bejöttem recepteket írni. Valószínűleg vissza fogok még feküdni az ágyba. Ma szürke nap lesz, az ég felhős. Egy novellát fogok írni talán!²... Ismét visszatérek magános asztalomhoz és a hölgyek társasága mellett a Futárt fogom élvezni.

A Futárt. (Ma küldeni fogja Sándor.)

A darabomról³ nem igen tudok írni. Még kissé zavaros a terv, de meglesz; most már minden nap tisztábban érzem, mint terhes nő a magzatot!!!!...Elek Artúr Poë-tanulmánya⁴ remek. A Nyugatotak megkaptam Pestről most utólag. És az Vlalume is gyönyörű; meg Desiré verse a húgom című.⁵ Ugye?

Tegnap vizsgasztalás levelet kaptam Csulitól – ismered?! – hogy ne drukkoljak a vizsgától. Lám, ez jól esett. A vizsgától ugyan nem drukoltam, de a tanulás kissé lassan ment. Tehát csak 10-én jössz? A Csulival fogsz lakni fiam! Velünk

nem lehet, mert Johannának nincs elég ágyneműje és háromnak nem adja ki a szobát. Meg kell ebbe nyugodnunk, mert *Sándorkátó¹ el nem válhatok*. November 1-től azután odaköltözhetsz Sándorhoz. Mert ő (a legújabb kompinációk alapján) *Pesten marad*.

Mellékelt receptet kérlek még ma expediáld.

Hogy élsz? Köhögsz? Fejfájás? Székrekedés?

Csókol mind. Jóska

NB. Irén meglepő jól megoldotta a Sárga Rózsa⁷ színpadra tételét. Csodálkozva látom, hogy milyen sokat neveltem e nőbe!

¹ Fekete tintával orvosi vényre írt levél, a boríték elveszett.

² Csáth Géza: *Nyári utazás*, Élet 1909.aug.1. 132-136.

³ A Janika

⁴ Elek Artúr: *Poe Edgar költeményei*, Nyugat 1909. július 16., 68-77. Elek Artúr tanulmányát a Nyugat 5 folytatásban közölte, a levélben az író a második folytatásra reflektált.

⁵ Kosztolányi Dezső: *Húgom*, Nyugat 1909. július 16., 67. A költemény *A szegény kisgyermek* panaszai versciklus része, *Húgomat a bánat eljegyezte*.

⁶ Rajz Sándor

⁷ Jókai Mór regénye

10.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Kiszdezső

Iglóf. 1909. VII. 29.

Múlik az idő!

Leveled megkaptam. Köszönöm hálásan. Ami a sapkát illeti arra kérek, ha lehet küldj. A boltos ha nincs neki nagyobb talán becsereéli hasonló értékű *más árúra*, amelynek hasznát veheted. És azután egy sötétkék vagy drapp vagy fehér pikósapka (ha lehet) hasonló *tengerészeti formában* jöjjön. Más boltból persze. jaj de komisz bátya vagyok. Szégyen!! Sándor² már Vasárnap megy Budapestre a kurzusokra és ha nincs más megoldás ő elküldheti majd fasor-kalapomat. Gratulálj Rajz Eleknek³ (Orosháza), mert Arnold⁴, a híres technikus professzor Karlzruheban asszisztensnek nevezte ki. Egy ízléses levlapon (tegezve!) Ma egy csomó levelet kaptam, – V. Lenke,⁵ Gézi,⁶ Rajz Sanyi, Weiner Leo;⁷ A fiú az abbáziai tengerben van levéve fürdőben és két igen szép leány (fürdőruhában) melengeti; ő vidoran vigyorog a mulatsághoz.

Matyit tisztelem (írjak neki egy kártyát?) Továbbá, fürödtök-e, mit olvastok, mit muzsikáltok?

Jaj csak ez a cigány ne lenne olyan komisz! Ölel mind Jóska

- ¹ Fekete tintával írt levelezőlap. Címzés: Brenner D. Főtér II. *Szabadka* Kunetz Palota
- ² Rajz Sándor
- ³ Rajz Elek, Rajz Sándor öccse, gépészmérnöki diplomát szerzett.
- ⁴ Arnold, Engelbert (1856–1911), német mérnök a karlsruhei főiskola tanára, az elektrotechnikai intézet megalapítója.
- ⁵ Vészi Lenke, Vészi József (1858–1940), újságíró szerkesztő a Budapesti Napló szerkesztőjének, kisebbik lánya. Csáth Géza baráti köréhez tartozott.
- ⁶ Ifj. Lányi Viktor Géza
- ⁷ Weiner Leo (1885–1960), zeneszerző. Csáth Géza egyetemista korában ismerkedett meg vele, a legszűkebb baráti köréhez tartozott.

II.

BRENNER DEZSŐNEK ÉS BRENNER LÁSZLÓNAK¹

[Iglófüred, 1909. augusztus 1.]

Kedves Kis Dezső és Laci bátyák. Borzasztóan megörültem kedves hosszú leveleteknek. Előre bátyák, fotbalozzatok, tornázzatok, udvaroljatok, olvassatok, kávézzatok, szivarozzatok, éljete! Gondolkodjatok főképp a zavartalan emésztésről. Legjobb lesz, ha az Elek-ügyet² Dezső *magad intézed el.* Tárgyalj E. Bandival és megkérdezed, hogy tényleg ezt akarják-e elérni. Nem tanuk előtt!! Ha nyíltan bavallja a gaz szándékot, azt mondd neki, hogy csináljon amint akar, majd a végén kiderül ki bánja meg. Nagyszerű a Matyi eset.³ Még ma írok neki egy levlapot. Hej Matyi, Matyi, elegáns fess matyi. 1. Ami darabomat⁴ illeti nem halad. Várom a saisonvégi napokat, amikor a munka már „halaszthatlan” lesz. Akkor menni fog – remélem. Remélem. Most újra türehető az idő és az étvágy is jobb. Dezső 1 Nervozus obstipáció ellen a cascara a legjobb. És pedig hozass Matyi címére magadnak Bécsből a Kris patikárostól

Extr.casc.sec. Bourroughs Wellcome & Co. London

0.15x100 = 2 kor.50fill.

A bekeretezett rész a készítmény címe. A bécsi patikáros neve: M. Kris Wien 1.Brandolatte 1. Ez a legjobb szer amelyet valaha láttam. T.i. a „*készítmény*” remek. A költségek felét viselem, mert nekem is kell.

A fürdőn különben nincs különös ujság. Betegek még mindig érkeznek. Viszont azonban cipőileg rosszul állok. Az egyiknek sarka, a másiknak a tapla lyukas, a *tenniszcipő elszakadt*. Tanácsolj valamit, mert az iglói suszter *agyonzsarolja* a beküldött holmiért a vendégeket. Van már neked új? Küldheted-e tán a sárgát megsarkalva. Még nincs esső; várhatok. Előbb tanács. De ma írj! Egy levlapot. Koncentrált levlapot. L.E.⁵ kompozíciói?... Milyenek? A campagne sikerült? Mádit⁶ kérem írjon. Irjon!...

Ölel mind Jóska

¹ Fekete tintával írt cégjelzéses levelezőlap. Címzés: D. Brenner *Dezső* Szabadka Főtér Kunez palota. Szabadka

² Rajz Elek

³ Horváth Mátyás szabadkai gyógyszerész, nála volt gyakornok Brenner Dezső.

⁴ A *Janika*

⁵ Lányi Ernő

⁶ Brenner Etelka (1888–1960), Csáth Géza húga.

12.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Kis Dezső

Iglófüred, 1909. VIII. 10.

Jól esik még nyaralni, de az idő mulásának jele, hogy naponta többször gondolok Budapestre. Azok a tervezett szép napok elérhetlen messzeségben tűnnek föl – mint VII.gimnazista koromban az *Új Idők*. Életem inkább egy rövid és finom bölész-regénybe mint levelekbe való. Néhány coitus, tenisz, pár jó szivar, pár szép lány, egy-két csinos alkonyat egy hajnali szürkület amikor az ember nem lakta ködös úton leányt kísértem haza – a lakására. Mindez még elbeszélve is csak nekem érdekes. De művészetet pazarolni az elmondására talán érdekes lenne.

Incognitom máig csorbítatlan. Senkise tudja, hogy a „kis doktor” — leendő „külföldi író”. Bokor Malvin² aki egy a Szabados Ilához³ hasonló egyéniség keverve Saskaszerű⁴ filozófémákkal és smoncákkal, *nem tudta meg*, hogy író társam vagyok, de azt tudja, hogy Cs. G. jobban ír mint ő. A Nyári utazás-füzetben⁵ volt egy novellája. *Igy olvasta el* utazásomat is. És azt mondta: „nagyszerűen tudnak *mások* írni.” De mint említettem, lemondtam róla, hogy írói művészetemmel is hassak rá. Szegény kis nő túlságosan megkedvelt, alig

vártam, hogy akadjon egy udvarlója — sietve elhagytam a teret. Mennyivel
külömb nő az a kis pincérnő, akivel jelenleg szívesen találkozom a lakásomon.
Vannak itt pesti asszonyok „Bernátné”szerű allűrökkel és eféle. Azokkal
is vagyok de borzasztó bennők, csinoságuk mellett, a stréberségük, – *ami
komikus*. Lásd Toriccellinét!!!

Tegnap villamot vezettek lakásomba, mostmár sokat fogok este tanulni.
Jól megy.

Egészen leszoktam a cigarettáról. Csak szivarozom. 3 szivar elég.

Csók mind írjatok

Jóska

NB. Fejfájásod ellen a *klyzma*, *aszpirint* ne sajnáld. Ebben a korban engem
is sokat kínozott. Sokat! Mék defekálni! Szevasz.

¹ Cégjelzéses írólapra fekete tintával írt levél.

² Bokor Malvin (1890–1950), író. Az új Idők és a Magyar Lányok munkatársa. A levélírás
idején a Pesti Hírlap és a Pesti Napló munkatársa. Első regénye 1909-ben jelent meg.

³ Szabados Ilona, Ifj. Decsy Dezsőné, Deke felesége

⁴ Lányi Sarolta (1891–1975), Lányi Ernő idősebbik lánya, író. Ebben az időben Csery
Éva néven publikált a Bácskai Hírlapban. 1910-ben a Nyugat is közölte verseit.

⁵ Ezt a novella gyűjteményt nem ismerjük. 1909. augusztus 1-én az Életben jelent *Nyári
utazás* című novellája.

13.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Kis Dezső.

[Iglőfürdő, 1909. augusztus 18.]

Kedd. d.e. XII.

Ifürdő.

Köhögésed váladékkal jár? Ha nem (ezt alig hiszem) – codeint, ha igen
– *ipecacuahát* neki! Éjjelre *mellpriesnitz*! Gyomrod a hypophosphit rendbe
hozza és a *cascara*, amelyet nem szünök dicsérni. Cipőügy: küldd a sárgát
sarkalva és talpbetéttel (tisztán zsírral és ronggyal) ellátva és rögtön küldöm a
tiéde: Ugyanabban a skatulában – vissza. NB. Egy sarok itt 1 frt és így fogunk
ki a zsidón. Sándor² a régi lakásunkon lakik (J.K.63.IV.1) Hogy mulattok
Ilonka³ napon. Egy kártyát írk; koncentrált kártyát. Darabom indul.⁴ Ma
keztük a hidegvízskurrát én is, főorvosom is. – Irsz valamit? Mese-novellát
írk.

És a boleszizmus *csak díszítmény* legyen rajta. Irj Mádiról,⁵ Mandiról!⁶ Irj apuskáról, anyikáról! Irj Laciról⁷ és Berciről! Mit olvasol. Jól pakkolj fel Pestre. Egy nagy fonott kosár és a hegedűtokom! Meg a titkok kosara. Legjobb ha 7-8-án jössz. Mi van az állással. Amiatt talán hamarabb jönnél!?

Mindannyitokat ölel csók

Józsika

A cipőbe tégy 10 gr. gyöngyvirágszagot! (Üvegben)

¹ Fekete tintával írt Levelezőlap. Címzés: Brenner Dezső Szabadka Főtér Kunetz palota

² Rajz Sándor

³ Dr. Brenner Józsefné, Budánovits Ilona, anyika névnapja.

⁴ A Janika

⁵ Brenner Etelka

⁶ Budánovits Margit, Budánovits Ilona húga.

⁷ Brenner László (1899–1981), Csáth Géza öccse

14.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezsőm

[Iglófüred, 1909. szeptember 3.]

Megkaptam a levlapjaidat. Nagyon köszönöm. A kis könyvdíszrajz mindenkinek – mert dicsekedtem vele – nagyon tetszett. Főorvosom mai levele értelmében azt kell mondanom, hogy legjobb esetben Vasárnap d.u. 2 órakor *de nagyobb valószínűség* szerint csak e nap este 10kor érkezem Budapestre. Így Köhalmival² a találkozás lehetetlen. Kérd apát nevemben hogy *várjon meg, ha lehet. Nagyon szeretném látni.* Rajz³ apja is fönn van. Azzal találkozhatna. Gondolom nálunk van szállva a lakásunkon. Ő is oda szállhatna! Van még ott ágy üresen kettő is Johannánál. (Rendkívül kedves ember!). – Itt egész nap esik az eső. Nincs beteg, mert mind meggyógyítottam. Megyek uzsonnázni, azután egy kis tereferére egy katonacsaládhoz. Ijedve tapasztalom, mennyire társaságbeli ember lettem. I-n⁴ ma azt írja, hogy megtudta, hogy én azt írtam haza, hogy „örülök, hogy őt leráztam a nyakamról.” Honnan szedi? ... Ilával⁵ Dúda⁶ vagy Mádi⁷ értekezhetett ez irányban. Kérlek (*ha szükséges!*) lépj fel erélyesen: érdekemben, mert efélét erélyesen meg kell cáfolni

Ölel José

- ¹ Cégjelzés levelezőlapra fekete tintával írt levél. Címzés: *Szabadka* Ngs. Brenner Dezső úr gyógyszerész *Szabadka* Főtér Kúnetz palota
- ² Csáth Géza budapesti háziiorvosa.
- ³ Rajz Sándor
- ⁴ Schneider Irén
- ⁵ Ifj. Decsy Dezsőné, Szabados Ilona
- ⁶ Decsy Lujza (1886– 194?), Csáth Géza unokanővére. Decsy Dezső és Brenner Lujza lánya.
- ⁷ Brenner Etelka

15.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Kis Dezső!

[Budapest, 1909. szeptember 8.]

A dolgok a következően állanak: Desirének² 15re felomdták a lakást.

15én Desiré elmegy a Lipótvárosba. Ha Árp³ meg akarja spórolni a költözködés költségeit s veled akar lakni, jobb ha mindjárt az új lakásba jön melyet ma lefoglaltam nektek. József Körút 49.II.16. Ez olcsó, jó, poloskamentes, világos. Le kellett foglalnom, mert Pest tele van gólyával. Úgyis 4-5 napról van szó *a régi lakásban.* (szám ára!) És borzasztó miket kérnek a lakásért. Holnap este 7-kor *várlak* a vasutnál. Ha nem ekkor jönne, sürgönyözz még most délelőtt.

Ölel José

Hozd el az Üzenet című Ady verset. (Szép nyár van ott) A zenét t.i.⁴ És absol alcoholt 20ogr-ot külön!

¹ Fekete tintával írt levelezőlap. Brenner Szabadka Főtér Express

² Kosztolányi Dezső

³ Ifj. Kosztolányi Árpád (1886–1966), Csáth Géza unokabátyja, Kosztolányi Dezső öccse.

⁴ Több Ady verset is megzenésített a költő engedélyével.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Kisdezső*

[Budapest, 1909. szeptember 9. előtt]

Budapestnek új otthonomnak nagyon örültem. Az utolsó iglőfüredi hét magánya és *novemberi* hőmérséke nagyon is rosszul hatott a kedélyemre. Itt pedig a régi szoba, Sándorka,² a Bristol, a dunapart, a Futár! ... Téglás,³ Desiré⁴ akikkel mind az első nap találkoztam!...

Tehát csütörtökön jössz – azaz kilencedikén. Ird meg az időt pontosan és ne feledd a következőket.

1. Üres hegedűtokomat.

2. Hashajtó szereket. Nevezetesen a köv pirulákat. Rp.Podophyllini gr (0.20) Extr.bened gr (0.20) Cascarae segradae gr 2.00 Pragacanthae q.s.u.f.p. N^oXX. *Megcsinálendő!*

3. Sublimát bonbont 5 drbot.

4. Némi gyöngyvirág parfümöt.

5. Az összes kottáimat. *Zongora és hegedűre is!* Beethoven, Haydn, Mozart, – mind jöjjön. Ezenkívül hagytam otthon egyéb zongorakottákat is pl. Don Juan. *Mind hozandó!* Hasonlókép a kompozícióim rongyai!

6. A titkos láda – mint személyi podgyász.

7. A könyveim, amiket tudsz, hogy az enyéme. (Elvégre nov. 1-én már lesz lakásom és könyvszekrényem!)⁵

8. Az otthon hagyott *cipő és sámfá*.

9. Vatta 100 gr. Benzin, Fogpor és a következő fogvíz.

Rp.

Mentholi gr. 3.00

Aerd. salicil gr. 1.00

Sacharini gr. 0.50

Olei pini gtt. IV

Alcoholi abs. gr. 2.00

Az enyém fogytán van. S fogvíz nélkül nem tudnék élni.

Gyerünk tovább.

10. Elhozandó egy családi arckép (anyi, apa Laci⁶ ülnek, ez remek!...)

11. Minden zsebkendő ami csak összeszedhető.

12. Grósz⁷ megvágandó 10 koronáig művészettel. Lassan. Üldögélve (Ez a bólesz-vizsga!)

Ne feledj semmit és orvosszereket készítsd el minnyárt!!

9-én este nálunk fogunk vacsorálni, Johanna majd főz valami jót. Csak nyugodtan úri kényelemmel jöjj, ha harmadikon is, de intellektual könyvet olvasva. Ezen a vonaton csak *másodikon* tanácsos. (Sok a paraszt!) Akkor is beszélj előre hordárral, hogy siessen föl a vonatra, a *nemdohányzóba*.

Ölel viszlátig José

¹ Merített írólapra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Rajz Sándor

³ Téglás Béla

⁴ Kosztolányi Dezső

⁵ Ekkor kapott gyakornoki állást a Moravcsik klinikán, amivel szolgálati lakás is járt.

⁶ Brenner László

⁷ Özv. Brenner Józsefné, Hofbauer Aurélia (1835–1916)

17.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Arra az esetre ha Vas d.u. nem engednek.

Kedves Dezső.

[Budapest, 1909.]

1. Ha nem kaptad a postán ma elküldött pénzt, azaz, *ha otthon elvették*: kérj kölcsön tíz koronát Dekétől¹ titokban. Pakkolj össze óvatosan kevés fehérműt. Jere a legjobb cipődben. Hagyj otthon minden feleslegeset, könyveket hozd. És Hétfő reggel 4.55 kor mondj búcsut Szabadkának. Ne mosdj. Sötétben öltözz. Konyhán ki. Hátral, mert elől zárva van a lépcsőház. Esetleg teljes árú harmadosztályú jeggyel, vagy a félárúval II. oszt-on. Tízkor várlak. Esetleg jere vasárnap éjjel. Ebben az esetben hívasd meg magad Dekéhez teára és onnan indulj. Apának csak annyit írv: „Apám! Tanulni akarok és ember lenni!” Ma 200 koronát kapok. (Titok!) Megvan a szerződéselem. Nem lesz baj. Bátran. Férfi vagy. Ölel bátyád.

E cédulát tedd az órádba. Ne búcsuzz!!

Kis kulcsunkat is hozd.

Az étellel szembe kell nézni!

¹ Fekete tintával írólapra írt levél, s boríték elveszett.

² Decsy Dezső (1878–1915), Csáth Géza unokabátyja.

18.

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Budapest, 1909. november]

(...)

Tegnap nyár volt. Ma tél van. Ijedve siettem ma szabómhoz télikabátcsináltatás okából mert a hideg jelentékeny. A kávéházakban már fűtenek. A kályhák füstölnek és a vendégek kalapban és kabátban álva szidják a kávést, aki nem értekezett idején a kéményseperőkkel.

*

Pénteken d.u. Gödöllőn voltam Dinivel. Dini üdvözl és Blanky² is, aki a gödöllői királyi parkban mint öfelségé távoli rokona (grófnő) sétál a kis Téchy (?) lányokkal és Urfival a vadászskutyával. Jól mulattunk. Zongoráztam és Pucciniről adtam elő. (A Puccini-cikkem³ hallatlanul szép. Eddig legjobb munkám.) Blankynak írt leveledet átadtam. Ne haragudj, hogy csak most. Arra kért, hogy ha esetleg nekem írnl és levelet küldenél számára Téchyéket nem akarja, beavatni – ne küldjem postán. Irén⁴ miket ír neked. Irj erről. És véleményedet Irénről. A nőt ma nem látom elég tisztán.

*

A Polgár⁵ (a Pol. A. apja) üzeni neked, hogy *tárcarovata számodra nyitva áll*. A Tüzemberkét hamar küldd. Honoráriumot – ha keveset is: kapsz. (Tudsz-e tanulni Matyínál?)⁶ – Éljen! Tehát, ha valami jó: jön neked, ird meg a Polgárnak. Azaz küldd el nekem.

*

Mariskával⁷ régen találkoztam. Gézinek⁸ azt beszélte rólam, hogy szemtelen voltam vele szemben. Esküszöm, hogy nem igaz. De ez a kislány haragszik, mert elhanyagoljuk. Nincs idő korán kelni, nincs idő este megvárni. Ez az egész. Ilával⁹ szakítottak.

*

Ilához nagy ritkán megyünk. Új társasága van és nem unatkozik. Hála istennek. Katókat¹⁰ Nagybecskerekéről hozták haza holmi nyilvános házból. Kiderült, hogy csak 13 ½ éves ezidőszerint.

*

Tanács: Légy energikus. Oszd be az idődet. Ne túl nagy program. Lustálkodással óvd lelki egyensúlyodat. Irj zenei élményeidről. Irj! Irj!

Ölel José

Desirét¹¹ üdvözlöm

¹ Fekete tintával írt levél, a levél eleje és boríték elveszett.

² Schneider Blanka, Brenner Dezső ifjúkori szerelme.

³ A cikk a Nyugat decemberi számában jelent meg, különnyomatban is forgalmazták. Az ismertetőkből arra következtetünk, hogy a tanulmány 1908. december elején jelenhetett meg.

⁴ Schneider Irén

⁵ 1908. őszétől a Polgárnak írt zenekritikákat.

⁶ Horváth Mátyás a szabadkai Örangyal patika tulajdonosa, ahol Brenner Dezső gyakornok volt

⁷ Kollár Mária, a Pesti Hírlap tisztviselőnöje.

⁸ Ifj. Lányi Viktor Géza

⁹ Buchwald Ilona, Kosztolányi Dezső és Csáth Géza közös barátnője, később az egyetemista Brenner Dezsőhöz is bensőséges kapcsolat fűzte.

¹⁰ Gyulay Katóka, később gyerektartási pert indított Csáth Géza ellen.

¹¹ Kosztolányi Dezső

19.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves öcskös!

[Budapest, 1909. december 25. előtt]

Vasárnap este. 7.

Igen nagyon kell sietnem. Figyelj. És ne haragudj a sietésért.

1. Jan. 20-ig be kell adni a terminust kérő kérvényt. A napokban meg fog jelenni Lengyel² fölhívása. Azután megadják a terminust. (Febr.15-29-re.)

2. A vizsga nem szigorúbb mint a pótvizsga és viszont se.

3. A drogokkal rendben lesz minden. Találtam egy másodévest, aki egy hónap alatt *húsz órán* kikészít. (20-25 bükk) Ennek megvan minden drog. Ő többeket készít elő. Egy tudós. Egy vég-patikus.

4. Teljesen új vizsgát kell tenni. Teljes vizsgadíj fizu.

A perspektiva kedvező. Sok gyógygyakornok és egy hallg. ismerősöm mind állítja, hogy egy hónapi szorgos tanulással be fogsz készülni.

Ma Ila¹ kilopta tárcámból Irén⁴ arcképét. Én erre a mi képeinkkel távoztam. Azt mondja, hogy addig nem adja vissza míg a „levelezést” te el nem küldöd. Beadtam neki, hogy te *elégetted az egészet* mert kényszerítő szükség volt reá, hogy elégeds. E tárgyban ha neked írna, vagy zajoliaknak sürgősen írnék, de neki tudtom nélkül ne válaszolj. Tudass zajoliak távozásáról. A családi eseményekről (küldj ha lehetséges ma húsz forintot.) Karácsonyra sok írásom lesz, de addig nincs pénz.⁷

Ölel csókol

Madyt⁵ is.

Joska

Másolat hitelül

ismeretlenként üdvözl

Weiner Leó⁶

¹ Fekete tintával írt levél, a boríték elveszett.

² Lengyel Béla (1877–1913), a budapesti kémiai intézet alapítója és vezetője.

³ Buchwald Ila Csáth Géza budapesti barátnője.

⁴ Schneider Irén Csáth Géza újvidéki barátnője, ebben az időben mennyasszonya.

⁵ Brenner Etelka

⁶ Weiner Leo zeneszerző aláírása

⁷ 1909. decemberében 14 írása jelent meg a Polgárban, a Független Magyarországbán, illetve a Nyugatban.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Kisdezső

[Budapest, 1910. tavasza]

Péntek reggel

½9 Reggeli alatt.

Apuskának elküldtem az étrendem leírását. Neked elküldöm a sapkát, hogy vegyél nagyobbbat mert ezt nem tudom hordani. Méretbelileg passzolna, mert kerülete nem sokkal kisebb mint a kalapomé és mégse tudom feltenni. Kérlek, ha lehet, inkább ilyen alakút küldj

58 legyen ha ilyen és

59 cm! ha olyan alakú mint a kék.

Esetleg fehér pikéből. Derék mesteremnek is ilyen van. És ez nem kócolja annyira össze a haját. Ha lehet legyen itt Hétfőre, Keddre. Ne haragudj kedves öcskös e sok terhelésért. Hiszen csak tegnap kaptam meg a kitünően fölpackolt könyvszállítmányt (amelyért nem győzők hálasköszönetet mondani ismételve!) és máris új terhekkal terhellek. De hát erre a fedőre szükség van.

Most írok a nemi életemről. A mult Szombaton végre ivardárdámat Licába² döftem. E legszebb leányba, akinek hajlékonyságáról, szép szemeiről telhetetlen szájáról hasábokat írhatnék. Legkedvesebb a kurvolyás hangja és széles szája.

Alapos vizsgálat szerint nemi baja nincs. És nekem sincs már. Budapesten a derék ház mesterné *szívesen* fogadott, amiből világos, hogy gonorreám gyógyult, mert ha nem akkor annyi coitus közül valamelyik beleoltotta volna a betegséget és ő a szemeimnek esett volna a találkozáskor. Tehát *igaza volt* a mikroszkopiai vizsgálatnak, amely gonococcust illetőleg *negatív* volt. Nem képzelheted mily belső lelki örömet okoz az orvosnak ha az elméleti igazságokat a *gyakorlat* ilyen fényesen igazolja. Szóval megvolt a coitus. Ez a csikószerű, kismellű lány azonban olyan rettentő hystériás, hogy nem tudja

elviselni a kéjt. Fickándozott, vonaglott és épen az ejaculatio pillanata előtt lelökött magáról. Persze az orgasmus kielégítetlen bosszúságba ment át, ami annyira kihozott a sodromból, hogy kétszer arcon ütöttem. Hangos sírásba kezdett, de a szomszédokra való figyelmeztetéssel elhallgattattam. Azóta megígérte, hogy mozdulatlan lesz és tegnap egy sikerültebb *coupot* rendeztünk. Én azután sietve öltözöm, míg őt fennhagyom egy órát aludni az ágyamban. Magam lemegyek ozsonnálni, hogy a colleganőinek gyanuját eltereljem, akik mind dühösek reá mint legszebbre.

Irénke-ügyrő! írd meg, hogy mi az impressziod: ezt a lányt durván le kell preparálni, vagy lassan természetes kihülést végezni? Irj ma. Ölel Jóska

¹ Írólapra ceruzával írt levél. A boríték elveszett.

² Csáth Géza budapesti barátnője.

³ Schneider Irén Csáth Géza újvidéki szerelme, 1910-ben szakított a lánnyal.

21.

RAJZ SÁNDORNAK ÉS BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Sándorkám, Dezsőkém!

[Újtátrafüred, 1910. május]

Bármelyitek kapja meg ezt a levelet mutassa meg a másiknak.

Jól utaztam, aludtam, jól ebédeltam a vonaton. Megérkezésem nem volt barátságos, eső esett, a fürdőn építenek a kőművesek harmonika-zene mellett májusi táncmulatságot rendeztek. Az idegeim zengtek és fájt minden mint nyitott seb. A szoba öregszagú – ideiglenes. Ilyen helyekre jönnek az emberek meghalni. De meleg volt és csinos a szobalány, és főorvosom kedves, szelíd ember és a felesége muzsikális és a kávéházban vörös pokrócok vannak. Kissé nyugtalanul aludtam, mert a megérkezés után megjött a 37.1 °C és vágytam Budapestre, ahol mégis nyár van, holott itt: tél. És ejaculatiom volt Lyval álmodtam. Ez az álom rettenetes volt. A szobaszámom nem mondható jónak: $59 = 5 + 9 = 14$. Délután feküdni fogok.

Kérlek Dezső! Az összes leveleket küldesd utánam, de az írói nevemre jöttöket *ne!* Azokat bontsd fel és leveledbe dugd

Ölel József

¹ Fekete tintával írt zárt levelező lap. Címzés Ngs Dr. Rajz Sándornak és Brenner Dezsőnek uraknak. Budapest. József körút 63. IV. 1.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezsőköm.

[Újtátrafüred], 1910. évi V. hó 14

Itt küldök 5 K 20 fillt bélyegben. Végy nekem egy skatulya figarot és egy skatulya Ramsest. Minta érték nélkül. Ramses beteendő *még egy* pléhdobozba. *Még ma!* Naponta 3 cigarettát mégse tudok nélkülözni. És már a szívem jó.

Egyéb hírek.

1.) 4 nap óta nincs láz. 36.8°C maximum.

2.) Nemi életem 2 polluzio volt. Titkár mondja érdemes tartogatni. Nyáron jobb lipót nők lesznek.

3.) Kedélyem – jó órában legyen mondva – igen jó.

4.) Egy leány (tbcs) a következő kijelentéssel örvendeztetett meg, amikor vigasztaltam és türelemre intettem:

Könnyen beszél egy *szép, erős, egészséges* fiatalember.

5.) Egész nap semmitse csinállok. Az életem változatosság nélküli mint egy tengerszem tükre de ti benn éltek a világváros mélyén – nektek vannak élményeitek, – ti irhattok sokat.

6.) Legközelebbi levélben azt hiszem novellát fogok küldeni, magamról persze.

Sándort² ölelek, *holnap irok neki*.

100 puszi Joska

¹ Cégjegyzéses levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték is cégjelzéses. Címzés: Nags. Brenner Dezső gyógyszerész úr *Budapest* Ferenc körút 43. I. 22.

² Rajz Sándor

BRENNER DEZSŐNEK¹

Mellékelt Nyugta Schuster Gyulának adandó.

Kedves Dezső!

[Újtátrafüred, 1910. nyara]

1. A többi novellák baloldali középső fiókban vannak a felhalmozott kivágott cikkek között.

2. Ha nem fizet egy héten belül azonnal akkor száz korona – udvariasan de határozottan leszögezni –

3. A novellák csak azon föltétellel hagyandók ott, hogy nagyon vigyáz reájuk és teljes felelősséget vállal, mintha kéziratok volnának. Egy névjegyen *elismervényt kérsz róluk* másképp ott nem hagyod.²

4. Leírni nem kell.

5. Cím – *Nyári utazás*.

6. Kesztyűt küldd. Ezenkívül végy egy svéd-utánzat szürke kesztyűt (a te kezedre legyen szűk) *Két gombosat hosszabb szárút*, és küldd azt is. (Fekvésnél kell kesztyű mert a csukló megfázik.)

7. Nánaynak írtam.³

Idő szép. Kedély javult. Étvágy jó. Szék rendes. Láz kicsi. Álom mély.

Cikket ma küldtem Moravcsiknak.⁴

Százszor ölel

Józsi

– Futárt!! –

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² 1910-ben is felajánlotta novelláit a Mozgó Könyvtárnak. Az ügyek intézésével Brenner Dezsőt bízta meg. A kiadóval nem tudtak megegyezni, esetleg csak egy novelláját vehették át a *Nyári utazást*. Erről nincs pontosabb adatunk.

³ Szabadkai divatszabó.

⁴ Moravcsik Ernő (1858–1924), Csáth Géza főnöke. Valószínű *Az elmebetegségek pszichikus mechanizmusáról* van szó, amelyet előzőleg 1911-ben szeptemberétől a Gyógyászat hetilapban folytatásokban közölt *Adatok a pszichosisek analizéséhez* címen.

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Újtátrafüred, 1910. május 21.]

Intézd Ferenczyvel² szóbelileg, ügyesen. Pénz rögtön kell.

Kedves Dezső! A cigaretta – szomorúságomra – egész mostanági nem érkezett meg. Bizonyos tehát, hogy a postán tűnt el. Kérlek menj el a Baross utcai postahivatalba, add elő a dolgot az ajánlott leveles tisztnek és kérdezd meg, hol kell a vizsgálatot kérni. Légy érelyes. Ez a cigaretta nem postaszolgáknak való csemege pedig, hogy azok csenték el azt a mi postánkon a tiszt szintén valószínűnek tartja. A feljelentést írásban add be, közölve mindkettőnk lakáscímét s a *feladás* dátumát. Irj

(Sándor nem írt)

Ölel *Józsi*M.K³-nak persze a 100 koronás honorárium mellett kell most kínálni.

Kéziratok csak elismervény mellett

Kesztyű jó⁴

¹ Fekete tintával írt levelezőlap. Címzés: Nagyságos Brenner Dezső gyógyszerész ár. Pest. Ferenc körút 43. I. 22.

² Ferenczy Sándor (1873–1933), a Mozgó Könyvtár tulajdonosa.

³ Az írónak 1909-ben a Mozgó Könyvtár II. évf. 35. számaként megjelent Az albíróék és egyéb elbeszélések novellás füzeté. Úgy látszik Brenner Dezsőnek nem sikerült megegyezni a kiadóval, mert több kötetet nem adtak ki az Csáth Gézától.

⁴ Utólag ceruzával írta a lapra.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezsőm!

Új-Tátrafüred, 1910. V. 28.

1. Köszönöm, hogy írtál és küldtél carmint és Futárt.

2. A kesztyű árát elsején bélyegben küldöm.

3. Szívesen beleegyezem, hogy a Mozgó Könyvtárt² majd csak azután fejjük meg. De akkor meg kell csinálnod, mert kell a p _ _ z.

4. Mikor lesz a szigi. *Esetenként* értesíts a vizsgáról egy-egy üdvlevelzőlapon. *Tanulj!*

5. A cigarettákkal az ördögnek tartozom. Spongiát rá!

6. Ujabban esett az állapotom. Nem tudok hízni, a lázak visszajöttek, mert nem volt időm feküdni. Ha nem maradnak el / két héten belül / - *elmék* innen. Már irtam apának, hogy *mellhártyagyulladásom* van és készítse a pénzt, mert szükség lesz rá. Még várok egy kicsit. –

7. Vigyázz: apuska ki ne ugrassa belőled, hogy tüdőcsúcshurutom van. Én csak annyit irtam neki, hogy mellhártyagyulladás és hogy a bal csúcsban egy régi *gyógyult* hurutot láttunk Röntgennel.

8. Ha írsz Blankynak,³ ird meg, hogy *Irénkét üdvözlöm*.⁴

9. Az életemről nem írok. Az a szépség, amely a múlt nyári napjaimban megvolt – most hiányzik. Majd valamikor elmondom, ha találkozunk.

10. Élj okosan, ne mohón. (Bár én is úgy csináltam volna) Elbizakodott voltam, azt hittem hogy immunis vagyok. Tóvölgyi, Schnier,⁵ ...elbizakodottá tettek. Igyál mindennap 1 liter past. tejet és *mérd meg magad hetenként*. Ne dolgozz sokat. Kényelemre rendezd be az életed.

11. Sportolj a szigorlatra!

Százszor ölel

József

¹ Cégjelzéses levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Lásd az előző levél vonatkozó jegyzetét.

³ Schneider Blanka

⁴ Tóvölgyi Csáth Géza házi orvosa.

⁵ Budapesti orvos.

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Újtátrafüred, 1910. május]

Ma apának küldök születésnapjára egy könyvet.² Ird meg tetszett-e neki.

Kislányka novellája³ szép de smoncás és megírásában része van Desirének,⁴ Neked és Nekem mint R. Sándor⁵ mondja. Tényleg – irodalmi motivumainkat kíméletlenül felhasználja.

Hogy vagy? A széked? Az étvágyad? Apa idegei? Anya fejfájásai? Laci⁶ elkeseredései? Mádi⁷ kis dührohamai.

Irg. Ölel csókol Jóska bátyád

¹ Fekete tintával írt levél, hiányos. A boríték elveszett.

² Mikszáth Kálmán regényét küldte édesapjának.

³ A novella címe: *A bosszú*. Lányi Hedda és Kosztolányi Dezső szakításának a története.

⁴ Kosztolányi Dezső

⁵ Rajz Sándor

⁶ Brenner László

⁷ Brenner Etelka

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Dezsőm!*

[Újtátrafüred, 1910.] VI.4.

Mindenekelőtt fogadd köszönetemet a Hitelért

Itt küldöm a keztyű árát K 1.20 fill bélyegben. A vizsga után kérd el Sándornak² írt leveleimet amelyekben jól elolvashatód mindazt amik velem történtek. Addig ne. Futárt köszönöm. Küldd ám a moirt is. Egy két repülőversenyt okvetlenül nézz meg és írd meg az impressióidat.

Ma *megegyeztem* főorvosommal, lemondtam a honoráriumról (100 K) és ezzel szemben semmiféle, szobavizitet nem csinálok. Így aztán lesz elég szabad időm. Csak kezeléseket és köpetfestéseket csinálok. Esetleg vizitet ideg betegeknel.

Lázaim valamivel javultak. Tegnap nem volt semmi. Tegnap már 79.7 K voltam. (Jövéskor 75.3) de ma leadtam ebből sokat. Éjjel erős hasmenés és

okádás volt. (Mohón ettem este) Hajnalban egy morfininjekció édes volt (Ne félts!)

Öregem, az influenzás lázas állapot nálad teljesen megszűnt?

Ha nem – mérd magad és szedj 10 napig *aspirint* (Négyezer 25 centigrammot.)

Tinut meg ne lódd vagy ha teszed, meg ne csókold. Iszol-e tejet, mint rendelém.

Suszter Gy.³ Elküldte a fizetésemet. Majd a napokban küldöm Desirének⁴ a 100K-ját. Csak azt nem tudom hol van ő. Írd meg a *címét*, vagy azt, hogy neked küldjem-e?... –

Milyen az Üllői út? És a Dunapart? És a budai kocsmák? És az akácvirágok szerteszét!.....Ó!!.....

Majd Hétfőn hosszan írj ám!

Ma diatétán vagyok. Hideg citromos szódavizzel élek. Ez jót tesz!

(*Ugye?*) Az ebédet még nem láttam viszont. Remény int, hogy nem is fogom.

Erényi⁵ értesít, hogy a zenekritikusi állást fönntartják nekem. Akkor öregem őszre együtt fogunk működni. Te többnyire és én ritkán.

Nyári condiciót Ótátrán nem szerezhettem. A patikos már szerződve volt de jövő nyárra igéri. Az idén tehát maradj Palics és *teljes szabadság* mellett. Azt mondja, hogy nagyszerűen írok receptet, (Roppant drágákat írok a gazfickónak) – és „ilyen orvos” kéne neki vagy – hat.

Mint írásomból láthatod a morfinhatás még tart. Még részeg vagyok kissé.

A küldött carminra már alig van szükség Szinem igen jó, mindenki dicséri. Csak úgy *javítom* kicsit olykor a nap munkáját.

Profunk⁶ ma igen kedves levelet írt nekem és nagyon megdicsérte a könyvemet, és jobbulást kívánt és *írói jövőt is jószólt* amelyben „oroszlánkörmököt” lát még az erősen ifjúi verisztikus novellákban is!!

Blanky⁷ írt nekem is *Érzi* hogy most megpuhultam. Udvariasan bár nem melacholia nélkül feleltem.

Mai vizsgálat szerint az állapotom *épen olyan* mint jövetelkor. A köpetben nincs bacillus (Csak tegnap mertem vizsgálni. Ó milyen gyáva voltam, hogy féltem) A főorvos is megnézte a készítményt.

Mint mondtam – apának pleuritis diagnózis lett bemondva. A család tudja de rokonok nem. Ehhez tartsd magad.

Leveledet várja

Ölelő

bátyád

Josephus

Sándort ölelem.

Még egy munkát adok neked. Ezt is el kell intézni. Népszavában 1908 augusztusban megjelent *Kutomlás*⁸

Ezt a kiadóhivatalban egy d.u. keresd ki és vedd meg. Ha nem sikerül kikeresni akkor az összes *augusztusi vasárnapi számokat* vedd meg. Ekkor jelent meg. Biztos. Ez kell a kötethez.

¹ Receptfüzet lapra ceruzával írt levél. Címzés Ngs. Brenner Dezső úr *Budapest Ferenc körút. 43 I. 12* (vagy 22)

² Rajz Sándor

³ Schuster Gyula Csáth Géza gyakornoktársa a Moravcsik Klinikán.

⁴ Kosztolányi Dezső

⁵ Erényi Nándor a Világ rovatvezetője, újságíró.

⁶ Moravcsik Ernő, nem tudjuk melyik könyvét, dicsérhette meg, valószínű a *Varázsló kertjét*, mert az jelent meg 1908-ban. Nem valószínű, hogy a Mozgó Könyvtár füzetét ajándékozta tanárának.

⁷ Schneider Blanka

⁸ A következő novelláskötete a *Délutáni álom* 1911-ben, a Nyugat kiadásában jelent meg. Abból végül kimaradt a *Kutomlás*. A novella 1908. augusztus 2-án jelent meg a Népszavában.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

Új-tátrafüred, 1910. VI. 8

Hurrah, hurrah, levelednek nagyon megörültem. Kérlek maradj még Pesten ha lehet

1.) Intézd el a Ferency dolgot.²

2.) Vizsgáld meg magad Benedicettel.³ Mondd meg, hogy nagyon neurastheniás vagy és *fél*sz (?) hogy csúcshurutot kapsz. Mondd el a vakbélérzékenységet is. Mondj el mindent. Mondd neki, hogy *pharyngitis papulosád* van. Mérd meg magad továbbá. Azt akarom hallani, hogy hízol és piros vagy és jók az idegeid. Ennyi haszon legyen legalább az én betegségemből. Mondd meg neki, hogy öcsém vagy és fizess meg a honoráriumát.

„Mivel tartozom tanár úr?”

3.) Csinak nem irok. Te se irj. Pihenj.

4.) Desiré⁴ ügyét *írd meg*. Nem írt.

5.) Hasmenésem nincs. Lázam 5 nap óta nincs. Morfinnal enyhén bánok. 4-5 naponként – 0.01 gm. .

6.) Ne coitálj.

7.) Fogyaszd el szívesen a ma küldött cigarettéket.

8.) Schumannról a Világnak írtam.⁵

9.) Állapotom általában rosszabb. Kedv romlott. Munkakedv csökkent. Nem hízom. Az öngyilkossággal már egészen megbarátkoztam. Sokat zongorázom az Istenek alkonyát. Irj ma.

M.M.K. ügyét csak te intézheted⁶

Ölel József

¹ Cégjelzés levélpapírra ceruzával írt levél. A boríték elveszett.

² Ferenczy Sándor

³ Benedict Henrik (1871–1926), budapesti orvos

⁴ Kosztolányi Dezső ebben az időben szakított Lányi Hedrával a Fecskelánnyal.

⁵ Az írás 1910. június 10-én jelent meg a Világban.

⁶ A Mozgó Könyvtárban esetleg megjelenő kötetéről van szó, lásd a korábbi jegyzetet.

DR. BRENNER JÓZSEFNAK¹*Kedves Apuskám!*

[Újtátrafüred, 1910. június]

Ma kézbesítették nekem a mellékelt drága iratokat. Pestre most nem mehetek, nem is szeretnék menni (meg is ártana). De vajjon ez az ügyvéd el fogja-e tudni intézni, nem-e bizza valami lelkiismeretlen segédre (pl. hegyesorrú) aki majd málé módon bámul s az argumentumokról elfeledkezik??

Kérlek express levélben válaszolj és küldd vissza az iratokat, hogy azokat Szalay Emilhez eljuttathassam az esetleges utasításaidal együtt.

Kérdés

1.) Nem e lehetne a tárgyalást *őszre* elhalasztani amikor az összes tanúk Budapesten lesznek.

2.) Én azt hiszem, hogy *teljesen* bizonyítanak a jelenleg Budapesten levő tanúk is.

3.) Ami a csábítási vádat illeti azt hiszem ezt teljesen megdöntené Karkovány Ákos m. tanár tanúzása, aki ellen már előbb hasonló címen Gyulayék pert indítottak illetőleg, vádat emeltek. A vizsgálatot vezető kapitány azonban hivatalból beszüntette az eljárást.

4.) Ami a gyerektartási pert illeti ezt pedig megdönti a sok apa (Én, Dezső,² Gézi,³ Bedők Boy Dr (aki tanúskodik, hogy őt is meg akarták zsarolni s ő volt előttem a kiszemelt apajelölt erről *tud*: Buchwald Ila⁴ könyvelőnő – és az a tény, hogy Kató⁵ a fogamzás idejében (előtte is utána is) kéjelgett. Aufführasszony akiről biztosan tudok:

Hogy Kató ehhez a nőhöz csakugyan járt erről tanúskodik Buchwald Ila, de az aufführnő is (kötelezhető-e esküre)

5.) Kérdés nem volna-e jób taktika a pert halasztáskérésekkel és a tanúk beidézésének, formáságoknak ürügye alatt őszig húzni?

Általában mi a legjobb stratégia?

Válaszodat várja fiad Kézcsókoló József

(A gyermeket Sándor⁶ és Desiré⁷ megnézték. Esküsznek, hogy semmi rajta még csak nem is emlékeztet reám.)

¹ Orvosi receptre ceruzával írt levél. A boríték elveszett.

² Brenner Dezső

³ Ifj. Lányi Viktor Géza

⁴ Csáth Géza barátnője

⁵ Gyulay Katóka

⁶ Rajz Sándor

⁷ Kosztolányi Dezső

30.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

[Újtátrafüred], 1910. VI. 23

Köszönöm a leveledet. Kitünő írásmű. Kérlek írj nekem minél gyakrabban. *Ezt lelkedre kötöm.*

1.) Menj el Nánayhoz² és kérdezd meg mi lesz a fehér kabáttal. Disznóság, hogy nem küldi.

2.) Lacival³ együtt minden héten mérjétek a súlyotokat és az eredményt *közöljétek velem.* Okvetlen.

3.) Kislány ügyről nem írtál. Kik voltak a gimnazisták? Miket beszéltek Desirével ama *nagy éjszakán.*⁴

4. Hogyan élsz: Ird meg. A napi programmot. Semmit se kötök lelkedre csak azt hogy minden nap *egy órát* szakíts a német tanulására. Ez legyen a test erősítése mellett az egyetlen nyári program. Ne olvass, ne írj, ne zenélj, de tanulj németül.

5.) Családról, nagymamákról az otthoni életéről várom a tudósításokat.

6.) Lacit vedd rá, hogy a bicikli megkerüléséről írjon nekem egy riportot.

7.) Ady-dalokat⁵ még nem kaptam meg. Miért?

8.) Különösen figyelmedbe ajánlom a délután 2-4ig való ágybanalvás fontosságát. Ez gyógyítja a neurasztheniát. A délutáni alvás minden kellemetlenségének a *rossz vérkeringés* az oka, aki előáll, ha ruhában alszunk. *Próbáld ezt meg, türelmetlen, rossz hangulatú napokon!*

9.) Állapotom elég jó de a javulás nem olyan gyors, mint ez óhajtandó volna.

Ölel csókol mind József

¹ Zöld merített papírra ceruzával írt levél. A borítékön: Dezső

² Szabadkai szabó

³ Brenner László

⁴ Kosztolányi Dezső és Lányi Hedda szerelmét lásd Dér Zoltán: *Fecskelány*, dokumentumregényében, Forum, Újvidék 1970.

⁵ Lásd a korábbi jegyzeteket az Ady dalokra vonatkozólag.

31.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső.

[Újtátrafüred, 1910. június 26.]

Novellád mellékelve küldöm. Most elég jó. Küldd *így* el Osváthnak² – de mellékelj *bélyeget*, hogyha neki nem *föltétlen tetszik* akkor vissza küldhesse (mindjárt), ha pedig tetszik megírhasa.

Mi lesz a Mozgó K.-al kérlek írj nevemben és *sürgesd meg* a választ illetőleg a pénzt illetőleg a kéziratokat. Itt is mellékelj bélyeget. Okvetlenül elvárom, hogy ezt jól elintézd.

Küldd el továbbá a Valse lentet még ma ide. Egy hölgynek megígértem. (Jász-félét)

Az isteni kertet³ te hazavitted. Erre és a *Molnár* Pesti erkölcsaire⁴ is okvetlen szükségem van. Ha tehát nálad vannak – akkor ezeket is küldd.

A súlyodat írd meg és írd az egészségedről.

Laci súlyáról is?...

Mondd meg annak a gonosz kis Irénnek⁵ hogy mindennap mikor a terraszon reggelizek és este mikor szobába megyek, hogy lefeküdjek halotti ágyamba (mint Jézus a koporsóba) – gondolok reá. (Nem igaz ugyan, de legyen boldog.)

Mády írta,⁶ hogy tenniszezni fogtok járni. Ez helyes. Csak minél többet!

Charlotte⁷ ma egy verset közöl Quarnero címmel. A tengerre vitték a kis hölgyet? Vagy csak palicsi impressiók lesznek a dologban.

Ird meg Desirével⁸ való éjszakádat. Miért feledkezel meg a kérdéseimről?

Jelenleg a Toscát zongorázom, vacsora utánokon. Mint érdekességet írom meg, hogy egy nőnél aki a Tristant még *nem ismerte*, az ouverture első három frázisával sikerült *hysteriás strögörccsöt* kiváltani. (NB. A hölgy roppant muzsikális (bár vidéki) és rögtön megérezte miről van ott szó)

Mind csókol százszor

Laci⁹ levelét várom

József

¹ Orvosi receptlapra ceruzával írt levél. A boríték elveszett.

² Ostvát Ernőnek, a Nyugat szerkesztőjének. 1910-ben a *Vaszerics Péter* című novellát közölte a Nyugat augusztus 18. száma 1128–1131, közölte.

³ Csáth Géza 1910-ben írt Szomory novelláskötetéről a Nyugat március 16. számában 357–365.

⁴ Molnár Ferenc: *Pesti Erkölcsek* (novellák, karcolatok) Budapest 1909.

⁵ Schneider Irén

⁶ Brenner Etelka

⁷ Csery Éva: *Quarnero*. Bácskai Hírlap. 1910 június 26.

⁸ Lányi Heddába nemcsak Kosztolányi Dezső, hanem Brenner Dezső is szerelmes volt. A történet olvasható: Jász Dezső: *Hasznok és keserűségek*. Egy szabadkai gimnazista század eleji naplója (1908–1910) Szabadka 2001.

⁹ Brenner László

32.

DR. BRENNER JÓZSEFNAK¹

Kedves jó Apuskám!

[Újtátrafüred, 1910. nyara]

Mellékelve küldöm a meghatalmazást és egy kis jegyzékben csoportosítva időrendileg az adatokat. Ezeket a vallomások egyöntetűsége szempontjából talán jó lenne Dezsőnek² az összes tanúink előtt rekapitulálni!³

Most irok magamról. Nagyon sajnálkozom, hogy *teljesen* kielégítőt nem irhatok. Jól érzem magam, jól alszom, jó az étvágyam. De...olykor délután jelentkezik még 37 – 37.2 °C os kis febricula, ami bizonyítja, hogy a *toxinok még élnek*, még nem pusztultak el, még fenyegetnek. (Ilyenek csak a kis hőemelkedések amiket náthás ember érez.) De nem félek. A héten írtak a klinikáról: mi lesz a visszamenéssel. Szontagh⁴ véleménye szerint egész

bátran visszamehetek. Okt 1 én vissza is mennék. Főcél, hogy az öt gyakorlati hónapot még megszerezsem: tehát a diplomát. Valószínű, hogy még ez évben tanársegéd is leszek. Ilyenformán a *jövő nyárra* remélni lehet egy fürdőorvosságot. Különösen, ha egy kis impozáns pocakot sikerül gyűjtenem, ami legfőbb ambicióm. Képzeld apa, már 87 kiló vagyok. És *legalább* 90-nek kell lennem okt 1-re. Ha azonban nem sikerül *teljesen láztalan* szeptembert felmutatni, akkor célszerűbb és tanácsosabb egy jó déli szanatóriumban keresni orvosi állást. Ez nem lesz nehéz, azonban szóba kerülhet esetleg, hogy egy két hónapig *nem kapok* ilyen állást s akkor apám majd hozzád kell fordulnom.

Igy állanak most az akciók. Egy esztendő előtt sokkal tisztább volt a horizontom, pedig ott várt rajta a III. szigorlat felhője! Kézcsókkal ölel

mind: Józsi

P.S. Dezső!

V.⁵ lányok címe:

Varsány Pestmegye

¹ Merített levélpapírra kék tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Brenner Dezsőnek

³ Gyulay Katóka gyermektartási perében édesapját kérte meg, hogy segítsen neki ügyvédet keresni.

⁴ Ifj. Szontágh Miklós (18825– 1963), az újtátrafüredi szanatórium főorvosa.

⁵ Vészi Margit (18825–1963), író, ebben az időben Molnár Ferenc felesége, és Vészi Lenke, később Márkus Andorné. A két Vészi lány Csáth Géza baráti köréhez tartozott. Az író gyakran megfordult Vészi József, a Budapesti Napló szerkesztőjének dunavarsányi házában.

Annak oka, hogy hosszabb ideig nem irtam a mult hét igen rossz napjaiban keresendő. Tegnap óta ismét jobban vagyok – azaz jól és ez a kis visszaesés valószínűen nem fogja egészen atterálni a gyógyulás egyenletes menetét. A rosszullétem – a gyengeség és betegség érzése mellett magasabb 37,3°C ig terjedő *lázacsúcsokban, étvágytalanságban nyilvánult*.

Az értesítéseket nagyon köszönöm. Csak tenniszezzetek, mulassatok!

A Mozgó K.² ügyét okvetlen újra sürgesd meg.

Vészi lányoknak³ írj egy szép kedves palicsi lapot. Szövegét előzőleg küldd el. Ne legyen Szomorys.

Szomoryt⁴ én is nagyon népszerűsítem. Rendkívül fogékony hölgyközönségem van hozzá.

Jul 25 én Teleky Grófné Garden Partyt rendez, ahová mint zongorakísérő föl vagyok kérve. Nem tudom honnan szerzek frakkot.

A gyűrűcskét küldd el Irénkének⁵ *ajánlott küldeményben* és írd meg hogy semmisítse meg vagy dobja el. T.i. – meggyőződése, hogy a gyűrű valóban szerencsétlenséget okoz – amint Irén maga is megmondta.

Batancsnak⁶ majd írni fogok. Add át egyelőre meleg ölelésemet neki.

Nagymamáék⁷ hogy vannak? Kitűnő tantink Mandy⁸ mit csinál?

A tárgyalásról nem tudok mást csak annyit, hogy a tanúk kihallgatását öszre halasztották. Szalay írta.⁹

Desiré¹⁰ kiskönyvét olvastam Drága szép dolgok, teljesen el vagyok ragadtatva.

A Szomorý Dühöngő¹¹ remek. Minden várhatót felülmúlt? Ugye?

Tanulsz-e németül?

Vannak-e új súlygyarapodások a családban?

Én egyformán stagnálok a 82 kilóval. Nem tudok tovább menni, pedig nagyon forceirozom.

Irjatok gyakrabban, bár levlapokat is.

Ölel mind 1000 József

(Apáról írj sokat.)

¹ Zöld levélpapírra ceruzával írt levél. Címzés: Nags Brenner Dezső Szabadka Főter.

² Mozgó Könyvtár, lásd az előző levelek jegyzetét.

³ Vészi Margit és Vészi Lenke

⁴ Szomorý Dezső novelláiról *Isteni kert* címen 1910. március 10-én írt a Nyugatban.

⁵ Schneider Irén

⁶ Szabó Batács István (1884–?), Kosztolányi Dezső osztálytársa, Csáth Géza baráti köréhez tartozott.

⁷ Dr. Brenner Józsefné Budánovits Ilona édesanyja és testvérei.

⁸ Budánovits Margit, a mostohaanyja húga.

⁹ Gyulay Katókára vonatkozó gyermektartási per. Szalay Csáth Géza budapesti ügyvédje volt.

¹⁰ Kosztolányi Dezső: *A szegény kisgyermek panasza*

¹¹ Szomory Dezső: *Ünnep a Düböngőben*. Nyugat, 1910. II. 883–901.

34.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső.

[Újtátrafüred, 1910.] VIII.6.

Sorba veszem a dolgokat.

Elsősorban irok novelládról. Jó novella, tehetséges munka. Sok jó részlete van. Egészen azonban nem hat *meggyőzően*. *Nem jön ki*. Legjobb benne a levezetés. (A pályaúdvár leírása) Ezt a témát csak maeterlinckszerű symbolikus átvitelekkel lehetne megoldani. Az, hogy a férfi *elmondja* hogy a nő kérte őt a coitus végrehajtására, nagyon durvitja a dolgot. (Nem tudjuk miért hal meg a nő. Miért éppen akkor!?) Szóval nagyon élére állított dolog, tehát *nagyon nehéz* kielégítően megírni. Tedd el a fiókba azzal, hogy fejlődöttél és haladtál, de kijönni nem lehet vele. Légy türelmes öregem. *Egész bizonyos*, hogy meg fogod találni magadat. Nem szabad türelmetlenkedni várni tudni kell és örülni kell a jó álmoknak, étvágynak, ifúságnak és egészségségnek.

#

Küldd Puccinit.

Küldd Thaist.²

Küldd Kútomlást

Küldd a Mozgónál volt novellákat mind!

#

Menyi jelenleg a súlyod és *menyi* volt amikor hazamentél.

Az ebédutáni bágyadságok esős napokon is jelentkeznek?

Menyit cigarettázol?

Előfordult-e, hogy (mint multkor) hirtelen berekedtél? (Egy-két napra?)

#

Irj Laciról, Mádiról, Anyikáról, Apuskáról.³

#

Apuska most Vojnicsot⁴ helyettesíti 5 hétig (B.H.⁵ ban olvastam) –

Mikor megy szabadságra ő? *Miért nem akar szabadságot kérni?* Kérdezd meg efelől és írd nekem erről.

#

Mi ujság Tatarozottéknál?⁶

*Hol van Desiré?*⁷

#

Mit olvastok? Zongoráltok.

#

Magamról enyit:

Súlyom: 86.000 kiló

Kis lázak 37 – 37.1 minden harmad negyednap (félóra, egy óra) jelentkeznek.

Közérzés jó.

Álom jó. (Umberufen!)⁸

Étvág jó.

(Sándor⁹ jelenléte rendkívül jó hatással van reám!)

#

írd kérlek mindenféléről de csak ha van kényelmes időd.

Ölel 1000 szer József

¹ Ceruzával írólapokra írt levél. A boríték elveszett.

² Weiner Leó szerzeménye

³ Csáth Géza szabadkai családja: szülei, húga és öccse

⁴ Vojnits Sándor

⁵ Bácskai Hírlap

⁶ Lányi Ernő és családja. A kérdés Lányi Hedda és Kosztolányi Dezső szakítására vonatkozik.

⁷ Kosztolányi Dezső

⁸ Hívatlanul

⁹ Rajz Sándor

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Dezsőm!*

Új-Tátrafüred, 1910. augusztus 13.

Kató ügyben mindenre jól emlékszel.² Persze, hogy megmondhatod, hogy fürdőben. Gézi,³ két Bedő, Záli⁴ mint ügyvédem írja (sőt Wilhelm is)⁵ be lesznek idézve. Figyelmeztess őket (esetleg) a kérdésekre, de *e ponton* kérdezd meg előbb apát. Hát Pesten hallgatják ki.

Schubert hegedűszonátáit *nem* hoztam el. Pesten maradtak. Ilyenformán legnagyobb sajnálatomra nem küldhetem őket. Tescát kölcsönadtam? Nincs itt. Vidéken van. Egy asszonynál. Azt hiszem, hogy csak őszre küldi vissza.

Vészi lányoknak⁶ csak ennyit írk. „Üdvözlét Palicsról. A fürdőről, amelyet bátyám novelláiból az unalomig ismernek. Ebben a saisonban *még* sokkal unalmasabb. Kézcsókkal J.D.“

Ady dalokról⁷ valószínűen írni fogok. Kurvaságból. T.i. látom hogy Osi⁸ nagyon szeretné és őszre a novelláskötetem ügye miatt kedvébe akarok járni.⁹ Ó gyalázat!

Súlyoddal nem vagyok megelégedve. Dezsőm, még hat heted van. Szigorúan 7 hét. Eventuell 8 hét. Ezt használd fel. Magadra kell venned minimum 6 kilót. Másképp ne kerülj a szemem elé. Ennyi a legkevesebb. Meg kell innod naponta minden évésen kívül d.e. 10 kor, 2 kor, 3 kor, 9 kor 10 kor egy-egy pohár tejet. Ez meg fog hizlalni. Ne tornázz. Egy partie tenisz elég. Gondolj a rettenetes őszi neurastheniás délutánokra. Ha van zsír, nincs – neurasthenia magamon tapasztalom. Széked milyen. Neked a magasságodhoz képest legalább 77 kilónak *kell* lenned. Ölel Jóska

¹ Cégjelzéses levélpapírra viola színű tintával írt levél. A boríték is az újtátrafüredi szanatórium cégjelzését viseli. Nagy. Brenner Dezső ár gyógyszerész Szabadka Főter. Magyarország.

² Gyulay Katóka gyerektartási pere

³ Ifj. Lányi Viktor Géza

⁴ Csáth Géza barátai együtt jártak a budapesti bordélyházakba.

⁵ Wilhelm Adolf szabadkai orvos fiáról van szó.

⁶ Vészi Margit és Lenke

⁷ Reinitz Béla és Farkas Ödön *Ady-dalai*. Nyugat, 1910. szeptember 1. 1231-1233.

⁸ Osváth Ernő a Nyugat szerkesztője.

⁹ A Nyugat 1911-ben adta ki novellás kötetét *Délutáni álmom* címmel.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső.

Ujtátrafüred, 1910, VIII.27.

1. Itt küldöm a Toscát. Majd őszre hozd fel Pestre. Leveledet nagyon köszönöm.

2. A tanúvallomásokban nem tetszik nekem – köztünk szólva, hogy Gézi² annyira bemártotta Ilát.³ Miért? Jelen voltál az ő kihallgatása alatt. Vagy egyenként ment? Ki volt a bíró?

3. Ady-dalokról⁴ igazságosan írtam.

4. Hízásodnak nagyon örülök. Mérekezz minden három napban!!...

5. Bauer Jozefánál⁵ végeladás van. Végy számomra kérlek 12 drb *jóminőségű, magas, dupla* gallért 41. számút. Küldd el minél előbb őket. Ne túl magas csak 7 cm.

Olyan legyen s' ne ilyen:

6. Pénz Pesten lesz megadva.

7. Utolsó két *futárt* is mellékel. Székelynél kapható. Nagyon nélkülözöm.

8. Vaszerics Péter⁶ jól festett. Többeknek itten *nagyon* tetszett. A fürdőitkár egy óráig kotlott rajta és magyarázta a stilbeli paraesthesiákat és művészi ataxiákat. ¹⁾

Kérek gyors és pontos elintézését.

Mind 1000 csókol

József

Ha nincs pénzed, kérj Apuskától.

1. Anyika megkapta gratuláló leveletem?

2. Laci miért nem ír?

¹⁾ *Ataxia*. Amikor a mozgások összerendezetlenek. Pl. ha a paralyticus nem tudja megfogni a poharat, hanem mellényúl. Ennek analógiája, ha az

író szándékosan nem nevezi meg a dolgokat, hanem a fogalmazásban körülír, mellé-ír. Á la Szomory.

¹ Cégjelzéses levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Ifj. Lányi Viktor Géza

³ Buchwald Ilona

⁴ Lásd az előző levél vonatkozó jegyzetét.

⁵ Bauer Jozefa szabadkai rövidárus. Az üzlete az egykori Deák, ma a Matka Vuković utcában volt.

⁶ Brenner Dezső novellája a Nyugatban. Jász Dezső: *Vaszerics Péter*. Nyugat 1910. augusztus 16. 1128–1131.

37.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

[Újtátrafüred 1910.] IX.3.

Elküldtem neked Toscát és írtam benne levelet és kértem sürgősen 12 drb. 41 sz. 6 cm magas (6 ½) dupla gallért. Te nem küldsz.

*Miért? Küldj! Küldj! Ha nincs pénzed kérj apától. Miért nem írsz általában. A napokban azt álmodtam, hogy neut lázas betegséget kapsz *typhus* vagy *tüdőgyulladást*. Vigyázz magadra.*

Ölel József

Sürgős választ.

¹ Fekete tintával írt zárt levelezőlap. Címzés: Brenner Dezső úr gyógyszerész Szabadka Kunetz Palota Főtér.

38.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

Újtátrafüred, 1910. IX. 8

Nem szeretem ezeket a mandolagyulladásokat, mivel az én mellhártyagyulladásom is ezzel kezdődött. Kérlek vigyázz magadra, hogy meg ne fázz. És mérd a hőmérsékedet naponta hatszor. Sőt ha éjjel fölébredsz éjjel is. És küldd el nekem a táblázatot. Ezt várom. A futárt ellenben ne küldd,

mert már megkaptam a mult hetit. Az augusztus második felében megjelent két számokat ellenben *nagyon* szeretném.

Mellékelve küldöm neked nagy Noniusz című novellámat.² A Világnál már kiszedték, amikor reájöttek, hogy nem lehet nekik közölni. Most már kérlek másold le ceruzával és majd elviszed ha Pestre mégysz a Renessaincehoz. Bemutatkozol Zigánynak,³ megkéred olvassa el mindjárt, de *mindenesetre* utalványozzon mindjárt. (Ha nem akar – nem hagyod ott!)

Minimum 40 koronát kérsz és *nem* fogadsz el kevesebbet. A kefét (Világ félét) vissza küldöd nekem. Kérlek intézd el ezt jól, okosan, tökéletesen. Nekem t.i. nincs semmi pénzem. (E leveletem tedd el, hogy tudd magad mihez tartani.)

Budapesten jó lakást végy a klinika közelében. Erre *okvetlenül számítok*. Ott az Üllői út 70-100 házakban.

Mindenkit tisztelek és csókolgatok.

Még Szabadkáról írn.

Ölel

Jóska

¹ Cégjelzéses levélpapírra fekete tintával írt levél. Cégjegyzékes a boríték is. Címzés: Nagyságos Brenner Dezső úrnak Főtér Szabadka

² A novella elveszett.

³ Zigány Árpád

39.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

[Újtátrafüred, 1910. szeptember]

1. Itt küldöm a Janikát. Az első példány nyomán, ha leszel szives ma este pl. elolvasni – *javítsd át* a másik kettőt magukat olvasás közben kiterítész magad elé. Ceruzával

2. *Rajzold* kérlek belőlük a színrajzokat tehetséged szerint.

3. Vidd el Beöthyhez²-Király Színházba *szept. 16-án este 8-kor*. Várd meg. Személyesen add át, (*csak személyesen*). Mutakozz be, hogy öcsém vagy. Beöthy két példányt kap. Egy nálad marad további intézkedésig. (Esetleg Lázár titkárnak is.)

4. Választ ne kérj, mondd, hogy én magam személyesen fogok fölmenni 2 hét múlva.

5. Desirével³ is olvastasd el és kérj véleményt, de a vesébe vágót. A legszigorúbbat.

6. Kérdezd meg Desirétől megkapta az adóságom utolsó részletét a 100 koronát amelyet még a régi lakására cimeztem.

7. Futárt minden szombati leveledben küldd.

8. Hogylétedről náthás (lázak?) tudósíts. Életedről. Hol eszel? Hogy osztod be a napokat stb.!...

9. M.⁴ úr cikke pompás volt.

10. Vésziékhez⁵ még októberben kimegyünk.

11. Futárokat köszönöm.

12. B. N.⁶ tárcája buta. Mint látom Hetka és Lea ellen irányul a fiatal ember zavaros fejű.

13. Sándorról⁷ írj.

14. Renessansz ügyről.⁸

15. És még egy dolgot bizok reád. Most van időd. Elvégezheted. De túl ne terheld magad. Csak legyen meg a *béten*. Jól beosztott napok. Nem nagy program. D.u. 2-4 pihenés. Az íróasztalom középső fiókjában van a *novellás kötetem anyaga*. Vedd ki. Csatold hozzá a mellékelt – itt – küldött Kútomlást. Ellenben a Bácska című írás kidobandó és asztalban hagyandó. Csatoladná az itt mellékelt Johanna és Nyári utazás is. Ezt Osihoz el kell vinni. És megkérdezni, hogy ime elhoztam; *mikor szedik?* A gimnazista naplóját, A nagy Noniuszt, a *Hegyszorost* (ez az utolsó lenne) szintén a kötetbe a szántam. Ezeket majd jelezd Osinak.⁹

16. Osinak mondd meg, hogy Kodály Zoltán dolgairól Várkonyi zongoradarabjairól (amelyeket Rózsavölgyi adott ki) továbbá a modern magyar zene c. gyűjteményről (Rozsnyai¹⁰ szeretnék *egyszerre* írni.¹¹ Szerezzék meg a kottákat.

17. Regényt írok. Egy fürdőitkár emlékiratai címmel.¹²

18. Kérlek ird fel magadnak e sok kérést, végezd el jól és ne haragudj reám.

Kegyeidbe ajánlva ügyeimet

ölel József

P. S. Irénke¹³ menyasszony??

¹ Írólapra ceruzával jrt levél, a boríték elveszett.

² Beöthy László (1875– 1931), a Király színház igazgatója.

³ Kosztolányi Dezső

⁴ Molnár Ferenc

⁵ Vészi Józsefnek Dunavarsányban volt nyaralója

⁶ Besnyő István: *Szeptember elején*. Bács megyei napló, 1910. szeptember 4. 1–2. A két lány Lányi Hedda és osztálytársnője.

⁷ Rajz Sándor

⁸ Novellát küldött a folyóiratnak, arról nincs adatunk, hogy megjelent benne az írás.

⁹ Az 1911-ben megjelent kötetből kimaradt a *Nyári utazás*, a *Gimnazista naplója*, valamint *A nagy Nóniusz*.

¹⁰ Rozsnyai Kálmán (1872– 1948), író, műfordító, színész. Eredeti neve van der Hoschke. Kosztolányi Dezső és Csáth Géza baráti köréhez tartozott.

¹¹ Az írás *Új hangjegyek* címen, a folyóirat decemberi számában jelent meg. Kodály Zoltán, Várkonyi Béla, Beethoven–Bartók alcímen. 1748– 1749.

¹² A regény nem készült el, a kézirat elveszett.

¹³ Schneider Irénke.

40.

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Újtátrafüred, 1909 szeptember 24. előtt]

Kedves Dezsőm! Hosszú leveled nagyon jól esett. Köszönöm, hogy mindent olyan jól elintéztél. Nagyon köszönöm. 1.) Novellámat hagyhatod Zigánynál,² de csak 25-ig. Nem tovább. A kapott 30 koronából, ha kevesebbet akar adni elhozod (mert a novella rövidsége miatt esetleg ennyivel is megelégszem, mondd meg azonban előre hogy *arra kérem* utalványozzon 40 koronát) 20-at kap Lyca (csakis *személyesen* adható át) és 10-et Blum (Nyugta kérendő!) A pénzzel tehát te operálsz és nem küldöd el. 2.) A hőmérsékedet ebéd utánonként vagy estefelé olykor *mérd!* 3.) Milyen tárgyakat hallgatsz? Van dolgod Weszelszkyvel,³ beajánljalak? 3.) Ha lakásod nem jó, akkor menj el, de világos szobába csakis. *Kéress lakótársat* a patikusok közt. Kikötöm, hogy a *közelemben* maradj. *Villamos bérletjegyed én fizetem*. Ezt a Világ⁴ miatt akarom. Tervről később. 4.) Atya mily összeget ad neked? 80 Krónt? 5.) Arra vigyázz csak, hogy mindig jó legyen a közérzésed. Sohase siess és mindennap

igyal 1. Pasteur tejet. 6.) Sch. A-ról semmitse tudok. Lexiconban kell nézni.
7.) Regény-30 Heck. 8.) Érkezés ??

Érkezésemről még nem tudok határozottat írni. Az életem egyforma. Jól vagyok. Futárt köszönöm. Irénke vőlegényéről mit tudsz. Azt hiszem csunya és jelentéktelen ember, mert Blanky semmitse ír róla. Csak a ténnyt. Őrizd az étvágyadat. Csak reggeli után 1 cigaretta!

Ölel Jóska

¹ Violaszínű tintával írt levelezőlap. Címzés Ngs. Brenner Dezső úr gyógyszerész Budapest, Üllői út 91/a III. /1.

² Zsigány Árpád (1865–1936), író műfordító szerkesztő. Ebben az időben a Renaissance folyóiratot szerkesztette. A folyóirat nem közölt Csáth Gézától írást.

³ Weszelszky Gyula (1872–1940), kémikus.

⁴ Csáth Géza 1910 március 30-tól és 1912 szeptember 14-ig volt a Világ zenekritikusa. Ebbe a munkába kívánta bevonni öccsét Brenner Dezsőt is.

41.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Öregem!

[Újtátrafüred], 1910.IX.24.

1.) A *Noniouszt* vidd el Osinak.² (Z.A.³ úr egy prüd barom és nem szabadgondolkodó) Kérj tőle 30 koronát. Ma irtam neki cikket a „Modern magyar zené”-ről.

2.) A Szegény Pétert⁴ egyelőre hagyjuk.

3.) Az arlesi lányról írt dolgotat express küldd és küldöm vissza.

4.) Irj az életedről. Vagyoni viszonyaidról.

5.) Hogy hagytad otthon a családot?

6.) Tinuzol, ha láttad.

7.) W.⁵ asistens már elment, majd novemberben bemék hozzá veled.

8.) Desiré⁶ még nem írt. Égetően kíváncsi vagyok véleményére a mű átdolgozásáról.

9.) Árpit⁷ sokszor üdvözlöm. *Mikor lesznek a szigorlatai?*

10.) Igyál mindennap 1 l. Pasteur tejet.

Ölel 1000 József

Mi a súlyod?

- ¹ Levelezőlapra viola színű tintával írt levél. Címzés Brenner D. gyógyszerész úr. IX. Üllői ú 91/a III. 61.
- ² Osváth Ernőnek a Nyugat szerkesztőjének. A novellát a Nyugat sem közölte.
- ³ Zigány Árpád
- ⁴ A novellát újra akarta közzétenni, mert az 1910. január 2-án az Életben is megjelent.
- ⁵ Weszelszky Gyula, kémikus.
- ⁶ Kosztolányi Dezső véleményét a *Janika* című drámája átdolgozásáról kérdezte.
- ⁷ Ifj. Kosztolányi Árpád

42.

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Újtátrafüred, 1910.] IX. 30.

Kedves Drága Öcskösöm! Jó hírekkel telt kedves és elmés leveledet nagyon köszönöm. Ebből a levélből lehet látni, hogy *született* íróművész vagy (amit csak a novellák után még nem mernék *egész* biztosan állítani!)

Nagyon köszönöm, hogy ilyen jól és tökéletesen elintézted a dolgaimat. Sajnálkozom hogy nem vetted tekintetbe kérésemet a közelben lakást illetőleg. De nem haragszom. Most már megpróbáljuk *így* – és ha *nem* megy akkor visszajössz lakni a közelembbe. Szeretném, hogy minden Nyugat-számba írj legalább egy figyelőt. Atya által adott pénz szánalmasan kevés. Legalább 80 at *kell* neki adnia. Még egy szivesség. *Mérd most 3 napig a hőmérsékedet naponta 7-szor. D.e. 1/2 9, 1/2 12 – 2, 3, 4, 6, 9.* Jegyezd fel az adatokat. *10 percig hónaljban mérve.* (Utcán is lehet.) és alá jegyezni az ugyanekkori pulzust. Ez okvetlenül *kell* nekem. Ezt *legközelebbi levélben küldd okvetlen!* Sándornak² (pontosan jegyezni.) holnap írok. Napi beosztásod nagyon tetszik nekem. Nem tetszik, hogy földszintre mégysz. A bacteriumok a sötétben vígan élnek. Előre tudtam, hogy el foglak hozni onnan. Irénke³ rendkívül bájos levélben köszönte meg a gratulációm.

Ölel 1000szer József

¹ Ceruzával írt levelezőlap. Címzés: Ngs. Brenner Dezső gyógyszerész úr Budapest Fhg Sándor u 7. Fsz. 1.

² Rajz Sándor

³ Schneider Irén az eljegyzése alkalmából köszönthette Csáth Géza.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves jó öregem!

Uj-tátrafüred 1910. Okt. 6.

I.) Az orvos dilémája nagyszerű. Sokat nevettem és bosszankodtam rajta. Natürlich:

- a) nincs tisztázva Ridgeon szenvedélye a nő iránt
- b) a társalgás (bár *Show komédiának* nevezi) nagyon valószínűtlen
- c) a végén nincs kielégülés. Nem költői igazságszolgáltatásra gondolok, hanem művészi *kielégülésre*.

Nagyon köszönöm a könyvet. Mohón faltam mert *pompás drámai kezelés*.

II.) Telefonos levele nagyon ravasz levél. Miért nem ment vacsorázni? Nem kérted eleget. Ilyenkor kérni kell. Nem szabad sajnálni a fáradságot. Pl. „Hiszen multkor eljöttél *cukrázdába*. Miért ne jöhetne vendéglőbe?” Ezt az okfejtést elmondani 20x. Ezt a nő várja. Meg akarja magát győzetni. Ürügyet keres, amellyel *saját magát maga előtt* kimentí.

III.) Az idő remek a hegyek havasak. Enyhe borulat. Erős sárga napsugár. Mély kék ég. Zöld fenyvesek. Sötét zöldek. Közben egy-egy lombos fa egészen sárga selyemben.

IV.) J. Olga² még itt van. Együtt megyünk vele Pestre 20-22én. J. Erzsi³ tbc-s szájfekélye *remekül gyógyul* – mióta naponként 5 percre kiteszük a napsugaraknak. J. Olga nagyon tetszik nekem. Olyan izléses, kedves, okos lány, hogy akár akarok, akár nem, egész nap vele kell lennem. Társaságában nem unom magam, bár gyakran kísértenek reminiscenciák. Azt hiszem, hogy e lány mint feleség nagyon megfelelné nekem. Igazi harmonikus sexus és jó pajtás. Olyan forró kis ajkai vannak. Kár, hogy kissé összevissza öltözik és emiatt néha kényelmetlenül érzem magam ha sétálunk.

Néhány napja a Bonnard Sylvestert⁴ olvasom újra. El vagyok ragadtatva. Feledhetlen báj és világosság.

Indexügyem elintézéséért hálás köszönet. Bélyeg mellékelve. Dezsőkről írj kérlek valamit.

Ölel

1000 József

P.S. 91 Kg vagyok!!

¹ Cégjelzéses levélpapírra ceruzával írt levél.

² Jónás Olga (1884–1919), Csáth Géza ebben az időben ismerkedett meg Jónás Olgával.

³ Jónás Erzsébet, Jónás Olga húga.

⁴ Anatole France regénye.

44.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves jó Dezső öcskös!

[Újtátrafüred], 1910. X. 22.

Leveled melyet a „Pilwax“ kávéházból írtál – elbájolt. Természetes, egyszerű és az írásművészet igazi erényeiben – a *világosságban* pompázó. Kissé Jóbos, kissé P. Futáros – de jó, öntudatos, tehetséges, *haladó* munka.

Nagyon nagyon köszönöm.

Ami engem illet Hétfőn este érkezem Pestre 10 után gondolom. 10.50 kor érkezik meg a vonat. – Remélem apuskáékat még láthatom. Sajnálom, hogy ma nem mehetek, sem holnap. Csak Hétfőn mehetek. Kérd őket nevemben, hogy várjanak meg, hogy ha csak rövid időre is, de láthassam a családot. –

Kissé melancholiásan búcsuzom most Újtátrafüredről. Sok komisz órát éltem itt át. Sok kedveset is. De azt kívánom, hogy sohase kerüljek ide vissza. A kézirat csomagot, amelyről említést teszel ne küldd – ezt kedden ebéd után kényelmesen elintézzük.

A fürdőitkár emlékiratait² sajnos nem sokat haladtak de az anyag együtt van egy pompás humoros regényhez.

Zách Klárát³ nem folytattam.

Összes zenei művem egy erotikus zenekari kompozíció hosszú – amelyben *Jolika* van megörökítve. Jolika – te nem ismered őt. Joli vagy Jolán – egy asszony!...

Tinut ne értesítsétek semmi szín alatt. Sándornak telefonáld meg.

Ölel 1000. József

Anyikának és Apának add át kézcsókom

¹ Cégjelzéses levélpapírra ceruzával írt levél. A borítéki is az. Címzés: Ngs. Brenner Dezső gyógyszerész ár. Budapest. Thg. Sándor u.7. fsz. 1.

² Az írás nem készült el, a kézirat elveszett.

³ A melodramát először Dér Zoltán: *Az ismeretlen házban* közölte. Forum 1977. 509–526.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

[Budapest], 1910. XII.27.

Ajándékok, amelyet karácsony estéjére hozott meg a postás elragadott. Mennyire sajnálkoztam, hogy rögtön meg nem köszönhettem és nem viszonzozhattam! De majd itt Pesten!

Jómagam a karácsony estét itthon töltöttem. Ketten voltunk Gyulával² és búsan elszopogattunk egy liter jóféle bort. Nemesen, érzéssel. Délután a városban járva, két skatulya ólomkatonát vettem magamnak – nagy vágyat éreztem, hogy megszerezsem e játékszer – és íróasztalom zöld posztóján késő éjjelig egyedül a nagy csendben óriási csatákat rendeztem. Utána egész éjjel a *branyiszkói csatáról* és Petőfiről álmodtam. Gyönyörű volt.

Ma volt Csordás³ esküvője. Professzorunk⁴ vezetése alatt jelentünk meg a templomban kezét szorítani búcsuzó kitűnő kollégáinkkal.

Irj. Csók. Mind Ölel József

¹ Fekete tintával karton lapra írt levél.

² Schuster Gyula, Csáth Géza munkatársa a Moravcsik Klinikán.

³ Csordás Elemér (1882–1956), 1910-től zirci járási főorvos.

⁴ Moravcsik Ernő

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves örecsém!*

[Budapest, 1911. tavasza]

Itt ülök az *Erzsébet*ben. Szép tavaszi vasárnap dél. Az Üllői út végig kék vékony sárral van borítva. A levegő világos szürke. Gyenge nap. A klinikák úgy állnak glédába az sarkon mint a sakkmező szélén a bástyák.

1.) A kibontakozást valóban nem lehet siettetni. Ezt tisztán érzem. Most a *Hamvazó Szerdát* vettem elő és rohamosan csinálom. Miért nem jutott eszembe eddig?.. Miért vágyom most reá és csinálom élvezettel!? – Valóban meg kell tanulnunk azt amire *Casanova* annó figyelmeztet bámulatraméltó emlékirataiban, hogy a körülmények által kell magunkat vezetgetni engedni és abban az irányban jó vitorláznunk, amely felé a szél legjobban segít.

Most *nem fáj*, hogy nem tudom a drámámat befejezni. Azt mondom: várhat, várhat!... Várni és hallgatni tudni ezek olyan tulajdonságok, amire minden bölcs férfinak törekedni kell.

Jelenleg Casanovát olvasom, *kimondhatlan* lelki gyönyörrel. Kölcsön kaptam, de hamarosan magam is megveszem és elküldöm neked. Fordítása amellet, hogy *30 év előtt* készült kiváló.²

2.) Változásokat fogunk egymáson találni. Ez bizonyos. Én körülbelül most jutottam oda, hogy teljesen kihevertem a gyalázatos „M” utóhatásait. Most már majd 3 hónapja, hogy nem fecskendeztem. Remélem: sohase fog többé rákerülni a sor.

¹ Dátum nélkül merített papírra fekete tintával írt levél, hiányos.

² 1873–1876-ban jelent meg huszonkét kötetben Halasi Andor fordításában: *Sengalti Casanova emlékiratai és kalandja*. Csáth Géza ezt a változatot olvasat nem az 1902-es Szász féle fordítást.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves öregem!

[Budapest, 1911. tavasza]

Levelemet félreértetted, magamra írtam, hogy nekem kell őszintének lennem hozzád – ez pedig csak hosszabb levélben lehetséges, mert rövid levélben az ember fontos dolgokat is elhallgat: tehát őszintétlen. —

Az N ügy – az, aminek gondolod. E hét végére biztosan készen leszek vele. Jelenleg a napi adat 0.02 P.

Visszatérve a tudósításra még azt az elvet említtem meg, hogy ha az est nem is érdekes, *igyekezni kell* úgy leírni a dolgokat, hogy azok az olvasók számára érdekesek legyenek.

Emellett minden képzelhető olyan tény, amely *adat* igazán és pontosan leírni. —

Azt írod vágyasz szellemi élet után. Én is. *Mert mi a szellemi élet?* Midőn szellemünk alkotva működik. Ez jelenleg hiányzik nálam. Ha írok is, nem érzem a szellemi fejlődésemet, előrehaladásomat. Szellemi életet akkor éltem, amikor *Jegyzetek a zeneművészet fejlődéséről*² c. tanulmányomat írtam a Miklós utcai kis szobában vagy a *Puccinin* töprengtem és ezzel éltem feküdtem és keltem. A szellemi élet nem függ a milieutól. Elősegítik azonban *olvasmányok*, pl. Casanova. Jelenleg Charlyle a Francia forradalom történetével igyekszem magam belevinni ilyesmibe de nem sikerül.

Írásművészetet csak akkor lehet produkálnod, ha az igazat, a valót írod le, pl. B-vel való viszonyodat. Róla szóló regényed elkezdéséhez mellékelve adok egy tippet. Használd fel. Az első látogatásuk leírását tartalmazná az első fejezet. Fontos a szigorú realista stíl. Részletről részletre, másodpercről – másodpercre elbeszélni.

Írj sokat. Casanova minden füzete nálad van?

Ölel

Józsi

¹ Fekete tintával írt levél.

² Huszadik Század, 1907. augusztus 8. és szeptember 8. számában jelent meg.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves kis Dezsőm!*

[Stószfürdő, 1911. május]

Megérkezésem elég jó volt. Szoba igen szép. Itt remekül megleszünk. Csodaszép kilátás mértföldekre. Szédítő perspektívák. Levegő elragadó. Nagyszerűen fogunk itt mulatni. Csal most már azután spurtolj teljes erővel.

Kalapommal együtt küldd el kérlek a spongyámat is.

Impressióim közül legkedvesebb a szobák palicsi szaga. Jó koszt. Szobalányok, pincérnők kondák. Mint egy halott aludtam át a múlt éjszakát

Este 9-től reggel 9-ig. Sok rossz álom!

Árnyékszékék igen jók, civilizáltak. Az ember szívesen elüldögél bennök. Borbély – még nem tudom milyen. A kipakkolást elvégeztem. A fürdősnő egy öreg, óriási mellű kacér asszony a gondomat viseli.

Igen kedves és minden szakadt akasztót gombot stb gyorsan megvart.

Újra érzem a „Kis doktor” társadalmi helyzetét, és igen kellemesnek találom.

Olga² ma irt egy kétségbeesetten lehangolt levelet, amely azonban *nem tesz őszinte benyomást*. (Erről egy szót se neki) Ellenben majd irok, hogy mikor menj el hozzá; azt hiszem a köv. napokban hamarosan lesz alkalom egy szadisztikus levél megfogalmazására.

Pénzügyeidről írf. Apát szigorúan fogd.

Sokszor ölel

és csókol Jóska bátyád

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Jónás Olga

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Stószfürdő, 1911. június 13.]

Kedves kis Dezsőm! Legkésőbb Szerda délután – estig menj fel Olgához.² *Mondd el neki, hogy én megkértelek, hogy minél gyakrabban látogasd és felszólítottalak, hogy vigyél neki könyveket, de eddig sajnos nem volt idő* stb. Akárhogy ütött ki a vizsga, *minél hamarabb jöjj.* Semmi értelme, hogy hazamenj. Majd saison után megyünk. *Én ma írok erről apának.* A Harmonia³ még nem küldött pénzt. Menj el, okvetlen küldjék a pénzt. A kottát és kéziratot hozd el onnan okvetlenül, hogy *én itt nyomda alá végleges alakban lemásolhassam.* Mondd Szántónak, hogy Horváttal⁴ a levelezést elvégzem én és nekem ha én nem fizetem sokkal *olcsóbban fogja csinálni.* De még fordítás előtt mindenesetre változtatásokat kell csinálnom a szövegen. **B** Nyugattól⁵ amennyi pénzt csak lehet pumpálja ki. **C** Szólítsd fel telefonon Wiesnert hogy az én öcsém vagy (ez az úr Singer és Wolfner kiadói üzletvezetője) és hajlandók-e a „Hamvazó Szerda” kiadásáról beszélni.⁶ (Kanizsayra⁷ hivatkozz) Jegyezd meg, hogy németül is meg fog jelenni a Harmonia kiadásában. Nekik kotta nélkül is eladom. **D** A Művészetnek egy számában megjelent egy Nagy Sándor⁸ rajz mely a napot ábrázolja, amint a sugarai helyett *karok nyúlnak* ki belőle. Ezt a számot vedd meg okvetlenül és hozd el. A kiadóban kikeresik.

E A keménykalap nem kell. Spongya már van. Ellenben hozz magaddal 3 gm. „M”-et. Jelenleg a napi adag 0.08. Mihelyst jössz, megkezdem az elvonást. Magányban lehetetlen. Ha volna egy nő vagy egy barát – igen.

F *Jegyet szerezz az ideutazásra.* (Kassa – Oderbergi vasút) Már irtam apának. Ha ő nem küldi meg tizenhatodikáig, akkor ne várj hanem jöjj saját költségen. Vagy a *Világtól* szerezz nevemre ingyen jegyet. Miklós⁹ meg fogja mondani, hogyan kell a kérvényt megírni 1 koronás bélyeggel és magad rögtön megírod és másnap utána jársz a Kassa – Oderbergi pesti üzlet vezetőségénél. Persze mindenütt mint Cs.G. mutatkozol be.

én ma írok Miklósnak ebben az ügyben. Ha egyike sikerül, akkor az utiköltség 14 korona körül van. A podgyászt *Meuiczenréfig* adod fel

Ez lesz 6-8 korona. A jegyet Kassáig váltod. Itt új jegy kell Meczenréfig a vicinalisra. Át kell szállni a vicinalison összesen 2 átszállás Szepsinél. Nézz utána a menetrendben, hogy mindennel tisztában légy. Ha 6.45kor indulsz a gyorsal. – akkor 5 órára már itt vagy Stószon. Meczenréfől kocsin jössz ide. Ezt én rendelem meg és én fizetem is.

G. Télikabátot ne hozz. Ez nem kell. Deha a ládába befér hozd el. A szobámba remekül el férünk. Szép és világos. Kanapé széles remekül fogsz aludni!

H Hozz magaddal 50 iv fehér papirost. Esetleg többet is. Hozd el továbbá a szekrényből a Tuberculint a kis üveget és vattába csomagolva egy pár csészét is (üveg) Hozd el továbbá a sókarbol oldatot.

J kérj Gyulától¹⁰ Hypnobromidot vakarva(?) 5-10 üveggel. Ezt kofferben szállítsd haza, melyet Gyulától kölcsönkérsz. Ügyesen pakkolj.

K. Sürgönyömet remélem megkaptad. Ebben íg „M”et kértem. Ha nem kaptad volna meg, kérlek küldd el az „M”et express levélben. (*Rögtön*)

L Sándorhoz menj el és olvasd el az útfüredi útról írt levelemet.

M Vizsgáról írv részletesen, még ma és pénzügyi viszonyokról. Mondom legkésőbb 17-18án itt kell lenned!

O Osítól¹¹ regényírás ürügye alatt bizton kiszoríthatatsz 150 koronát. Mondd, hogy fürdőznöd kell és össze minden erődöt a Nyugatnak akarod szentelni.

P Olga viselkedéséről csinálj pontos jegyzeteket. Figyeld meg jól: *látsz-e* benne hajlamot arra, hogy veled flertelni szeretne!?

Leveledet várom.

Ölel csókol szerető bátyád

¹ Fekete tintával zárt levelezőlapra írt levél. Címzés: Nagyságos *Brenner Dezső* gyógyszerész úrnak *Budapest* Fhg. Sándor utca 7. fsz. 1. A dőlt betűs részeket piros ceruzával húzta alá. A kiemelt ABCD szakaszokat ugyancsak pirossal jelölte.

² Jónás Olga

³ A Harmónia Zeneműkiadó 1912-ben adta ki *Peán* kottáját.

⁴ Horváth Henrik (1877–1947), műfordító, költő. Csáth Géza több művét fordította németre, a *Janikát* is lefordította, de az nem jelent meg.

⁵ A Nyugat 1911. június 1. számában két zenei tárgyú írása is megjelent: Mahler, Új kották

⁶ A *Hamvazószerda* nyomtatásban csak 1977-ben jelent meg. A szépirodalmi Könyvkiadó kiadásában, Dér Zoltán szerkesztésében.

⁷ Kanizsai Ferenc író, újságíró a XX. század elején a Bácskai Hírlap szerkesztője volt, ott ismerkedett meg vele a fiatal Csáth Géza.

⁸ Nagy Sándor (1868–1950), festőművész a gödöllői művésztelep alapítója. Művészet 1911. 3. szám 154.

⁹ Miklós Jenő (1878–1934), újságíró

¹⁰ Schuster Gyula, Csáth Géza kollégája a Moravcsik Klinikán.

¹¹ Osváth Ernő

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Dezső!*

[Stószfürdő, 1911. nyara]

A nimolista² korszakok mindig visszatérnek az életben. Pl. én nimolista voltam, amikor Pestre fölkerültem. Az első szemeszter végén viszont már tutistának éreztem magam. Nimolista voltam míg a B. H-ba³ irtam és relative tutistának éreztem magam mikor a Bud. Naplóhoz⁴ bejutottam 10 koronás tárcaírónak. az az állapot, amikor ingyen zenekritikát irtam valódi nimolizmusnak tekinthető a Világ⁵ 150 K-ás zenekritikusi állásához képest, amikor idekerültem és a pincérek a lehető legkissebb adagokat hozták nekem és a Braunné lányainak kalappal köszöntem. Ma viszont tutista vagyok abban a tekintetben, hogy már nagy adagokat hoznak, van tekintély és közbecsülés és kis orvosi siker és csak úgy félvállról zsebedugott kézzel intek e kis lányoknak vagy ha eszembe jut – nem veszem észre őket.

Ha Pestre visszamegyek és Beöhtynek⁶ nem fog tetszeni a darabom, újra nimolista leszek és ki tudja mi lesz azután.

Most jobb korszakban vagyok benne, de te se vagy rossz hullámban és ne sajnáld le mostani kéjelmes állapotodat.

Nőimet nehéz volna felsorolni. Ki vagyok most löve és ez nem az az állapot amikor az embernek kedve van nőkről beszélni. Leginkább említésre méltók Zelma és a kis Joli, akit megcoitáltam egyszer és csak némileg sérült hymenne bocsátottam Pestre. NB. 5 kgal meghizlaltam. Ez egy bájos kis lány akiről sokat lehetne beszélni, de majd meg fogod ismerni. (Haját mellékelem. *Ne vess rajta és küldd vissza*)

Pókásztól⁷ pénzt el ne fogadj – én az 50 kot néhány nap mulva küldöm. A visszaadás miatt ne fájjon a fejed. Majd ... ha ... majd ... ráérsz.

Tegnap Harmos⁸ látogatott meg. Délután bekopogott a rendelősemen. Kicsit várnia kellett, azután bejöhetett melegen üdvözöltük egymást. Hamar elhatároztuk hogy bejön velem T. Szt. Mártonba egy tothnyelvű „Büvös vadász” előadás meghallgatására. Csakhamar a vonatonál voltunk, ahol nagy feltűnést keltet jó kinézésével és feltűnő toalettjével. A kis Olga és a többi apró lányok kíváncsian vizsgálgatták. Még a vasutról egy kártyát küldtem komornyikomnak, értesítve őt hogy az éjféλι vonattal visszaérkezem. A vonatban rágyújtottunk és kölcsönösen elbeszéltük kalandjainkat.

A tót előadás igen érdekes volt csak a nyitányt és az első felvonást hallgattuk végig. Persze rövidítve adták de igen ügyesen. Néhány igen tehetséges műkedvelő. A zenekar vonósok, 1-1 fafuvó és zongora amely mellett egy

Karszavina Vera nevű leány ült. (Szép és imádandó.)

Utána jó soupét rendeltem erős borokkal, s mindketten hatalmas étvággal láttunk neki. Én – mivel nem ozsonnáztam, ő pedig mert miattam sokat utazott. (NB. Csak Zsolnáról, de megszakításokkal) Úgy láttam, hogy a hűség útjáról nem lett volna nehéz letéríteni, de semmi kedvem sem volt hozzá főleg erkölcsi okokból. Azt tanácsoltam tehát, hogy aludjon Mártonban, magam pedig elutaztam. A vasúthoz kísért és igen melegen búcsúzott.

Tőled el van ragadtatva. A répa – paraffin módszert nem modtam el neki.

Mikor küldesz nekem oldatot? (V.R-oldatot)

P. S. (az egész ittléte titokban tartandó. Nem akartam hogy a nő szarvai D.⁹ rovására megnőjenek. Ő t.i. szerette volna valami módon a dolgot (ideutazását) D-nek beadni, én azonban e tervet lefűjtam.)

Mit szólsz e nézethez:

Csak egy mód van, hogy házasodjék az okos ember; ha tud pénzelni *még* egy kis nőt is nején kívül. Ezáltal a féltékenységtől meg van mentve.

Directrice most van munkában!

Ölel csókol

Józsi

¹ Fekete tintával írt levél, a boríték elveszett.

² Pénztelen

³ Bácskai Hírlapnak 1905-1906. volt a munkatársa.

⁴ 1906. szeptemberétől volt a Budapesti Napló belső munkatársa.

⁵ 1910. októberében kezdte meg zenekritikusi tevékenységét a világban

⁶ Beöthy László (1873-1931), színiigazgató, ebben az időben ő vezette a Magyar Színházat, ahol 1911. május 25-án mutatták be a *Janikát*.

⁷ Pókász Béla (1885-1967), Csáth Géza sógora, 1911. októberében vette feleségül Csáth Géza húgát, Brenner Etelkát.

⁸ Harmos Ilona (1885-1967), családi nevén Schlesinger Ilona, 1913. május 8-án ment feleségül Kosztolányi Dezsőhöz.

⁹ Kosztolányi Dezső

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves öregem!*

[Budapest], 1912. II. 17

Bocsáss meg késedelmezésemért! A cigarettákat hálásan köszönöm. Igen jól estek! Valóban az izük mintha más volna. Ellenben rá kell mutatnom arra a hibádra, hogy 50 darabot küldtél, míg én csak 25-öt. Egy jó öccsnek nem illik ilyen dolgokban direkt arra utazni hogy lefőzze a bátyját! (Remélem nem értesz félre.)

Leveled nagyszerű volt. Ugyanez az írás művészet és humor *regényben* (következtesen keresztülvive) alkalmas lesz arra, hogy elsápassza Jóbot,² Brodyt³ és Molnár⁴ urat és a legnagyobb sikereket érje el. *Ezt a közvetlenséget* kell elérned. *Hogyan?* Úgy hogy ne válassz semleges lila elvont modern lyra témákat amelyekkel én is kezdtem, hanem *csak a saját életemről* íj. Semmi másról.

Bátorság és erő öregem!

Hol vagy és hogy vagy most!

Ij az állapotodról!!

*Szontagh*⁵ írt. Hív nyárra jun 1-szept. 30. Ha beleegyezik, hogy egy-másfél hónapig neked is ingyen ad kosztot és ágyat: akkor lehet, hogy elfogom fogadni. (*Persze, ha nem lesz jobb*) Vágyom rá, hogy lásd a nagy Tátrát és szeretném viszontlátni szenvedéseim helyét. Helyesnek tartod!?

Atyáékkal Pesten elég jól mulatok. Meg tudom bocsátani apa pinaszvenvedélyét. Elvégre nála sokkal rosszabb apák is vannak és velünk szemben *objektív* kötelességmulasztása eddig nem volt. Ha Mariskáért⁶ való lelkesedését, mint *öntudatlan szerelmet* fogjuk fel (s ez a helyes) akkor ezt se lehet elitélteni. (Milyen jó regénytéma)

Szervusz Ölel 1000 Józsi

¹ Piros tintával merített papírra írt levél. A boríték elveszett. A kelteztést utólag ceruzával írta rá Csáth Géza.

- ² Joób Dániel (1880–1955), író rendező, színikazgató. Ebben az időben a Vígsháznak volt a rendezője.
- ³ Bródy Sándor, Csáth Géza neki küldte el első novelláját a *Kályhát*.
- ⁴ feleségével, Vészi Margittal voltak jó barátságban a Brenner testvérek.
- ⁵ Szontagh Miklós a fürdő főorvosa.
- ⁶ Budánovits Mária (1884–1976), Budánovits Ilona, Csáth Géza mostohaanyjának a húga, később operaénekesnő, a budapesti Operaház örökös tagja.

52.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Könyveket megkaptam köszönöm.

Kedves jó Öregem!

[Budapest], 1912. II/21

Ma jó napom volt mert az Ujságban² megjelentem (Először) És elrontotta a dolgot csak az, hogy a pizsok vizgyógyintézet fűtése elromlott. A Michelsné felmondásának inkább örültem. Tanácsom: élj úgy mint eddig és csak *minimalisat dolgozz!* Tartsd magad még üzleti csúzosnak május elejéig *Eszerint viselkedj!*

Nagyszerű leveledet („Levél”) (mint tegnap kelt második leveledből látom: már tudod hogy) megkaptam.

Sándornak³ odaadtam. Ő is hempergett a nevetéstől, a kedves *nagyemberes* humortól.

Meczenzétre nem menj!

Jöjj fel Pestre. Azaz láss neki a levelezésnek állás iránt és írd meg nekem mit *tegyek*, hová menjek tudakozódni vagy ajánlkozni!?

Holnap ez ügyben Pista bácsit⁴ is fölkeresem. Megszorítom az öreget, tegyen valamit.

Atya egyébként igen kedves volt. *Egészségesen* öregszik és most már hajlandó belemenni sexualis beszélgetésekbe és nem olyan zsarnoki.

Levittem őket a psychogalvános laboratóriumba. Itt atya *igen érzékenynek* bizonyult. Mikor így szóltam: „Dezső súlyos beteg” Galvánométer óriásit ugrott. Ezért sok mindent megbocsátottam neki. (Mostoha nem merte magát a kísérletnek alávetni)

Rolland⁵ könyvéről írj félhasábot. Egyoldalú beállítás, de vannak nagyszerű ötletei, pl. az *Eroica*- az Empire *iliasza* . Ez *csoda finom* gondolat.

Új Nyugatban cikkeid⁶ a legjobbak. *Móricz*⁷ novellája nekem nagyon tetszett. Nagyszerűen meg nem figyelve a *rákos nő* és „a beteg” féltékenysége.

Még ma irj kondíció-ügyben.

Komponálom a *Hamvazó Szerdát*.⁸ A leányal minden héten kétszer lövünk (a 2-3) (Sokkal jobb lenne naponta csak 1.)

Irj Irj Irj Ölel

1000x Józsi

¹ Ceruzával merített papírra írt levél. A boríték elveszett.

² A *Rózi* című novella jelent meg az Újság február 17. számában.

³ Rajz Sándor

⁴ Hofbauer István (1844–1918), tábornok Csáth Géza budapesti nagybátyja.

⁵ Rolland, Romain (1866–1944), francia író és zenetörténész. Beethovenről készült monográfiáját 1911-ben másodszor is kiadták Mikes Lajos (1872–1930) fordításában.

⁶ Két kritikája jelent meg a Nyugat 1912. február 12-es számában: *Szép Ernő Énekeskönyve* 362. l. valamint a *Zichy Géza gróf emlékiratai* 377–378. l.

⁷ Móricz Zsigmond novellája: *A végvacsora* ugyancsak ebben a Nyugat számban jelent meg 335 – 343.

⁸ A *Hamvazószerdát* 1911-ben bemutatták a zenéjét e levél tanúsága szerint újra írta.

53.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves barátom!

[Budapest], 1912. III. 3.

A H.Sz.-t megkaptam. Nagyon köszönöm, de nem hallgathatom el, hogy hamarabb is elküldhetted volna. Ismerem magamat és ismerlek téged, ezt nem lehet mással csak lustasággal magyarázni. (*Tehát ne mentegesd magad*)

Székellyel² tárgyaltunk. Új számadást készítettem, amelyben én 200 koronával (havi) és te *ugyanannyival* szerepeltünk. A különbség az volt, hogy ezért neked havonta 4 oldalt is kellett írnod, míg nekem: nem. Előadtam a terveket. Kiderült, hogy 1500 előfizető a minimum amivel a lap budgetjét egyensúlyban lehet hozni. (Évi 15 korona előfiz.díj)

Megmondtam neki, hogy *csak úgy* lehet a S.A.t megcsinálni, ha az összes lapokat túllicitáljuk honorárium-adásban. Megígérte, hogy másnap Szombaton eljön. E nap reggelén baleset történt velem.) Elestem mezítláb, ficam, talán inszakadás)...

Délután ágyban vártam. De nem jött. Azóta se jeletkezik. Nem vagyok tisztába e fickóval, de az a benyomásom, hogy *nem lenne kapható*, amit és alapfeltételnek tekintek – az első évi előirányzat, 21.000 korona deponálása.

Kérlek a Janikával¹ siess, ahogy csak tudsz. Legkésőbb Szombatra itt kell lennie.

Ma már elég jól vagyok, felkeltem az ágyból már óvatosan rá is tudok lépni a zúzott bokára kutya fájdalmak megszűntek.

Gyönyörű tavaszi nap.

Mit csinálsz?

Mivel foglalkozol?

Mik a terveid?

Ölel Józsi

¹ Kék levélpapírra fekete tintával írt levél a boríték elveszett.

² Nem sikerült kideríteni ki lett volna a lap tulajdonos.

³ Az írásait Brenner Dezsővel másoltat, a német fordításról lehet szó, mert a magyar szöveget a Nyugat kiadó 1911-ben megjelentette.

54.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Kis Dezsőm.

1912. III. 11

Budapest

Közösen meg kell állapítanunk, hogy ez az idéni tavasz kutya nehéz. Nehezebb mint a Tavalyi. Ennek oka nálam, hogy az „M”-el nem javíthatom az ideges érzéseimet, az alkohol pedig nem fejt ki a kívánt hatást. Nem tudok eleget aludni és sietek én is az ágyba. Nem izlik semmi és a nemi vágyam is csökkent.

Azonban: türelemmel várok és ezt kell neked is tenned. Ha ezek a mozgalmas komisz napok elmúltak: remek áprilisra és májusra lesz kilátás.

2.) Casanovát, mihelyst lehet küldöm. Még nem tudtam megszerezni s a kölcsönpéldányt, mely Reinteré nem küldhetem el.

3.) „IK”-t ne adj Blanky kezébe Nyugodt életmód mellett és a nyári melegbe, mikor egész nap künn lesz a jó zuglói levegőben *helyre fog állani.*

4.) Születed bántalma nem rheumás csak *abc*-s lehet. Rheuma napi 37.8-38.5 hőemelkedést kíván. Azonban nagyon melegen tartandók. Vigyázz rájuk.

Kamásni. Hosszú gatyá! Téli kabát! Az übercigerrrel ne hencegj, inkább izzadj és kinlódj, mint szeles napos időbe felöltöben fészits.

5.) Székrekedésem nekem is visszatért. Oka a fokozott érzékenység. (Neurasthenia) mely a tavaszban fokozódik. Pl. Gyula¹ is épen olyan levert, álmos mint én.

6.) Ha ápr. 10-12 ig lehet, kicsinálom Kunnál³ a titkárságot. *Okvetlen a fővárosba kell jönnöd!*

7.) Orvosi ballet nagy élvezetet okozott. Sumurunt üti. - Mondd: *mindent olvasol, amit írok?*

8.) Egyébként most visszahúzódtan élek. 10től 12ig dolgozom. 6tól 7ig Olgázom. Este 9-11 szerkesztőség. Többnyire itthon eszem. Várom a jobb napokat.

Ölel csókol

1000x

Józsí

¹ Merített papírra fekete tintával írt levél, a keltezés vörös zsírkrétával.

² Schuster Gyula

³ Kun László (1869-1939), cimbalomművész és karmester.

55.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága öregem!

[Budapest, 1912. március 28.]

Jó amerikai tollamba új speciális téntát vásároltam és ez fokozza most írókedvetem. Sietek felhasználni az alkalmat, hogy válaszoljak mai leveledre. Ez a levél egy igazán kedves, nagyszerű, sokszor elolvasni való öccsi levél. Nem is képzeled milyen örömet szerezteél vele!

Amiatt ne aggódj, hogy vissza fogok esni azokba a bűnökbe, amelyekről oly sokat beszéltünk. *Beszüntetem végleg a mérgeket.* És pedig nem csak a veszedelmes Nagy Fekete Mérgeknek a „Z”-nek és „P”-nek a szedését, hanem a kis ártatlan „Ay”-t Veronalt, Paraldehydet sőt még az aspirint is.

Ez a leghatározottabb végső, utolsó, nagy elhatározásom. Nem szívesen teszem. Sőt!! De hiába muszáj. Nincs más megoldás. Nincs semmi más út előttem, - ha *élni akarok*. Ha ráhatároznom magam az öngyilkosságra, akkor igen, akkor ezt a lassú módot választanám, de most az életre, az öröme, a reményekre, a tervekre sőt a munkára *szavalok*.

Egyébként ne irigyelj a nagyszerű remek tavaszi hangulatért. Csak négy v. öt napig tartott. Egy szürke, ködös reggelen, tegnapelőtt újra a régi fáradt lélekkel ébredtem. De ma, ma már újra szebb az idő.

Épen erre való tekintettel ma délután egy kirándulást rendeztem.

Előleges telefon-értekezés után Olgát² találkára rendeltem a sebész klinika elé. Innen indultunk *pont 1/2 4 kor* az állatkertbe. Előbb azonban egy nagy csomó gombostűt vásároltunk és elláttunk engemet király-cigarettával. Hogy mire kellett a gombostű ez mellékes és csak azért emlitem föl, hogy az elbeszélésem naturalista részletessége sehol hiányt ne szenvedjen.

Az állatkertet tövéről hegyére végignéztük. Mondhatom neked, hogy Budapesten nincs egy hely se, ahol az ember ilyen jól érezné magát mint itt. *Ez a sok kedves állat!* Milyen szívesen, rokonszenvvel néz az ember rájuk. Egész más érzéssel mint a Palermo Cafe undok piszkos pofáira. Különösen a majmokban gyönyörködtünk soká. Mily kedvesek, ügyesek, jókedélyűek, bölcsek és szeretetreméltók. Általában *az állattól kell tanulni helyes életet*. Az állat mindent akkor tesz amikor a legjobb; enni, aludni, lőni stb. Az ember ellenben időhöz köti az étkezést és nem étvágyhoz. Időhöz az alvást. Psychikus momentumokhoz vagy előleges elhatározásokhoz: a lövést. Mindez azt hiszem elég neked, hogy belásd, *mennyire igazam van!*

Kérdéseidre is felelek.

(A napi adag jelenleg 0,05 P. elenyésző csekélység a még két hét előtti 0,36 Z-hez képest. De holnap már csak 0,04 lesz.)

(A ? Jelenleg persze nagyon fokozott. Most azonban úgy érzem, hogy amint előre megyünk a tavaszba csökkeni fog. Ebben az évben a 102.nél tartok. (87 nap alatt.) Nagy szám, de alul marad a képességeimen. Reggelenként nyugtalan ágaskodó paripám éhesen kiált a p..a után.)

(Alvás jó. 11 től – 8 ig.)

Terved „Tűzemberkével”³ kitűnő. Fontos azonban az érdekes akció. Nézetem szerint csak egy egyfelvonásos tellnék belőle, az alak nem lehet *hosszabb* ideig érdekes. (a publikum megszokná (s ez már baj.) De azért részletesen ird meg, milyen a 3 felvonás terve.

Az állatkertben ozsonnázva megvitattuk O.-val szentesi utadat. Miután mi is voltunk hasonló helyzetbe élénk aggodalmunkat fejeztük ki, hogy esetleg nem sikerül *négyszemközt beszélgetek*. Végre azonban amellettt döntöttünk, hogy jó szellemetek meg fog óvni benneteket e szerencsétlenségtől.

Öregem! Figyelem! *Csakis* condome! Nem vaginol(?). *Csak Condome és Vaseline*. És ha a háznál: csak állva hátulról: akkor ha jönnek *egy pillanat* alatt le lehet engedni a szoknyát, és be lehet gombolni a nadrágot, vagy a kabátot, (mert hisz ez is eltakarja a penist. (Ugyanez okból a zsakett mellőzendő.) *Irj részletesen*. Vigyázat!

Ölel Józsi

Leveleimet vidd magaddal vagy égesd el. Otthon ne hagyd semmikép.

¹ Merített papírra kék tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Jónás Olga

³ Brenner Dezsőnek ez volt az első novellája, amely budapesti lapban is megjelent.

56.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves kis Dezsőm!

[Stubnyafürdő, 1912. május 20 előtt.]

1.) Mellékelve küldöm az újabb kötet Casanovát. Vigyázz rájuk. Ne kölcsönözd senkinek. Majd küldök Vossatz-papírt és Újvidéken bekötteted. (Az összes 22 kötetet – 11 kötetbe) Sárga félbőr!...

2.) Novellád így jó. A Világnak² adom.

3.) Onál³ TB rendben van. B⁴ nál ajánlom a ½ g catra A.-t. (Egyszerre!)

4.) Kudarcc miatt ne aggódj. Rossz pillanatot választottál.

5.) *Légy készen rá*, hogy máj 15 és 25 közt Pestre az azután néhány nap múlva Stubnyára jössz. Atyának sürgősen írj jegyért.

6.) Stubnya nagyszerű hely és szobánk elragadó lesz.

7.) Pokászék⁵ boldogok. Mády⁶ csinos, hasas, duzzadt, jókedvű. Nem érzékeny. (Fele annyira se volt meghatva mint én.) Losonc⁷ gyönyörű város. Majd együtt kiszállunk itten. 8 óráig voltam Losoncon. Lakás egészben csinos, de hálószoa butorai *szemetek*.

8.) Pókász átlag 1 l bort iszik naponta.

9.) Jelenleg az a tervem, hogy szezon végére elveszem Olgát.⁸ Talán már aug. végén. Úgy hogy még az ott tölthessük a fürdőn pár hetet.

10.) Tégedet illetőleg a proposícióm a következő

a) máj 20-jul 1 Stubnya

b) jul 1 – okt 30 ig Ujvidék, Tápszer –tanulás vizsgára. Elég-e neked havi 100 korona? Erről írk. És el vagy e határozva hogy vidékre mégysz, mert akkor vizsga után mindjárt jogot kérünk és szerzünk úgy hogy már 1913 tavaszra laboratóriumod lehet!! Valami szép Pestközeli városban. Michelsnével⁹ próbáld a dolgot megoldani a *lehető* legjobban. Hogy be légy nála jegyezve és őszre meg legyen a 2 éved!

11.) Stubnyára csak kisebb kosarat v. táskát hozz, *kettőt*, podgyászatot hagyd Ujvidéken.

12.) Legközelebbi coitusnál használd a műfogást!

Ölel

csókol

1000x

Józszi

¹ Fekete tintával írólapra írt levél. A boríték elveszett.

² A Világ nem közölt egy novellát sem Brenner Dezsőtől.

³ Jónás Olga

⁴ Schneider Blanka

⁵ Brenner Etelka 1911. október 16-án ment feleségül Pókász Béla (1885– 1967) rajztanárhoz.

⁶ Brenner Etelka kislánya Pókász Endre 1912. VII. 6-án született.

⁷ Losoncon élt a Pókász család.

⁸ Jónás Olgát egy évvel később 1913. június 19-én vette feleségül.

⁹ Michelsné Brenner Dezső újvidéki főnöke.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Csütörtök

Kedves Öcskös!

[Stubnyafürdő, 1912. június vége]

Mindenekelőtt üdvözöllek mint gyógyszer mestert. Ölellek és csókollak. Keblemre fiú!

Másodsorban felszólítalak, hogy minél előbb jöjj. Már megírtam apának, hogy a kúrát *rögtön meg kell kezdened* és csak szeptember végén megyünk együtt haza 2 hétre. Jöjj tehát: Vasárnap, hétfőn vagy kedden a szerint, hogy mikorra intézheted el az *összes ügyeket*. Jegy megszerzéséről (vasúti szabadjegy) Miklós utján már írtam. Ezt megcsinálhatod szombaton vagy hétfőn. Ha 1-2 kor. borraivalót nem sajnálsz, akkor ez gyorsan megy. (I oszt-ra kérvényezd a szabadjegyet!)

Hozz magaddal 2-3 gm. „M”-et. Nem kell hogy ideadd, *de itt kell lenni*. Miért erre példát mondom. Tegnap d.e. rettenetes „M” éhségem volt dacára annak, hogy már *az utolsó* 0,05 gm bennem volt. Délben megjött az express leveled. Erre az éhség elmúlt és egész napra nem kellett több „M”-et vennem.

Kérlek oszd be jól az időt és csinálj meg mindent. *Konfli* (?)

Keménykalapot mint írtam nem kell hoznod. Télíkabátot lábtakarónak (azaz nehézéknek) jó ha elhozod. Úgy jöjj, hogy csak szept. közepén megyünk el innen *két hétre* Újfűredre azután Szabadkára 2 hétre és azután Pestre Budára kis kutya lukába. Nagyszerű dolgokat fogsz látni... csupa grandiózus ujságot. El fogunk menni a közeli szepesi városokba pl. Eperjes, Lőcse ahol nagyszerű hangulatokat fogunk vadászni (jobbakat mint Váradit)

Hypnobromidot ott ne feledd. Általában a régebbi leveleimből és főljegyzéseinkből a listát azokról amit el kell hoznod, *igen óvatosan* és pontosan állítsd össze. Hegedűt ne hozz; a tok jó lesz utazókoffernek (hálóing, kefék, szappan, nyakkendők) cipőidet talpaltasd meg. Szenyesedet küldd haza. *Szóval semi szín alatt ne menj haza, mert apa direkt nem fog elengedni* (Mostoha pénz intrikát rendez: „minek azt a sok pénzt elkölteni”!)

Szombaton d.u. Olgával² a párbeszédben említsd meg, hogy írtam neked, hogy *talán* szept-ben két hétre együtt elmegyünk a Tátrába írni és „*regényeinket befejezni*”! Az összes témákat amiket beszéltek jegyezd fel. Továbbá azt is

ird meg hogy

1) beszélt-e Olga most szerdán arról, hogy én Tátra-Füredről írtam neki kártyát?

2) *Próbálta-e* tetetni a ruganyosságot és a jókedvet?

Joli arcképét láttad Sándornál?³ Mit szólsz hozzá?

(Most jut eszembe, hogy te nem tudtad miért kelljen Olgának fájlalni az Újfűredi utamat! Mert ő sejti vagy tudja, hogy Joli ott van! Én nem írtam neki szadista levelet, csak egy levlapot küldtem e helyről.)

Ma érkeztek meg az új pincérnők. Kettő igen gusztusos. Ezekkel egyelőre jól el fogunk majd mulatni. Urinők lányok is vannak már, csinosak, de azokra a penis kevésbé mutat hajlamot mint a pincérnőkre.

(Az Újfűredi intim drámám középös felvonását sándornál olvashatod.)

Nem képezed fiam, milyen boldog vagyok hogy készen vagy! Szabad emberek vagyunk, megvan a diplománk, mehetünk ahová akarunk, irni, élni. Azért is szükséges, hogy már most jöjj mert meg kell tanítanom téged a villamozásra. Nem lesz sok dolgod: naponta egy óra (10-11). A fürdőben kitűnő krisztir van csak véget hozz.

(Ez legyen a miénk.)

Osi⁴ azt hiszem nem fog 300 kor-t adni. Mondd meg neki, hogy őszre 8 novellából egy kis fuzetet kiadhatunk és annak honorárumát le engeded vonni az előlegekből. Akkor talán belemegy. Egyébként igérj neki fűt-fát.

A fekvőszéket úgy kell hozni hogy spárgával reáköttöződ a ládára a vánkosoakat pedig és a lábtartóját beteszed a kofferbe.

(Látod: milyen euphoriássá tett a jó hír. Milyen sokat és rohanva irok!!)

Írj még ma hosszan a dolgokról amiket elintéztél és készülj. Kuthyhoz⁵ ne menj el, levélben búcsúztam tőle őszig mindkettőnk nevében.

Csókol, ölel Joska bátyád

¹ Fekete tintával írólapra írt levél. A boríték elveszett.

² Jónás Olga

³ Rajz Sándor

⁴ 1913-ban nem a Nyugát, hanem a békéscsabai Tevan kiadó adta ki a *Muzsikusok* novelláskötetét. Osváth Ernő nem adhatott pénzt Brenner Dezsőnek.

⁵ Dr. Okolicsányi-Kuthy Dezső

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Dezsőm!*

Stubnyafürdő [1912. VII. 3.]

Ird le részletesen a Vasárnap délutánt. A Hétfő déli érkezést és búcsút (cs.). Mai leveled elragadóan kedves. Nagyon nagyon köszönöm. Hogy vagy otthon? Pókász² hol van? Mádi³ hol van? A Pista bácsi nem tehet semmit. Bizonyos, hogy a gyakorlatot *elvből* nem engedték el vagy valami új szabály miatt; tehát nem lehet semmit se tenni. Ők vártak téged Pesten? Holnap részletesen írok. Ölel

Lacival együtt

Józsi

Mulierem emollio.

*Kimagyarázás felesleges.**Inkább Válit ajánlom.*¹ Fekete tintával írt levelezőlap. Címzés: Ngs Brenner Dezső úr *Szabadka Főtér*² Pókász Béla³ Brenner EtelkaBRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Kis Dezsőm!*

[Stubnyafürdő, 1912. nyara]

Atya tegnap egy kétségbeesett, dühös levelet írt, amelyet neked el fogok küldeni. Ne okozz magadnak gondokat, megfelelek rá még ma.

Atya leveléből közlöm a következő *őszinte* sorokat:

„Legyetek hozzám irgalommal! Azok között, akiket szerettek, egy kis helyet hagyjatok szerencsétlen apátoknak.“

A levél ajánlottan jött az ügyészégi levélpapíron, szóval mostoha nem látta. Nem lehet kétség, hogy atya ellenkezése csak e gonosz nő munkája. Ezért atyával *nagy kíméllettel* kell bánnunk és majd megírom neked, mit ír neki.

Búcsúzó leveled a stilművészet remeke.

Írj casinodról és a fejleményekről

Ha nincs pénz írj.

Igen sok dolgom van. Ma majdnem 20 beteggel volt dolgom. Egy szép szemfájós kis leány jött. Mesés termet és bőr. Nagy hatalmas rövidszoknyás lány.

Komisz nőt lecsókoltam tegnap kanapéjára fektetve. Ma már visszaadta a csókokat. Igen szelid, engedelmes. Most kezdem igazán főzni. Megvár, kísér, amerre akarom, mint Szidi.

Olga olvatag, kedves levelei *csak fokozzák* erőmet.

Kellner Margit a következő smokk sorokat írta: „Itt nagyon szép és mindenben szót fogok fogadni. Szívből üdvözli K.M.“

Jelenleg nem vagyok O-ra féltékeny és *sohase gondolok rá* hogy: csal vagy kószál vagy melléklépcsőn szökik le valahonnan mialatt kontya rendetlen.

Atyának írandó levelem *klasszikus* lesz!

Ma jön a komisz nő, Zelma férje: Ármin. Kíváncsi vagyok a fejleményekre. A nő egyébként finoman ellenállt és láttam, hogy erkölcsi complexe *erős*. Ez örömet öntött belém.

Kedves öregem! *Nagyon* nélkülözlek. Az állatorvos, Vitviczky, Szolgabíró kitűnő elismerő szavakkal nyilatkoztak rólad, aminek nagyon örültem. Mindannyian meghagyták hogy búcsúüdvözléd fejében, amelyet *tolmácsoltam*, küldjem el neked az övékét.

El ne feledj írni Olga megcsókoltatásáról!

Szervusz, beteghez hívnak.

Ölel 1000x

jó bátyád

Józsi

¹ Fekete amerikai tollal írt levél. A boríték elveszett.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves öregem!*

[Stubnyafürdő], 1912. VII. 4.

Atya viselkedését érthetetlennek találom, amint érthetetlennek találom mindig. Ahogy ő ellenezte például az én akcióimat, amelyek boldogulásomat célozták stb. Pl. a zenekritikussá való felcsapásomat. Amikor e miatt Budapestre utaztam, annak idején, minden erejéből ellenezte és *szidott*. Maga se tudta miért. Én csak azt képzeltem, hogy jogom van hozzá, hogy minden erőmből emberré igyekezzem lenni ő pedig a helyett, hogy tanácsokkal helyeslően segített volna mindig ellenállt. Mást akart. Nem látta be, hogy amerre az embert a kedve viszi abban az irányban *legerősebbek a chanceai is*.

Ne ess kétségbe. Én el foglak látni pénzzel és addig nem nyugszom míg tápszervegyész nem leszel.

Ujvidéken meg fog jönni a kedved, csak jól operálj. Ellentmondást nem tűrő viselkedéssel lehet hitelt teremteni. Az a tudat hogy bármikor amikor nekem írsz: *lesz pénzed*, tegyen méltóságossá a lakásadókkal és a vendéglőssel szemben.

Az „IK“ val okosan operálj. Mellékelve küldöm Ignotus² levelét, aki felszólít hogy a Nyugatba írjunk. Most ő lett a felelős szerkesztő.

Olga-látogatásáról írt leveled ragyogó, objektív. Bizonyos közeledést érzek benne az én kialakult rövid és szemlélődő stílusomhoz.

Kérlek *ne feledd el* részletesen leírni a csókot. Ha valami másképp történt volna, mint ahogy megbeszéltük, ne hallgasd el. A Mádi³ hol van? Megkaptad Szabadkára írt levlapomat?

Ölel és Csókol

Józsi

Iry! Iry! Iry!

Hogy van lábad?

¹ Cégjelzéses papírra fekete tintával írt levél. Dr. Brenner József Stubnyafürdő hivatalos fürdőorvosa. Télien: Budapest Az egyetem Idegkórtani Klinikáján Balassa-utca 6 sz.

² 1912. júliusától Ignotus mellett, Ostváth Ernő helyett Ady Endre jegyezte a folyóiratot, a lap tényleges szerkesztője továbbra is Ostváth Ernő volt.

³ Brenner Etelka

61.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves jó öregem!

[Stubnyafürdő], 1912.VII.7.

Mellékelem atya² levelét és válaszem egy részét, amelyet egyszerűbb fogalmazásban küldtem el. Még ne íj neki. Hadd gondolkozzék hibáján, melyet jól érez.

Ölel 1000x

Józszi

¹ Orvosi receptre ceruzával írt levél, a boríték elveszett.

² Id. Brenner József levele, valamint az író levele is elveszett.

62.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

[Stubnyafürdő, 1912.] VII. 9.

Légy szives pontosan megírni, hogy történt a csók. Egyszer-e? Ölelve-e? Kézcsók volt-e? Meddig tartott az ajkak érintkezése. Milyen módon csókoltál te? Mikép ő? Mennyire simult hozzád? stb

Jolit erősen formírozd! Blankynál² ne gondolj félrelövésre. *Óriási különbség ülve és fekve lőni.* (Nem lőtte őt senki!?) Tanulj szorgalmasan. JK-t használj. Arzént megkaptad?

Sok dolgom van.

Délután ½2 – 4 ig a komisz nővel csókolozunk az erdőben. Rájöttem hogy *Lyca zsidóban*. Ép oly féltékeny ő is Olga *leveleire* mint Szidi volt.

Az idő szép. A fürdő tele.

Ölel

1000x

Józszi

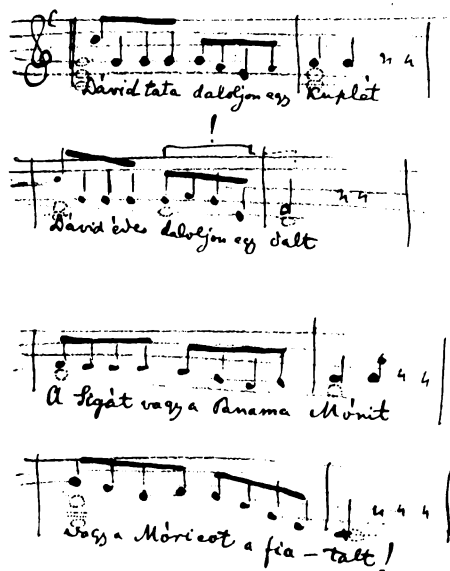
P.S. Hogy volt Olga öltözve.

Parfüm. Poudre

Kinézés. Frizura

P.S. vasárnap a komisz nő férje itt volt. A férfi 2x meglőtte és elaludt. A nő bezárta a szobát és a rendelőbe jött csokolózni!

Mit szólsz ehhez?

Ezt többször el kell játszani. Ird meg, rájöttél-e erre a *pokoli* (cinikus) humorra.

¹ Orvosi receptre fekete tintával írt levél. Címzés: Ngs. Brenner Dezső úrnak Újvidék Széchényi utca 31. A recept cégjelzése. Dr. Brenner József Stubnyafürdő hivatalos fürdőorvosa. Télen: Budapesten, az Egyetem Idegkórtani Klinikája Balassa – utca 6. Telefon szám 119-37.

² Schneider Blanka

BRENNER DEZSŐNEK¹

B-nek² *ne adj* „M”-et.

Kedves Dezsőm!

[Stubnyafürdő], 1912. VII. 14.

Atyádnak irt leveled jó. Azt ajánlom és is, hogy menj haza. Miért, mert Blankyban csalódtál, és a házasságtól még menekülnöd kell. *Ujvidéken úgy búcsuzz, mintha szándékaid nem változtak volna.* Majd Szabadkáról később írhatasz gumi-mamának vagy Blankynak is. *Jelentsd ki, hogy apád határozott parancsára mégysz Szabadkára.* A szabadkai augusztus és szeptember külön lakásban és Paliccsal egész finom multság lesz. *Ez esetben én is lemegyek szept. 10 és 20 közt.*

Atya ártatlan ravaszsága, mellyel ellenem akar téged uszítani (hogy t. i. én *biztatlak, hogy patikáros légy*) ne hangoljon téged ellenem. Ma is meggyőződése, hogy neked természettudományi műveltségre volt szükséged és viszont emlékezőtehetséged astheniás volta miatt egy *könnyű egyetemi pályafutás*. Nem lehet kétség, hogy mint patikáros is csinálhatsz szerencsét, mint ahogy sokan az ügyvédi és orvosi pályán is szegények maradnak és alig tudnak megélni. Bizonyos vagyok, hogy neked is meg fog jönni az idő. *De milyen nehéz átélni a nimolista³ – éveket.* Ezt én tudom csak, aki 30. f. ből dőzsöltem szép fővárosunkban. Érdekes atya levelében a franciás könnyedség, a túlzás amit tőlünk tanult el. (Pl. az aláhuzott részek) Ilyeneket az öreg azelőtt nem írt.

1.) A német nem tudás nagy hiba, de nincsennek-e magyar tankönyvek és jegyzetek. Nem tanulhatsz-e meg mindent praxisból?

2.) Labi levegőt jó szellőzéssel javítani lehet.

3.) Tanácsom aug. 1 én hazamenni. Megvárni Blanky menstr.ját (aloé) és utazni. Prokesnél⁴ folytatni a dolgot, *de addig megszerezni minden alapfogalmat.* Otthon az öreggel békességben kitanulni és nov-ben vizsgázni. Nagyszerű *bólesz-félév* lesz, mert nem lesznek anyagi gondjaid. *Menj Szabadkára!* A nőügy el *van intézve* és a levelezéssel mulathatsz tovább.

4.) Keresetem napi 60-140 kor Már együtt van az 500 kor, amelyet atyának küldök. Ugyanazon a napon amelyen te mégysz. Hadd legyen jókedvű.

5.) Megjegyzem, hogy erszényemmel Szabadkán is rendelkez. Lakásra és zsebpénzre elég lesz-e ott 60 korona?

6.) Olga – ügy rendben van, de helytelen, hogy rögtön meg nem irtad. Még felelned kell arra a kérdésre, hogy hozzád simult-e és megölelted-e?!

7.) Hasonló komisz *bázassági félelmeim* vannak. O.⁵ és atyja⁶ a héten jönnek. Mi lesz velem!?

8.) Komisz nőt már majdnem meglőttem. Isten őrizte. Az első éjjel, hogy belopóztam hozzá 39° lázban találtam. Tbc itt, tbc. ott, tbc mindenütt. Különben *egész Lica*. Époly szenvedő és hóbortos! És féltékeny! (igazgatónak az ügy nagyon fáj)

9.) Új szobalány Margit, *mesés kis nő. Tegnap lőttem meg. 16 éves. Mellei mint a rózsák.*

10.) Mádi⁷ fiának⁸ én vagyok a keresztapja 50 K-t küldtem.

11.) Sperma *nem* okozhat infekciót.

12.) Atyának írt leveledet rövidítsd meg. Ird meg, hogy hazamégysz *aug. 1-én és otthon maradsz.*

Sokat írj. Ölel

Józsi

¹ Merített papírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett. A dőlt betűvel írt és aláhúzott részeket piros zsírceruzával húzta alá.

² Schneider Blankának, utólag piros zsírceruzával írta.

³ Pénztelen

⁴ Prokes Ignác (1852–1916), a szabadkai főgimnázium matematika–fizika szakos tanára.

⁵ Jónás Olga

⁶ Jónás Jakab (1852–1927), Jónás Olga édesapja.

⁷ Brenner Etelka

⁸ Pókász Endre

64.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

[Budapest], 1912. VII. 17.

Ma utazott el Zelma és így jelentést teszek neked az esetről.

E drága nőt csak az utolsó hetekben sikerült végkép meghódítanom. Ekkor már kijelentette, hogy nagyon szeret bármikor szívesen elválík a férjétől miattam és több efféle amik a férfiúi gyengeséget annyira legyezgetik. Féltékennyé tettem őt. Dícsértem a csinos lányokat. Felhívtam a figyelmét az

új szobalány szépségére és bájosságára. Kinyilatkoztattam, hogy a törvényszéki elnök unokája Torner André egy 16 éves kis lány minden vonzalmamat bírja stb. Ha vele mentem, minden asszonyt megnéztem. Mikor Margit a csinos kis szobalány lefeküdt nekem, már tudtam, hogy Zelma se menekülhet.

Egy éjjel nagy tonsillitises² lázban találtam. Hazamentem. Végre 3 nap előtt kigyógyult. Elvettem ajtajának kulcsát, gépolajat kértem a gépésztől vibrátor olajozómba és beolajoztam az ajtót, hogy éjjel *ne csikorogjon*.

Újabb bonyodalmak. sógora házában családi jelenetek játszódtak le melyeknek lényege az volt, hogy Milch ügyvéd úrnak nem akarták kiadni a hozományt. Emiatt a mama elutazott és mindig lehetett várni, hogy Zelma férje az éjjeli gyorsal megérkezik Ruttká felől családi tanácskozásokra.

E férjet rendkívül sajnáltam. Jó ember. Tbc=viselt ember. Hat hónapig szanatóriumozott már. Neje elbeszélte, hogy keveset lő és akkor is túlkorán van ejakulatioja.

A portással megvitattam az eshetőségeket. Megegyeztünk, hogy bevárjuk a vonatot amely $\frac{3}{4}$ 12 kor érkezik és ő engem $\frac{1}{2}$ 1 kor fölkelt. Azonban mi történik; Margit a kis szobalány ez este már az ágyban várt. Mit tehettem, meglőttem. Később azonban azon ürüggyel, hogy az ágy kettőnknek szűk szobájába utasítottam. Ez volt $\frac{1}{2}$ 12 kor. Halálosan álmos voltam. Elaludtam. A portás $\frac{3}{4}$ 5 kor keltett. Felöltöztem és harisnyában, nadrágban, trikógatyában, hálóingben és kabátban lelopóztam. Zsebemben condomeok és vaselin. A földszinti petróleum lámpa nem égett a jó portás ezt megölte. Teljesen biztosan éreztem magam. Arra számítva, hogy a férj talán megérkezett és valahol lesben vár, megbeszéltem még a komornyikkal, hogy ha esetleg becsöngetne, fölvezeti őt a második emeletre azon ürüggyel, hogy a nőt oda áthelyezték s én ezalatt kiszökhettem.

Belépek. A nő suttogó hangját hallom. „Szemtelen”. Bezárom az ajtót, gyertyát gyújtok, levetközöm. Minden vágy nélkül, csak erkölcsi siker miatt. Értsd meg, nem vágytam e nőre mert sohase hallottam lihegni. Bebújtam mellé és condomeval behatoltam. Azonban $\frac{1}{4}$ órai munka után abbahagytam. Hideg volt (nem akart megölelni) és folyton szidott: „szemtelen pfuj, szegény férjem, pfuj, istenem szegény Ármin.” Megnyugvással láttam, hogy férjes nőnek a bűn tulajdonkép sohase okozhat *teljes* élvezetet. A sok „pfuj, pfuj”, a túlnehéz dunyha, és a nő passzivitása gyenge láza, kiizzasztottak. Átvittem a kanapére. Eközben feldöntöttük az asztalon lévő poharakat úgy hogy szomszédaink (egy özvegy asszony és lánya) felébredtek gyertyát gyújtottak és vitatni kezdték a zaj eshetőségeit.

A kanapén azután kényelmesen *kemény talajon*, de condome nélkül lőttem meg, miután ő erre felszólított. Ezalatt is a legizléstelenebbül viselte magát. „Pfüj, ... mi lesz, nem tudja betenni, majd én segítek, az Árminnál ez sokkal gyorsabban megy” annyira, hogy *csodás* combjai hasa egyáltalán nem hatottak. Mégis 1 ½ óra alatt kétszer áldoztunk. A nő egyszer és igen rövid ideig élvezett.

Minden sexualis megelégedettség nélkül, de nagy erkölcsi elégtétellel, hogy e komisz nőt, aki az első napokban *arra vetemedett*, hogy nem volt elragadtatva tőlem, - mégis meglőttem. Tértem szobámba. Egy cigarettára. A gyönyörű hajnal bámulása, heverészség a hideg ágyban sokkal többet értek mint az előzmények. Úgy érztem, hogy Ármin jobban meg lehetne elégedve a fejeményekkel mint én.

A következő éjjelen ma meg kellett volna ismételni a dolgot, de én csak ½ VIII kor ébredtem föl. Utólag kiderült, hogy a portás keltett, s én ki is nyitottam az ajtót meg is gyújtottam a lámpát, hogy öltözzem, de visszafeküdtem és elaludtam. Jóízűt kacagtam e fejemények fölött és örültem neki, hogy a nőnek jól megérdemelt fájdalomt okoztam.

Reggeli után bejött a rendelőbe szemrehányásokat tett, majd nagy ellenkezés után harmadszor is átadta magát.

Igy avattam fel a kanapét. Ez a coitus már *jobban esett*. A számláját kérte, mert *férje reggel sürgönyözött, hogy azonnal jöjjön haza*. Jó borsosan állítottam össze 78 kon.ra lealkudott belőle 28 at; jót nevettem és új számlát irtam kívánsága szerint. (Egy tehát 9 k.-ban van). A férj t.i. ujabban köhög ezért kell a nőnek hazamennie, nem alszik. Elláttam tehát tanácsokkal és 50.000-es „IK” oldattal, amelyet a férjnek szántam.

A délutáni vonattal elment. Ki se kísérhettem. Egy drb. timsót adtam neki borotváló blockomból, hogy a kellő szükségét elérhesse. Mi derült ki? E nőnek a férje egyszer tréfásan kijelentette, hogy mellei lógnak és ezért *senki 5 krajcárt nem adan érte és ezért akart bosszút állani*. Csak a ténnyel állt bosszút, mert igazi élvezete velem nem volt.

¹ Merített levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Mandulagyulladás

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves öregem!

[Stubnyafürdő, 1912, nyara]

A gyümölcsöket megkaptam. Késedelmedért már ne exkuzáld magad. Máskor azonban hasonló esetben sürgönyözz vissza, hogy nincs nehogy esetleg plüre essek.

Leveletem, amelyet a pénz és sürgöny feladás után irtam (Nagy ív papírra) *nem kaptad még meg*. Erre felelj!!

Hangverseny elég jól sikerült. Most újra kedvem jött hegedülni. Elhozattam a hegedűmet, Bach - szonátákat, felhúroztam, megmostam... ismered a csalóka jóérzést amikor az ember elhatározza hogy új életet kezd. Most olyanféle érzéseim vannak mint érettségi után, amikor a Mendelssohn hegedű versenyét (oly remekül) játszottam és szorgosan tanultam a Péics K.² hűgyszagú kis szobájában.

Írj az életmódodról és *minden kérdésre felelj*. Egy éjszakádat, ha időd van írd le humorosan és részletesen.

Melléklek a *Dávid* című dal refrénjét. Mily utálatos. 2 napja nevetem.

Ölel 100 x

Józsi

¹ Orvosi vényre fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Csáth Géza szabadkai zenetanára

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves öregem!

[Stubnyafürdő], 1912. VII. 21.

Ma küldöm a csomagodat, amely fehérenmús ládában elfelejtődött. Helyesnek tartanám, ha Gumi-mamáéknál mosatnál ez egyszer. Vigyázz, egy skatulya King mellékelve (25 drb.)

Újabb hőstetteim:

Szobaasszonyt kétszer meglőttem. Igen jó test és mesésen baszik.

Karolin nevű rátarti szobalány szintén lefeküdt ma reggel.

Tegnap óta egy kis szőke *15 éves varróleányka* szűzhártyáján dolgozom. Az első attaque még nem hozott vért. Egy édes kis Joli¹ ez a nő, mesészerű szőke hajjal. Egy Melisande. (Természetesen gyenge apicitise van) E sok nő azonban egyáltalán nem pótolja Olgát,³ mivel nem *imádnak* engem és részint disharmonikusan élveznek. Ölel Józsi

Irj. Irj!

¹ Levélkartonra fekete tintával írt levél.

² Korábbi Jolán nevű barátnőjére utal.

³ Jónás Olga

67.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Öregem!

[Stubnyafürdő], 1912. VII. 31

Atyának írt leveled kitünő. Mindazonáltal nem mulaszthatom, hogy figyelmeztesselek a vegyvizsgálati *vizsga* hasznára. Elhiszem, hogy a tanulás nem kellemes dolog, de mégis. Épen miután alkalom van rá, és Szabadkán egy kényelmes félételtölthetsz. *Ne hidd*, hogy a saját érdekemben beszélek. Hiszen ha tápszervegyészetet tanulsz akkor állnom kell szavamat, hogy erszélyemet 500-600 krónig (sőt ha szükséges azon túl is) rendelkezésedre bocsátom, míg ha visszatérsz a patikárossághoz mindenesetre kevésbé van szükséged anyagi támogatásra. Tehát jól gondold meg a dolgot. Egy eséllyel több ez annyit jelent mint: (Egy nagy % bátorsággal több.

Igaz viszont, hogy a *szerencsédet* az írói tehetségedtől is várhatod s ha Fortuna istenasszony kegyeibe akar venni, ezen a réven egészen jól a kegyeibe vehet.

Szóval ami a reményt és esélyt illeti ez is rendelkezésedre áll

A szabadkai patika dolga, nehéz. Azt hiszem, hogy igen sok pályázó lesz. Öreg segéd stb. Mindenesetre, ha sorozásra hazamégysz, puhatólózz *alaposan*.

Most érkezett levlapod, hogy pénzt kaptál. Hiszen én *csak tegnap este küldtem*.

Arzént ingyen kapom, tehát te olcsóbban nem kaphatod. Urodonalt,

mihelyst jön küldöm.

Írj állapotodról, életmódodról és az „IK”- kezelésről.

Atya nekem nem ír. Az öreg viselkedése buta. Aug. 18án finom parfint küldök mostohának. Ettől talán atya is megokosodik.

Tegnap voltak itt Nagy Endre² emberei Nádorral.³ Igen jó kabaré volt. Szalon tüdőt és dinyét ettem és két decit tele szódával ittam. Bosszant, hogy nem tudok cigarettázni.

Gaz Sándor⁴ nem ír!

Írj sokat. Most egy pár beteg elment, könnyebben lélegzem.

Eddig itt 8 nőt lőttem meg.

Ölel 100x Józsi

¹ Cégljelzéses levélpapíron fekete tintával írt levél. A pecséten: Dr. Brenner József Stubnyafürdő hivatalos fürdőorvosa. Télen: Budapest Az Egyetem Idegkórtani Klinikán Balassa-utca 6. sz.

² Nagy Endre (1877–1938), író, a magyar kabaré megteremtője.

³ Nádor Mihály (1882–1944), zeneszerző.

⁴ Rajz Sándor

68.

BRENNER DEZSŐNEK¹

2 szemközt olvasandó

Kedves öregem!

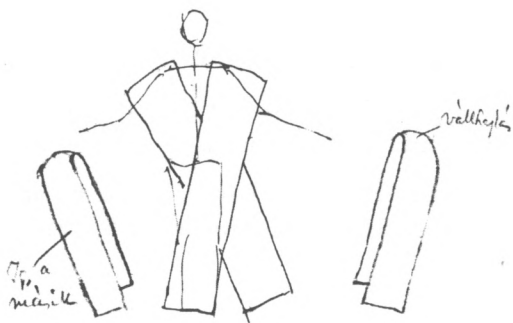
[Stubnyafürdő, 1912. nyara]

Bözsinek ma irtam és így *legkorábban* Vasárnap vagy Hétfőn kaphatod meg a kívánt divat lapot. Azt azonban már előre is mondhatjuk – ugye – hogy ezt nem divatlapból, hanem *costumeos* könyvből kell kinézni.

Ép ezért szerintem az egyetlen helyes dolog itt vagy szerezni egy hasonló könyvet, amit még ma megteszek. Ha lehet még ma küldöm.

Másrészt lásd be azt, hogy itt a szabás mellékes. Kimono forma az csak egy van és készíteni úgy kell, hogy a szövetet amely 80–120 cm széles a következő módszerrel terítjük a nőre.

Próbáld ezt meg!

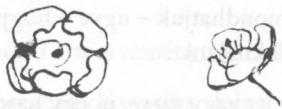

A szövet két hosszú pallalelogramja tehát egyszerűen keresztezni egymást és az olvadt való összevarásnál szép redőket, bő hónalját szolgáltat magától minden további nélkül. Ezt ép a napokban mutatta meg nekem egy elsőrangú szabónő. A fantázia itt csak a szövetanyag megválasztásában (illenie kell az archoz) az arc és száj! kifestésében (*amely szükséges*) a frizurában – a fül mögé tűzendő mályvarózsák színében, a frizura megalkotásában excellálhat. Vagy virágos könnyű *krepp* (japán mintás) anyagot, vagy nyers selyem vagy pedig *egyszínű* (Tangósárga!!)

A rózsza lehet fehér, sárga lila, rózsaszín tangósínű stb. Esetleg: krizanténium

Kreppet *válasszal* az az ajánlj. Ez utóbbit ajánlom legjobban. Hozzá széles fekete *charmeuse* olvasd: sarmőz (rövid á) selyem övet (arasznyi) habosan feltűzve, mély decollatage, megfelelő színes yes powder, jó carmin a szájra szivalakban festve. Ugyanígy fekete szegély jönne a hasított szoknya aljára is. A rózsza szerkezete

tehát nem dús, hanem leveles.

Átmérője: 15-20 cm.

¹ Fekete tintával írt levél, a boríték elveszett. Hiányzik a levél befejező része.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves öregem!*

[Stubnyafürdő], 1912. VIII. 3.

Itt küldöm a Futárt. Kérlek minél hamarabb küldj vörös r.-t.

Miért nem küldtél eddig, amikor sürgönyöztem. *Erre kérlek felelj.*

Hogy vagy. Mit csinálsz. Hogy élsz. A napirended!? . . Ezekről írd *mihamar.*

Ma hangverseny a fürdőn. Egy kis francia dalt játszom és a „megöltek egy legényt”. Mindkettőt saját átdolgozásomban. Ez utóbbi nagyon fog neked tetszeni. (Egy kis epilógót írtam hozzá.)

Jelenleg a directricenek udvarolok.

Írd. Írd és rögtön küldj v.r.-t.

¹ Orvosi receptre fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves kis Dezsőm!

[Stubnyafürdő], 1912. VIII. 8.

Jókedvű leveled boldoggá tett. Annál is inkább, mivel magam is jó közérzésnek – kopogjunk – örvendek. – Körülbelül jul 30 óta állandóan egyformán érzem magam. Sokkal könnyebbnek életerősebbnek, fürgének a legfontosabb, hogy a kényszergondolatok teljesen szünetelnek. Ennek egyik oka mindenesetre az, hogy most már látom, hogy a nyár ha nem is fog fényes eredménnyel végződni de legalább ki fogom tudni fizetni.

1) váltó... még..... 1000

2.) műszerész még 500

3.) Koszt...itt..... 500

és talán marad még 400-500 krónom amit a Harmoniának és szabóknak szándékozom adni.

Sokat lövök. Csak ez a hiba Pl. tegnapelőtt, 3 különböző nőt lőttem meg. Ma pedig egy szűz leánykát egy 17 éves kis Jolit. Oly édes volt. És erényének kétségtelen bizonyítványai megfestették fehérneműmet.

Ha végignézek e sok dühös udvarláson (mert már délután egy újabb bécsi leánykának csaptam a szelet) – azt látom hogy az nagyrészt borszínű. Olgán. Másrészt pedig kárpótlás a mult év szenvedéseieért. Ha mindezt elintéztem, rendes ember leszek és nem lesz többé dühöm Olgára, aminek e leány csak örülhet de én is örülni fogok, mert ami sok, az sok.

B.² éleslátása meglepő. – Hány kilós vagy?

Vigyázz a dunai fürdészel *csak teljes szélcsendben szabad*, uszodában!

Élj tovább is bőleszosan. Ez ér valamit. Hegedülj. Olvass. Írj levelet. Csókolj. De legalább 2-3 órát tanulj keményen.

Mellékelve küldöm az Ikt.

Ha B-nek volt mensese (bármilyen kevés) akkor *nem lehet baj!* Használj vaginolt. O.nál³ fényesen bevált. A 6 dacára megérkezett a veres:

(Ha alólt ½-1 gm Extr.-t beadod, mindenesetre biztosabb.)

Répák kitünőek. Hálásan köszönöm. 1000x

Michelsnénél mik lesznek az új feltételek?

Patikaügynél sok mindenki segíthet, csak előbb meg kell tudni, nincse más pályázó. Szóval minden részletet meg kell tudni. *Mikor kell menned sorozásra.*

Megkaptad-e *ivapapírra irt leveleimet*. Erre felelj. Benne irtam, hogy „atya buta.” Félek hogy Szabadkára címeztem.

Verodonál még nincs itt, mihelyst jön küldöm veracétin nincs. Bnek adj NaBrómot in. scat és vegye késhegyenként.

Ajánlom, hogy ne élj semmi orvossággal, de reggel csinálj *102 szivmosást*.

Jelenlegi életem:

Kelés ½ 8 kor.

¼ 9 kor reggeli vagy magam a sarokban vagy lányokkal (po. e bécsi lányal,

ki nővéreivel és bonnal van itt, Braunné rokona.)

Rendelés 9-12 vagy $\frac{1}{2}$ 1 ig.

$\frac{1}{2}$ 1-1 irás, levél stb.

1-2 ebéd

2-3 séta vagy szobámban hegedülés.

3-4 esetleg zongorázás nőknek.

4-6 rendelés.

6-7 vizitek, séta

1/28-8 kis Jolival rendelőben eltörölgetünk

8-9 vacsora

1/210-10 betegek

$\frac{1}{2}$ 11-3/4 11 Falu jegyzője vagy compánia

11-1/2 8 álom

O. val jóban vagyok. Hetenként telefonon beszélünk. Aug. 18 án két napra jönnek.

A házasságtól mind jobban fázom és félek.

M-be nem estem vissza. Nem is fogok.

Irj sokat.

Ölel 1000x

Józsi

P.S. Minden kérdésemre felelj.

¹ Merített papírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Schneider Blanka

³ Jónás Olga

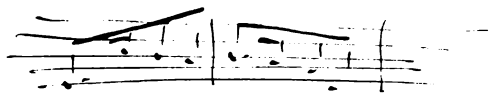
BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves Dezső Öcskös!*

[Stubnyafürdő], 1912. VIII. 15.

A napokban véget ért a jó korszakom, amely jul 30-tól egészen aug. 13-ig szakadatlanul tartott. Újra meleg, nyomasztó napos nyári idők fognak következni. Mig viszont ezek a nagyszerű napok hidegek, ősz-szagúak, megejtően szelesek és előkelően hűvösek voltak. Ha elvégeztem a délutáni rendelést, kesztyűt húztam kiültem a terrasra, elolvastam a kis Bözsi² (ez a „kis Joli” neve) és Olga³ leveleit az Estet, megittam a kávémat, baracklekvárral és vajjal, megettem egy körtét rágyújtottam egy luxorra – valóban úrnak és kitűnő embernek éreztem magam. Most úgylátszik ismét rosszabb idők fognak következni. De összeszedem magam és várok. Így például a rendelőbe egy 100 gyertyafény erejű lámpát szereztem be, megcsináltam úgy hogy a fejem fölött lóg ... és ez a nagy világosság este örömet okoz. Ilyen dolgokkal kell javítani az embernek szomorú sorsán.

A cigánymuzsika újra elviselhetlennek tűnik fel. Mindig ugyanazok az indulók és undok valcerek. Az ember szeretné az egész bandát felakasztani vagy válogatott kinzásokkal illetni. Emellett attól rettegek, hogy ha Olga eljön meg fogja tudni a viselt dolgaimat: Zelmát, Jolit, a szobaasszonyt, a szobalányokat (6)... és meg lesz rontva köztünk az összhang, épen amiatt, mert leveleiben állandóan a *legbizóbb hangon* irt és ezt szégyelleni fogja. Félek továbbá, hogy nem lesz itt alkalom öt meglőni.

Sokszor szimpátiával és bizonyos fájó nosztalgiával gondolok Szidire és a stósi erdőre, ahol olyan jóízűket csókolóztunk. Az ebédekre, amikor már (az elvonás miatt) 0.005 g *M* is nagyszerű nyugalmat és fölényt adott az energiámra, amellyel törhetlenül dolgoztam a coitabilitas visszaállítása iránt. A Pesti Futár Kossuth Ferenc – számára a stósi meleg estékre, a dalra...

Emlékszel, ebben az időben mindkettőnkénél már *jó étvágy* volt jelen!? Micsoda hatalmas görög dinyéket vágunk be.

Egyébként el ne feledd szülőknél az évfordulóra és névnapra (mostoha) gratulálni.

Pénzt ma küldöm neked.

(Hogy vannak izületeid?)

Mekkora a súlyod?)

Csókol és ölel Józsi

¹ Merített papírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Bőzsi ápolónő volt a budapesti klinikán. Neki és Jónás Olgának párhuzamosan udvarolt az író. *A Jolán* novella ihletője.

³ Jónás Olga

72.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves öregem!

[Stubnyafürdő], 1912. VIII. 17.

Leveledben (kelt. aug. 14.) arról írsz, hogy az unalom és csalódottság érzésével veszed körül Blanky² alakját. – Mindezek együtt járnak a szerelemmel. Szeretni jó és kiábrándulni is jó. Lelkesedni jó és megunni is jó. Morfinizálni is jó és leszokni is jó. Az életet nem lehet becsapni. Amit jót ad, azt visszaveszi, viszont a szenvedésekért megjutalmaz, mert utána *apró örömeknek* is örülni tudunk. szóval ő ha nem is látszik igazságosnak tulajdonképp nagyon igazságos mert olyan a természete, hogy ki van zárva, hogy igazságtalan legyen.

A jövődről ne aggódj. Én is folyton aggodalmaskodom V ik gymn. –ta korom óta, amikor először jelentek meg Naplómban a gondok fekete árnyékai. Mégis megvagyok, itt vagyok. Az ember fölkerül ha nem engedi el magát. Még törtetni se kell. Csak *nem szabad elmulasztani*, hogy ha valami mutatkozik utána – nyúljunk. Nem szabad engedni, hogy süllyedjünk. Vagy ha süllyedtünk is, de tudatában kell ennek lennünk és szem előtt tartani mivel tartozunk magunknak. (Visszagondolva a M-ista korszakra.) Ma nagy napom van. Megkaptam a Hamvazó Szerda német fordítását. Horvát Henriktől. Holnap jön Olga³ és Sándor,⁴ no meg Jónás⁵ papa, aki jobb lenne ha Pesten maradna. Erre (Olgára) való tekintettel már *napok óta* nem lövök. A nők nem értenek, néznek rám, mi lelt.... én azonban állom rendületlenül a fogadást, nehogy üres, kezekkel legyek kénytelen e kedves lányt fogadni.

Ma egy 52 éves púpos német asszonyt csókoltam össze. Gyönyörű arc. Kék szemek ősz haj. Kemény hús. Molett. Erős, érzéki hang. Bántó volt, hogy

nevetett rajtam. Bár egyszer visszacsókolt. Érdekes volt látni ezt a kedves öreg nőt, kinek 25-35 é nagy fiai vannak, hogy elpirult mikor a korzón később találkoztunk. Mint egy kis lány. Az étteremben többször mohón nézett, ezért nem engedtem el anélkül, hogy meg ne jutalmazzam. Érdekes és izgató esemény volt. Szép kis ápolt kezeit csókolgattam és éreztem, hogy e nő föl tudna még forrni. De nem mert. Nevetésre fordította.

Ismétlem az a véleményem, hogy ezt a 6 hónapi tanulást nem szabad rühellened. Atya *megadta* a módot, hogy hazamenj Szabadkára. Külön szobát bérel, otthon kosztolsz, nincs gondod, kényelmesen élsz, járatsz Palicsra és irhatsz novellákat, nem kell talpalnod, a patika – ügyben is kényelmesen megteheted a magadét. Mindezek alapján hibának tartanám jövőd iránti vétségnek -, és a *jelen* iránti indolenciának ha nem mennél Szabadkára. Félek, hogy a rheumát visszakapod és az ízületekről a *szívre megy*. Ne komédiázz ezzel. Elvégre a Decsy családban 2 eset volt reá a diszpozíció megvan. Ismétlem *ez a legfőbb érv*, ami amellet szól, hogy Szabadkára menj vegyészeti tanulni. Ha nem is leszel vegyész, a tudást hasznodra fordíthatod a vizsga mégis pozitív érték és tekintsd az egész időt szanatóriumosdinak.

Igy nagyobb remény is van reá, hogy valami jó dolgot fog sikerülni írnod.

Atya nem irt nekem, én azonban irtam neki rövid levelet, amelyben nem kérdeztem semmit. Ennek célja, hogy ne legyek kénytelen *sértve érezni* magam a válasz hiánya miatt, cél: fenntartani az összeköttetést – *Ne mondhasa*, hogy a gyerekei elhagyták. Te is ezt tedd.

– Még nem irtam semmilyen darabot. Most a német színpad számára fogom újra hangszerelni a Hamvazó Szerdát.⁶ Tót nótákat tanulmányozom, és a Zerkowits⁷ kuplékat (Dalffy Dávid stb.)

- Mihelyst lesz Veronal, küldöm. Ajánlom, hogy csak *napi 1 kk-al* használj el.

Hány kg-vagy.

Én csak: 84.

Ölel és csókol

Józsi

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Schneider Blanka

³ Jónás Olga

⁴ Rajz Sándor

⁵ Jónás Jakab

⁶ A *Hamvazószerdát* nem mutatták be német nyelven.

⁷ Zerkovitz Béla (1881–1948), népszerű operett- és dalszerző.

BRENNER DEZSŐNEK¹

2. levelét ajánlva küldd vissza.

Kedves Dezső öcskös!

[Stubnyafürdő, 1912.] VIII/24.

Nem értem, hogyan lehet, hogy 50 koronám csak 19én érkezett oda, holott én azt már jóval előbb feladtam.

Sándor² 18án este érkezett sürgönyömmre ugyanaznap, amikor délben Olga³ és J. papa⁴ érkeztek. A viszontlátás örömét sokban megzavarta a botrányoktól való félelem, hogy a Szobaasszony, a szobalányok a fürdősne vagy a frizérnő kipakolnak Olgának és ezzel irántam való szerelmét csorbitják. Elvégre eddig még nem sikerült egy nőt se még enyire megfőzni. (Ámbár Zelma, akinek *klasszikus imbecillis* levelét küldöm, mint láthatod, még mindig szeret). Kétségtelen, hogy ha O. megtudta volna viselt dolgaimat, visszamenne Pestre, boszút állt volna rajtam. Különösen a Zelma és a Kis Joli (szőke) ügyek fájtak volna neki.

Nehéz volt megtartani e hidegvéremet. G.-né az itteni jegyző neje, egy szép finom erős és fess mama, egy 38 éves asszony, akinek beteg kisfiát kötzöni jártam, (tudsz erről?) újabban találkát adott egy a Kis leánya által küldött levélben. A kis lányt, egy 11 éves édes kis buja lányt szerettem volna összecsókolni, miután azonban a levélből értesültem, hogy mamája óhajt ez irányban velem összeköttetést létesíteni, lemondtam róla. G néval többször találkoztunk este a koromsötétben sétáltunk és csokolóztunk. Délután Olgával az erdőben sétálva egy gyönyörű lókoponyát találtunk. Ezt botom segítségével egy filagoriába vittük azzal a céllal, hogy ott elhelyezzük és azután kiküldjek valakit érte. A padra tettük és távoztunk. Egy undok Lulu azonban ki ott ült dühtől tájékozva utánam szólt:

– Nagyon csodálom a doktor urat, hogy mint úri ember ilyet tesz.

– Miért csodál, szólottam?

– Mert ez illetlenség, ezt az undorító dolgot ide tenni.

– Semmiféle kritikát a tetteim felől nem fogadok el!

– Nagyon csodálom, hogy fürdőorvos ilyen illetlenséget csinál.

– Ne tanítson engem illemre. Van e férje vagy férfi hozzátartozója majd attól kérek elégtételt a sértésért!

– Dr Feketéné vagyok, az uram ott jön.

Bemutakoztam Feketének. Egy öreg, szegény doktor. Rögtön láttam, hogy a nő egy cseléd – Lulu (fiatal) kit az orvos elvett. Kiderült, hogy ismerjük egymást Most már tisztában voltam a nő dühének okával. Sohase köszöntem neki, mert elfeledtem az undok arcát és ez bántotta.

Mégaznap segédek mentek hozzá (a kétszolgabíró, Nándor és Nordroviczky) és az orvos bocsánatot kért. (Jegyzőkönyv)

Már ez jókedvre hangolt.

O.-val reggel az erdőben és aznap éjjel szobájában találkoztunk OO de az élvezetet majdnem megsemmisítette az aggodalom, hogy a papa bejön vagy hogy meglátnak. Szegénykének végig vacogott a foga és minden parancsaim dacára alig tudott megszabadulni a szorongástól.

Kedd reggel utaztak el, tehát 42 óráig voltak a fürdőn.

Fellélegzettem, amikor a vonat elrobogott. Persze, volt mit hallanom kritikákat. „Fess-csunya-csavarja a derekát – nagyon szerelmes lehet a kicsike – birkaképű – jól öltözik –” ezek vegyesen. A vőlegénységet állhatatosan tagadtam.

Hozzájárult a francia vigjátéki helyzetemhez, hogy a G-né látott bennünket a korzón és küldönce által körülbelül 4 levéllel zavart, amelyben részint találkát kér, részint visszavonja azokat, részint a régi leveleit kéri vissza. Nyomatott írású és aláírás nélküli levélben feleltem ezekre sürgöny stílusban és J.-éknak azt mondtam hogy egy beteghez hínak, de nem mehetek mert más orvos kezeli, a család erősködik, én azonban nem állok kötélnek.

Mielőtt elutazol U-ról⁵ győződj meg, hogy B.⁶ menstruál.

Télikabátomat rendelkezésedre bocsátom B.-nek ne mutasd leveleimet, mert visszamondhatja O.-nak.

H. Sz.⁷ fordítása mesteri.

Sándorral mindketten kissé depresszáltak vagyunk, de jól mulatunk.

Ölel 100 x Józsi

- ¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.
- ² Rajz Sándor
- ³ Jónás Olga
- ⁴ Jónás Jakab
- ⁵ Újvidékről
- ⁶ Schneider Blanka
- ⁷ Horváth Henrik a *Janikát* fordította németre ebben az időben.

74.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves öregem!

[Stubnyafürdő], 1912. VIII. 27.

Csakugyan Blanky szept. 14 táján Pestre jön? Tanácsosnak tartod összehozni a nőket?? Ha igen akkor O-nak elküldöm a levlapot.

„Verbrennen“² c. novellád legelsőrangú. Sándor³ után küldtem, ki tegnap reggel elutazott. –

Kérlek, hogy ha O.⁴ neked levelet vagy levlapot írt jul 1 óta, ezeket küldd el.

Ölel Józsi

¹ Fekete tintával írt levelezőlap. Címzés: Brenner Dezső úr. Széchényi u. 31. Újvidék.

² Brenner Dezső novellája nem jelent meg.

³ Rajz Sándor

⁴ Jónás Olga

75.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves kis Dezsőm!

[Stubnyafürdő], 1912. IX.1.

A fürdön kellemes saisonvégi hangulatok vannak. Lézengés. Csend. Kevés munka. Hideg reggelek. Hűvös esték. A pincérek lábújjhegyen járnak. A második emeleten tegnap óta immár csak magam lakom. Este bejön a szobalány és azzal beszélgetek egy órát, fél órát. Reggel IXkor kelek. Reggelizem. Elintézem a néhány beteget. Lógok. Borotválkozom. Ebéd 1kor, uzsonna 5kor, vacsora ½ 9kor. Délben Erdélyekkel sörözök és az

öreg v. miniszter sógornőjét egy özvegy, kokett tábornoknét mulattatom. A társasággal jól vagyok, kialakult a tónus, megcsináltam a profilomat.

A saison, amely elé annyi aggodással néztem, sikert hozott. O istenem. Mennyi druk, apró aggodalom és szorongás és látod sikerült. Sokszor álltam azon a ponton, hogy elvesztem a játékot. A türelem, az önuralom és az akarat segített.

Összesen 40-50 Nét csináltam csak. De azért volt mégis a dolog kimerítő, mert nehéz körülmények között történt Pl. rendelőben amikor künn sokan pl. hölgyek is vártak, akik úgyis mindig gyanakodnak. Ilyenkor az aggodalom, hogy valamit észrevesznek és a vágy hogy pihenhessek (ami ugye lehetetlenség volt) nehezítették meg a dolgomat és rontották az élvezetet.

Összesen 10 nőt lőttem meg, ha beszámítjuk Gnét, aki csak ezután jön. Más 10 nővel sikerrel kikezdttem. Ezek közül bármelyiket megfelelő manőver segítségével lekaphattam volna.

15 azon nők száma akikkel kezdhettem volna, mert agit[?] adtak, de nem tettem idő és más elfoglaltság hián.

7 azon nők száma akikkel szerettem volna kezdeni, de nem lehetett.

Bevételem a fizetéssel együtt kbelül 5000 korona lesz. Ebből 1500 K váltó 600 K. Braunné, 300 K. műszerész, 300 K neked, keresztfiam 50, Sándor 50, apró adósságok 300, 200 K nő, 100 K cigaretta, 100 K cigány és mosás, 100 K divatcikkek. 100 K. pesti utazás jun.ban, 100 K kirándulások borraivalók 100, hazautazás 100. Úgy hogy marad még majd 1000 koronám talán. De ha G=nével mint tervezve van Bécsbe megyek, ennyi se fog maradni.

E bécsi utazás persze *mindenki előtt titok*. Csak te és Sándor² tudtok róla. S.t.i. ép 4 és 5 táján megy Bécsbe és a dolog úgy lesz inszcenirva, hogy én vele utazom.

Zelma levelét kérlek küldd vissza. De ne most. T.i. én holnap Pestre utazom *egy elmebeteggel*, ott vagyok 3 és 4 én, 5 én, 6 án Bécsben, 7 én este már Stubnyán. Tehát 8-9 re írn St-ra.

Atya megtakarított pénze mese, amely Majláth Pista³ fantáziájából származik. Ha ez igaz lenne, akkor a Mucsi bankban nem utasították volna vissza őt, mint kezest, 1500 koronáig.

Jövőd miatt ne aggódj: Rendbe fog jönni. Lásd az én ügyeim sokkal sokkal bonyolultabbak voltak, mert abc. és teljes elhagyottság komplikálták – és mégis.

Persze nehéz volt kívárni, annyi szent. Nehéz. Türelem és bizalom ez az

amit ajánlok neked. Egészen bizonyos, hogy 1-2 év alatt meg lesz bázírozva az existenciád.

Van szükséged pénzre?

Hajlandó vagy-e rögtön eljönni Újvidékről, ha adósságaidat kifizetem?

Mennyi az adósságod?

Ölel Józsi

Szept 8-ra írj St-ra vagy 4 re Pestre

¹ Merített papírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Rajz Sándor

³ Majláth István idősebb Brenner József ügyvédbojtárja.

76.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezsőm!

[Budapest], 1912. szept. 8.

Leveledet Pestre küldték utánam. Másodikán eljöttem Stubnyáról. Egy elmebeteget hoztam igen veszedelmes és nehéz körülmények között; egy St-hoz közeli falu ref. papjának a fiát. A többek közt egy Browningot kellett tőle elvenni.

Budapesten töltöttem a Szerdát. Csüt. délután Sándorral² Bécsbe utaztunk. Ő tovább utazott rögtön. Könnyes szemekkel váltam el e derék jó baráttól, akit talán egy évig se fogok látni. (Sejtem, hogy egy nőcske miatt – „Yvette” – ott fog ragadni Frankhonban.) O.-nak³ persze úgy adtuk be a dolgot hogy együtt akarunk még egy utolsót 2 napig! mulatni. Én azonban már este nem S.al hanem a szép G.⁴ mamával vacsoráztam. Nehéz lelkiismeret fordulásaim voltak. Dizsnóságnak tartottam, hogy O-t megcsalom, amikor a nyáron olyan hüen várt rám és minden esztét arra fordította, hogy megtartsom magának. Azután eszembe jutott, hogy mennyit szenvedtem a féltékenység miatt és... egy Heidrick „Monopol”-t nyitattam.

Nem soká vacsoráztunk. Én bár előzőleg O.-val sokat áldoztam Vénusznak (aznap reggel Pesten is) ismét becsülettel megálltam a helyemet.

A nő igen kedves, mohó volt és hatalmas gömbjei, félgolyói élénk benyomást tettek rám. Együtt laktunk. Későn keltünk. Sokat autóztunk.

Én monoklit vettem. O-nak egy nyakéket vásároltunk. (olyat mint Mádié)⁵ Praterbe hajtottunk. Sachernél villásreggeliztünk, Hellernél ebédeltünk, az udvari cukrászdában uzsonnáztunk és a pilseni sörcsarnokban vacsoráztunk. Este opera. Massenet: „Szűz Mária bohóca“,⁶ melynek szövegét france atya novellájából bizonyára ismered.

Jól éreztük magunkat, sokat nevettünk, németül beszélünk. Öszinte örömem telt a nő szomorú sóhajtozásaiban, aki könnyes szemekkel emlegette, hogy már holnap egyedül lesz és velem szeretne maradni élete végéig. Este újabb hőstettek. Reggel búcsú. Újabb hőstett. Auto vasut. Nem engedtem, hogy kikisérjen, mert azt akartam, hogy egyedül maradjon a szállói szobában. A második emeletről visszajöttem még. Minden úgy történt mint Casanovánál. Az asszony ágyamon fekvé óriási combjaival kitakarva hason fekvé görcsösen sírt.

Hőstetteimet ez esetben a művészet és nem az őszinte lelkesedés jellemezte. Összesen 3 igazi műtét volt és 4 álműtét. Ez alatt ő összesen 31x élvezett. Jómagam 11 condomeot használtam el, ami a kitünő nőt a legőszintébb csodálkozásra ragadta. E műfogást hasonló esetben nagy ajánlom neked is.

Pestre megérkezve következett a büntetés, amelyet el kell neked mondanom, mert tele van érdekesebbnél érdekesebb pszichológiai mechanizmusokkal.

A Nyugati pályaudvarról jövet azon töprengtem, hogy rögtön O.hoz kéne menni, meglepni. De nem mehettem mert alsó ruháim véresek voltak G.mama mensesétől. Hazakocsiztam, ruhát váltottam és rögtön O.hoz mentem. Gyula⁷ bátyját és egy unokaöccsét találtam nála. Ez utóbbit még nem ismertem. A legszebb férfi az egész J.⁸ családban, illetőleg az egyetlen elfogadható, elegáns fiú. A férfiak hamar elmentek, egyedül maradtunk. Ekkor megölelem Olgát és észreveszem, hogy nincs rajta nadrág. Elmondja hogy épen átöltözött mikor a vendégek jöttek. Tényleg a széken ott a rongyos pongyola, amelyet levett. Ki jött előbb, kérdem? Olga azt mondja, hogy a bátyja. Kimegyek. Annától⁹ azt a felvilágosítást kapom, hogy az unokaöccs előbb jött ¼ órával. Lefektetem O.-t megnézem az ingét. Semmi gyanús. Benyulok kelyhébe. Úgy tetszik nekem, hogy reszket félelmében. Megrettenek. Meghallgatom a szívét. Úgy tetszik hogy keményen kopog. Az a gondolat gyökeresedik meg bennem, hogy az unoka öccsel lőtt. Értsd meg. Egészen bizonyos, hogy e fiú ez évben először volt fenn. (Egy még nem-végzett patikáros, aki Kassán volt.)

A dolog ha most nézem örültség, de abban a pillatban a kétségbeesés szélén állottam. Az egész vád t.i. *projectio*.

- 1.) Ki lőtt érdekei ellenére mással? – én.
- 2.) Ki hagyta ott a nőt nadrág nélkül – én.

3.) Kinek volt véres az inge – nekem.

4.) Kinek kellett félni, hogy ezt észreveszik – nekem.

Az érvek, amelyek O. ellen szóltak tisztán légből kapottaknak tekinthetők. (Az én megnyugtatómra akarta azt mondani, hogy bátyja jött előbb.) A függöny fel volt húzva. Engem minden pillanatban várhatott haza. Szóval nevetséges örület az egész és mégis komolyan hittem.

A csókja izgatott forró volt mikor jöttem – és nem langyos-nedves, mint az övé mindig coitus után... Józan ésszel nem lehetett volna őt gyanúsítani, *csak rossz lelkiismerettel*. T.i. a rossz lelkiismeret alatt nem azt értem, hogy az erkölcsi complex helytelenítette a bécsi utat, hanem, hogy a sexualis complexnek nem tetszett az, minthogy az is volt az utolsó tervem, hogy Pesten maradok és O-t lövöm. De Sándor rábeszélte a bécsi útra, mint a féltékenység ellenszerére. Ime – ehelyett a féltékenység legconcentráltabb mérgét kaptam benne.

Egy rémes éjszakát töltöttem el. Másnap azonban lassanként megnyugodtam és végre tisztán beláttam a gondolataim paranoid voltát. Ebben nagy segítségemre volt, hogy O.-nak néhány csalást bevallottam. Régebbi dolgokat. „Egyszer a Fridánál voltam, amikor Dezsőre tettél féltékenyét. Másszor egy régi szeretőmet vittem haza két éjszakára, amikor Sándorral kacérkodtál.” ... Jóízűt sirdolgált azután megbocsátott. A nyárról nem vallottam be semmit, mert ez túl nagy szenvedés lett volna számára. Elmondta, hogy mennyiszor kinozták kényszer gondolatok, amikor maga előtt látott engem, amint a rendelőben lövök szép, finom nőkkel stb... ez is nyugodtabbá tett.

Tegnap este kikutattam összes szekrényeit. Nem találtam semmi gyanúsat. Egy szekrényénél azonban kétségbeesett ellenállást fejtett ki. Újra rettenetesen izgatott lettem. Félredobtam. Végre sírva és nyafogva és puszilva bevallotta, hogy nyári leveleinek *piszkozatai* vannak ott. Ezen nagyszerűt neveltünk. Kijelentette, hogy leugrik az emeletről ha vissza nem adom a leveleket. Azonban hazahoztam őket tanulmány céljából. – Összes írásait átnéztem és semmi gyanúsat nem találtam.

Most Pesten maradok még néhány napig. 16 án jövök azután végleg vissza. *Kérlek válaszolj sürgönyileg mikor jön Blanky¹⁰ mikor jössze te.* Rendezték úgy, hogy 17 és 22 közt jöjjetek. Arról is írj express hogy Blanky nem tud-e olyan dolgaimról, amiket O.-nak visszamondhat. Emlékezz jól vissza miket mondtál el neki hőstetteimből és részletesen még ma írd meg. Blankyval való diszharmóniád oka részben Gumi-mama, aki rábeszélte őt a taktikázásra. (Új viselkedése ennek tekintendő). Erről valasd ki eskü alatt. Meglátod, hogy be fogja valanni.

Legutóbbi levelemre, amelyet 1 én küldtem el, még nem feleltél, pedig sok kérdés van benne.

Télikabátot megkaptad?

Irj Pestre nekem *még ma!*

Ölel és csókol

100X

Józsi

Mi a véleményed a féltékenys. ügyről

¹ Fekete tintával írt levél, az utolsó része és a boríték elveszett.

² Rajz Sándor

³ Jónás Olga

⁴ Az asszonnyal együtt utazott Stubnyafürdőről Bécsbe.

⁵ Brenner Etelka

⁶ Massenet, Jules (1842–1912), francia zeneszerző. Victor Hugo regénye *A Párizsi Notre-Dame* alapján készült a *Le jongleur de Notre-Dame* című opera.

⁷ Jónás Gyula (1883–?) Jónás Olga bátyja.

⁸ Jónás család

⁹ Cselédlány a Jónás családban

¹⁰ Schneider Blanka, Brenner Dezső barátnője.

77.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső!

[Budapest], 1912. IX. 15.

Hosszú idők után újra itt ülök pesti íróasztalom mellett. Tegnap délben érkeztem végleg haza. Ma délig egyebet se tettem, leszámítva (egy -t O-val) mint a szobát rendeztem, iratokat, tárgyakat csoportosítottam, összeraktam, szétraktam, leveleket szortíroztam és a kis betűrendes könyvembe bevezettem az „illető nők” neveit. Ez a nyár pozitív eredménye és 800 korona készpénz ami még megmarad a nagy váltóm teljes kifizetése után. Nehéz nyár volt. Nem szeretném előről kezdeni. Nekem a kényelem való és nem az ilyen strapa reprezentatív élet, amikor az embert 100-an figyelik és kritizálják.

Stubnyára írt leveledet megkaptam. Ebben egy ördögi felkiáltójel kapcsán a Nagy Bűn iránt kérdezel. A nyár folyamán többször visszaestem unalomból,

de főképp Zelma miatt, akivel szemben hideg nyugalomra volt szükség. Ma is állítom, hogy e nevezetes sikert csak ennek köszönhetem.

Aug. első 14 napja teljesen *frey* volt. O.² St-n tartózkodása alatt ismét szükség volt a „P”-re, mert aggódtam, hogy egyrészt, mint vőlegényt, sajnálatraméltónak, palinak fogom magam itélni és Olgát rosszkedvemmel búsítom másrészt, hogy viselkedésem a publikum előtt nem lesz elég könnyed és rögtön kitalálnak mindent. Az éjszakai izgalmas coitusra se lett volna nyugalmam és hidegvérem az áldott és átkozott P nélkül. A bécsi út a maga unalmas utazásaival, kétséges esélyeivel szintén sokkal könnyebb és élvezetesebb volt *így*!

Max. dosis 0.04 P. jelenleg 0.03 P naponta 2-3 adagban. 21-én már teljesen mentes leszek. Ez biztos, tehát ne aggódj.

Potentiám kitünő. Erre vonatkozólag közlöm naplóm egy részletét.

szept.3. ☉ ☉ (Budapest)

szept.4. ☉ (Bp) ☉ (Bécs)

szept.5. ☉ ☉ (Bécs)

szept.6. ☉ Bécs ☉ (Bpest)

szept.7. ☉ (Bp) ☉ (Bp).

=====

1.) B.³ hogy áll a menstruációval? Erről pontos felvilágosítást adj.

2.) Hogy megy a patika?

3.) Mennyire haladtál szept. 1ig. tápszervegyből?

4.) Harmos⁴ azért szemtelenkedik veled, mert nem lőttem meg St-n szegényt. Ne bántsd őt. Légy vele udvarias.

5.) Répaügyben még mindig legjobb a paraffinkezelés, de nem egészben, hanem kis alakú darabokban!

A házasság már közelebről int felém. *Talán már októberben meglesz!* Félek tőle és mégis nagyon óhajtom. Mit tanácsolsz?⁵

Hogy vagy a rheumával.

Nézetem az, hogy okt. 1-én el kell jönnöd Újvidékről.

Írj: Mennyi pénzt küldjek!? Elutazni. Eljönni

Szedd össze az energiádat!! Ölel Józsi

- ¹ Fekete tintával írt levél, a boríték elveszett.
- ² Jónás Olga
- ³ Schneider Blanka
- ⁴ Harmos Ilona, Kosztolányi Dezső kedvese, később felesége.
- ⁵ Jónás Olgát 1913. június 13-án vette feleségül.

78.

BRENNER DEZSŐNEK¹.

Drága barátom!

[Budapest], 1912. IX. 19.

Tegnap este megkapott leveledre ime már most felébredéskor felelek. Első sorban is megnyugtatlak P-adagom mindössze 0.03. Szept végéig okvetlen szabad leszek az átoktól. Mire feljössz, már nem fogsz lyukakat találni a hasamon.

Hosszú idő után tegnap előtt újra visszatértem az IK-hoz. 4/10-t adtam a 10.000ból. A hatás nagyszerű volt. Jelenleg azon a nézetem vagyok, hogy inkább ritkán és koncentráltabb adagot kell adni.

Hogy B-val² komiszul bánnak otthon és atyja udvariatlan veled, ez természetes és ösztönszerű ravaszsága gaz őrnagynak. Öreg Jónás³ velem elég udvarias, de Olgát lehetőleg minden alkalommal megsérti. Mi ennek a célja? A szájalom felkeltése, hogy a vőlegény minden erejét összeszedje s a nőt minél hamarabb elvigye a szenvedések légköréből. A számítás helyes, mert magamon tapasztaltam, hogy e komiszságok mindig kiváltják bennem a szájalmat O. iránt, ami magunkfajta embernél olyan közel áll a szerelemhez. Őrnagy hideg viszonya irántad tehát merő számítás, ösztönszerű, öntudatlan, de mégis *célirányos működés*.

Be kell ezt látnod és Szept végén átköltözni Szabadkára. Fél év alatt elkészülsz a tápszerézzettel és pihensz gyógyulsz, udvarolsz, tanulsz, írsz. Ha ezalatt nem feledeled el B.-t valami szabadkai szép zs. asszony vagy lány ölében, akkor nincs kifogásom ellene, hogy házassági terveidet fenntartod. De meg kell próbálni egy hosszabb távolléti controllet, hogy a szerelem életereje próbára tétessék.

Vég példának engem. Ha nyáron nem tettem volna próbát, nem érezném annyira jogosultnak és helyesnek a házasságot és több kételyem volna. Már pedig ha az ember ilyen bolond dolgot cselekszik, hogy házasodik, akkor legalább *higgye, hogy nem tehet jobbat*.

Szóval rendezkedj úgy be, hogy szept. végén összepakkolsz, a podgyászodat leadod Szabadkán és nálam maradsz Pesten legalább egy hétig. Azután visszamégy Szabadkára.

Új kupleráj nyílt meg a „Márványpalota” Képiró utcában. Minden szoba mellett fürdőszoza. Egy lövés 20 K ba kerül. Ezt majd együtt megnézzük. Állítólag Pazar.

Ölel 100x

Írj rögtön. Józsi

Mennyi pénzt küldjek?

¹ Fekete tintával írt levél, a boríték elveszett.

² Schneider Blanka

³ Jónás Jakab

79.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest], 1912. IX. 22

Mai misztikus leveled a legnagyobb nyugtalanságot keltette bennem. Rettenetes és félelmes dolgok ezek. És mégis most, hogy higgadtabban gondolkozom róla – világosan látom, hogy nem szabad az egészet komolyan venni.

Én is varázsló vagyok. Előre megérezem a dolgokat. Én is érzem, hogy mikor cselekszem jól és előre tudom, hogy valamiből nem jó fog kisülni. Egy bécsi leánykát akinek Stubnyán mondtam valami sajátságos intuitio hatása alatt, hogy 1 ½ év előtt nagy szerelmi csalódáson ment át – épen így elképesztettem a tudományommal mint téged ez a derék néni és mégis a dolog nem más mint valószínűségi számítás. Bizonyos vagyok benne, hogy a nő valakitől megtudta az M = el való bűnomet, akár oly módon, hogy olvasta Opium² c. novellámat, akár pedig úgy Dekéé³ beszéltek erről vagy neked írt leveletem Dekéné⁴ felbontotta és abból olvasott egyes dolgokat.

1.) Hogy vallást változtattál az nem igaz.

2.) Hogy Mády⁵ újra terhes – az se igaz.

3.) Hogy a tápszervegyészetnél jövőt jósolt ez Dekéné munkája lehet, aki tudja, hogy a tápszerészetnél előbb vehetné el B-t.

- 4.) 2-3 nap múlva *nem fogsz* olyan hírt kapni, amely jövődet eldönti.
- 5.) Mádi nem szivbajos. Ez egész biztos, mert esküvő napján vizsgáltam.
- 6.) Befolyásolható vagy mondotta, és emiatt sokszor letértél az igazi jövőd útjáról. Miért nem mondta meg, hogy mi az igazi jövőd?
- 7.) Milyen halottat gyászol B.⁶
- 8.) Miért nem mondta meg, hogy Blankyt már meglőtted. Ő arról beszélt, hogy nagy küzdelmeket álltok ki, hogy egymáséi lehessetek!?!...Hiszen már egymáséi voltatok és vagytok.
- 9.) Ha egyszer megharagítod: elveszted örökre. Ez mesebeszéd. Kérdés, hogy *el fogod-e veszteni?* Erre nem felelt.
- 10.) Öröklésre nincs semmi remény, mert a Groszi⁷ pénze a gyermekeire száll.
- 11.) Igaz, hogy iszom, de csak annyit mint mindig. 2 üveg sör vagy 4 – 5 deci bor naponta.
- 12.) Szegény Olgára⁸ igazán nem lehet ráfogni, hogy ilyen óriási ambíciói vannak. Szeret tetszeni, de közel se annyira mint én. Énrám valóban áll, hogy az összes létező nőket – kivéve B.-t – szeretném meglőni és mindenkinek a tetszésére pályázom kezdve Pólitól és Rebekától Gardy Arankáig, Olgáig, – és özv. Pálffynéig akit Mici grófnőnek neveztek Stubnyán, s akit most Pesten fogok, talán, megfőzni.
- 13.) Szenvedélyem az utálatos és gyönyörretes P – nemsokára megszűnik. Okt elsejére mint utolsó és legvégső terminusra adtam magamnak halasztást.
- 14.) Reggel ½ 9 kor 20án *nem* csomagoltam nagy társaságba hanem aludtam, mint ez naplóból kitűnik.⁹ 2 nap szürke ruhát húztam.
- 15.) Semmi királyi kitüntetésre nincs kilátás, ha csak a Ferenc József díjat ez évben el nem nyerem.
- Hypnotizálását szívesen vállalom. Küldd hozzám kora délután, de *előzőleg délből telefonáljon be: 119 – 37 alá.*
- Én hangvillával fogom altatni lehet, hogy Őrnagynénak a nő semmi efélét hogy t.i. Blanky elveszt téged nem mondott, hanem ezzel csak provokálni akarják ismételt házassági ígéretedet.
- Kérlek írd meg miért nem akarod a dolgokat úgy csinálni, amint kértelek. *Most Pesten maradni egy hétig azután Szabadkára!*

Mennyi adosságod. Mennyi pénzt küldjek? *Miért sértesz meg azzal, hogy nem felelsz enemű kérdéseimre??*

– (Nem mondta a nő azt, hogy Olga félre fog löni?) –

Az egész jóslattal ne foglalkozz. A legnagyobb ostobaság. Én a nyáron jósoltattam magamnak kártyából egy cigánynővel. Csupa összevissza dolgokat mondott *és mégis napokra megzavart.*

Az emberi viszonylatok száma végtelenül csekély.

Szerelem. Csalás. Halál. Betegség. Szerencse. Szerencsétlenség. Pénz. Szegénység. Utazás. Levél. – ez minden

Minden ideges ember fél a bajtól, tehát *előre gondol rá.* Ezért sok dolgot előre lát, ami különben is valószínű.

Hányszor láttam magam képzeletben kiterítve pl. Ujfűreden vagy öngyilkosnak egy külföldi, tengerparti szálló szobájában....egy bizonyos valószínűsége volt akkor mindenneknek.

Írj még ma. Felelj kérdéseimre. Egyébként jól vagyok. Ma írok egy finom novellát.¹⁰ Az első harmada készen van már

Dél előtt nálam volt Bözsi, ez a kis aranyhajú leány. Barátnőjét Gizit is elhozta, egy finom és okos lányt, aki felkeltette érdeklődésemet. Vészi Margit = arc egy 17 éves lányon. Szép cipők, formás mellek, egészség. Okos Margit=szemek. Finom nagy orr. Bözsit IK val kezelem és tejjel itatom. Hetenként kap 2 koronát tejre. Meg fogom gyógyítani.

Oktoberben megírom a darabomat és elkészítem a *Hamvazó Szerda*¹¹ német rendezői példányát.

Novemberre házassági készülődések.

Decemberben *talán* esküvő. De nagyon szeretném még halasztani.

Írj írj. írj.

Ölel 100000 Jozsi

¹ Fekete tintával írt levél. Megjelent a Magyar Szó Kilátó 2006. február 18–19. számában 1000ölel Józsi Csáth Géza, a varázsló. Közreadta: Dér Zoltán

² *Ópium* (Egy ideg orvos levelesládájából) Nyugat, 1909. 221–223, megjelent a Bács megyei Naplóban is 1910-ben, ezt olvashatta Szabados Ilonka.

³ Decsy Dezső

⁴ Decsy Dezsőné, Szabados Ilonka.

⁵ Brenner Etelka, Pokász Béláné

⁶ Schneider Blanka

⁷ Brenner Józsefné, Hofbauer Aurélia

⁸ Jónás Olga

⁹ Az 1912-es Naplónak ez a része elkallódott. (*Napló 1912–1913*. Lazi Szeged 2002. 87.)

¹⁰ Valószínűleg a *Bajnok* novelláról van szó, amely 1912. nov. 2-án jelent meg az Életben.

¹¹ Ebben az időben két drámát is írt. A *Szanatóriumot* és a *Horvátékat*. Az utóbbit több budapesti színháznak is felkínálta, de a bemutatását elutasították.

80.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága öcskösöm!

[Budapest], 1912. IX. 23.

Egy új élet felé vitorlázom.

Nem a házasságot értem, hanem a szabad és boldog életet, amikor az ész nem butítja el, nem örjíti meg az átkos Méreg.

Tegnapi levelet még nagy euphoriában irtam, amely azonban hamar elmúlt és a legkétségbeejtőbb, legsiralmasabb kedélyállapotnak adott helyet. Ez döntött. Ma délelőtt a legnagyobb erőfeszítéssel *elhagytam* az első adagot.

Mindjárt megvolt a jutalom. D.u. t.i. Olga² eljött Casinomba amelyet – mióta két perzsa szőnyeg disziti – sokkal jobban szeretek mint eddig. 1 és ¾ óra alatt a legnagyobb könnyűséggel 4x áldoztam valósággal bámulatba ejtven őt. Csak utánna vettem 0.024 P-t, ami tekintve az előző napok (0.051 – 0.042 – 0.039) adagait igen szép csökkenés.

Most már 2-3 nap és frey vagyok. Atya ma barátságos levelet írt. Panaszkodik, hogy mostohának elmaradt a havi baja – (ez a legszigorúbb orvosi titok). Aloë receptet küldtem neki és sok bölcs tanácsot. Ez a dolog hozzá fog járulni hogy atya Szabadkára való visszamenésed kapcsán egészen kibékül veled.

E visszamenést szükségesnek tartom márcsak azért is, hogy Blanka³ iránti szerelmed valodiségéről meggyőződj. Ha lesz közben pár viszonyod szép nőkkel és mégis vágyini fogsz B-ra ez mindenesetre jobban megerősíti a házasságot mint ha ez az ellenpróba nem szerepelne.

Egyébként ma nagyon boldognak érzem magam. A négy ☉ egyáltalán nem fárasztott ki és Olga nagy szcénát és nyafogást csinált a francia órák miatt. Ez igen kedves volt – meghalást emlegetett – és a leghatározottabban

láttam, hogy a jósnő véleménye róla milyen helytelen! T.i. azt akarja, hogy ne vegyek francia órákat, mert fél, hogy a kisasszony engem elcsábítana.

Irj sokat

Ölel 1000

Józsi

¹ Ceruzával írt levél. A boríték elveszett.

² Jónás Olga

³ Schneider Blanka

81.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves jó öregem!

[Budapest], 1912. IX. 26.

Tegnap 2 és ma 1 levelet kaptam tőled. 100 köszönet.

1.) Katonáéktól eddig semmi ide nem jött. Mihelyst jön sürgősen értesítelek.

2.) A jóslat 3 igen rossz napot csinált nekem, mert szuggeszív ereje elől nem tudtam elzárkózni. T.i. O.-ban² mindig az álnok, kéjvágyó, tetszeni vágyó nőt láttam és apró féltékenységre legtávolabbról is alkalmat adó megjegyzései a végsőkhöz, baljóslatúan izgattak. Emiatt nagyon megkinoztam és miután 2 napig jó sokat sírt megnyugodtam.

3.) Azt tanácsolom, hogy várd B³ mensesét, végezd el a helyettesítést és azután haladéktalanul költözz Szabadkára. Szükséges pénzt atyával felezve elküldenek. Erre vonatkozó levelezést én intézném el az öreggel.

4.) Az elvonás nehezen megy, de megy. Mai adag 0.03 P. Okt 1-re készen lesz a dolog.

5.) Az őszi időváltás néhány rossz napot csinált Pesti *bizonytalan* érzések.

6.) Szindarab-írás nem megy.⁴ Azon gondolkodom, hogy házasságomkor 2 hó szabadságot kérek a klinikán s ezalatt megírom a darabot.

Jelenleg Téglás⁵ Dr.al ülök a Gellért Cafében, aki egy francia-magyar szótárt böngész.

A napokban hosszabban írok.

Írj addig is.

Ölel

1000 x

Józsi

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Jónás Olga

³ Schneider Blanka

⁴ A Szanatórium vagy a Horváték drámáról van szó.

⁵ Téglás Béla

82.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

Budapest 1912. IX. 27.

Tegnap röviden írtam neked. Komisz napom volt. Sok baj rohant rám. Világnál bajok vannak.² Talán nem jutok vissza. A végkielégítés megkapása is (600 kor) időbe fog kerülni. Irni kellene már. Magyar Színháznál kéne jelentkezni. Mindehhez nincs időm, mert csak lőni szeretnék egész nap és O.-t őrizni miután jelenleg nagyon félttem. Az se segít, hogy Bözsit gyakran odarendelem hozzám és mulattatom. Zongorázok neki. Élvezem, hogy hogyan érti a muzsikát. Közben énekel nekem: a Dávid tatát, a telefon-nótát, a Hópehelyt stb. Mondom, mindez nem segít. Míg én otthon ily módon hűtlenkedem és O.-t³ váratom, aki beparfümözve, kész frizurával, kiöltözve vár – én vagyok nyugtalan (bár ő is) és attól félek, hogy valaki fenn van nála és csókolózik vagy lő.

Mindezt az Átkos Méreg okozza. Ez kétségtelen. Ha nincs bennem sok, - akkor jó. De az ember rendszeren elhibázza az adagot és akkor nem sikerül az egész nap, mert a következő *javító* adag csak igen rövid időre javít – és azután csak annál hosszabb. Ma például nagyszerűen sikerült. Tegnap 0.05 g P.-al rettenetes estét és siralmas hangulatot csináltam magamnak. Ma azonban *remekül* eltaláltam. T.i. reggel *nem vettem*. Dolgoztam. Éheztem. Fáztam

stb stb. Délután O. hoz mentem. Miután öccs otthon volt, felöltözve várt és Sassyhoz⁴ mentünk. Igen érzékeny voltam, de álltam az állapotot. Sassy remek dolgokat csinál újabban. Pepecsel. Tele van a műterme „gyönyörű, stílusos” dolgokkal. Nekem fog csinálni egy kis könyvszekrényt és tervezni fog és óriási ágyat.

Késő délután jöttünk haza és látva, hogy O. éknál az ablakok sötétek – gyorsan felszaladtunk egy parázs lövésre. A lány villám gyorsan átvetkőzött. Most történt először, hogy *anélkül, hogy kivettem volna fegyveremet kétszer egymás után lőttem meg*. A legnagyobb könnyűséggel. Ezt az elvonás miatti túlérzékeny állapot okozta. El volt kábulva a csodálkozástól és gyönyörkiállásokkal csókolta össze csodás műszeremet. Valósággal lenyűgözte isteni erőm: és *„Isten”-nek nevezett*. Ekkor még disszonancia volt bennem. Az ilyen túlságos mohóság és kéjelgés az utóbbi időben mind több és *több aggodalmat okoz*. Mit tettem azonban. *Elmondtam neki mellégondolataimat*. Az első coitus alatt arra gondoltam t.i. hogy itt vagyok egy idegen lakásban és egy szép buja zsidó szűzlány most ideadja magát, nekem a művésznek. Tényleg arca az ajtón átszűrődő világítás miatt egészen idegenszerű volt. A második coitus alatt arra gondoltam, hogy egy buja, féktelen és gonosz fiatal zsidóasszony 1½ éves feleség ő, aki engem ifjú háziorvost magára húzott, és most itt kéjeleg a bűnben és a gyönyörben mialatt lábait a plafond felé irányítja.

Mindezt elmondtam. Úgy éreztem, hogy hallatlanul megkönnyebbülök. – (Ekkor már bennem volt 0.02 P is az első dosis az egész nap alatt)

Meg kell találni minden állapot kulcsát. Az ilyen bűnököt *el kell mondani* a nőnek. Ez egyrészt fáj neki másrészt pedig megfoszt a *projectio* gyötrelmeitől. T.i. *ha nem mondom el, akkor reáfogom az egész bűnt*. Pl. faggatom hogy *nem gondolta-e közben* hogy ő a férjét megcsalja velem. Válaszaiból láttam, hogy igazat mondott, amikor tagadta ezt. Tulajdonképp ez okozta a coitus dissonans voltát – én féltem atól, hogy ő gondolja azt, amit én gondolok. Én t.i. azzal fantáziáltam, hogy hűtlenséget követek el. Eközben aggódtam, hogy ő fantáziálja ugyanezt. *Ez a projectio*. Nem jó tehát semmit titkon csinálni és ki kell mondani, ami a szívének fekszik. Így lesz a viszony realis és egészséges. Különben pedig a trascendentalis szellemi izgalmak csak rontják. *Ne löjjünk akkor, ha a testi inger nem elég nagy*. Mert csak ilyenkor van szükség szellemi átkapcsolásokra az erectio érdekében. *És ez pedig ártalmas*.

Mindezen igazságokat jó lesz ha megfogadod.

Próbáld meg. Közöld B-vel minden aggodalmadat, ami őt illeti.

1.) Hogy egy katonatisztet megcsal.

2.) Hogy örökre elveszted és azután hiába sovárogsz majd utána.

- 3.) Hogy többekkel lőni fog.
4.) Hogy boldogtalan leszel vele stb stb.

(Valóban ilyen aggodalmaid vannak?)

Ezzel megszabadítod a szerelmet azoktól a ballasztoktól, amelyek azt terhessé teszik!

Ölel csókol 1000 x

Józsí

- ¹ Cégjelzéses papíron fekete tintával írt levél. Országos reformklub Budapest. A boríték elveszett. Az utólagos piros ceruzával írt részeket aláhúztuk.
² Ebben az időben mondták fel zenekritikusi állását a Világnál. Végkielégítésért beperelte a lapot.
³ Jónás Olga
⁴ Sassy Attila, Aiglon(1880–1967), festőművész Csáth Géza baráti köréhez tartozott.
⁵ Schneider Blanka

83.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága öregem!

[Budapest], 1912 IX 30

Mai leveled míg egyrészt elszomorított másrészt megörvendeztetett. Ebből t.i. úgy látom, hogy a méreg nem pusztította el még elmémet s az, amit én a butulás és agypusztulás jelének tartottam magamnál – nem lehet az, miután nálad, az egészséges embernél is, jelen van.

Valóban úgy van a dolog ahogy mondod a féltékenységünk valószínűségi számítás. Azért tűnik fel nagyon valószínűnek, miután saját magunkra vonatkozólag a dolog igaz. Mi hűtlen emberek vagyunk s épen ezért a nőt is csak annak tudjuk elképzelni.

Végét kell ennek szakítani, és pedig oly módon, hogy a nő legcsekélyebb féltékenyítési akcióját a legszigorúbban büntetjük. Főlényesen, apailag és kegyetlenül mint egy rablóvezér.

Ezt tartom a helyesebbnek.

Nekem ma féltékenységtől mentes napom volt. Ilyenkor nincs érzésem a féltékenység iránt s ha a nő csinál is valamit, *keresztúlsiklom* rajta és a hangulatot uralom.

Olga² is megcsinálja újabban azt, amit B.³ Hogy néha nem tud vagy nem akar társalgásba kezdeni. Különösen olyan napok után, amikor igen sokszor lőttem meg! Ilyenkor fél a természetes hidegüléstől és atya vagy öccs jelenlétét ösztönszerűen kihasználva nem kedves, nem közvetlen.

Dicséretére mondván ez igen ritkán esik meg, de az akció ugyanaz, ami B.-nál. Szerepe van a dologban azonban a speciális állapotnak. Mind a két nő igen nehéz helyzetben van: asszony de mégse feleség. Sok szomorú és aggodó és kétségbeesett órát élnek át. Hátha nem lesz a házasságból semmi! –

Erre gondolnak és összeszedve minden erejüket komiszkodnak. Vagy nem is kell összeszedni az erejüket. Lehet a dolog egyszerű fáradásos jelenség. A szenvedésben és aggodalomban kifáradva bizonyos fókig automatikusan közömbösek válnak irántunk aminek a célja az, hogy az elszakadás *ne fájjon*.

Tisztán belátod e kombináció igazságát!?

Nem szabad az embernek félni hogy ezzel vagy azzal: vesz a nő szemében. Ha a nő szemében kevesebb lettem – a nő már ezzel kevesebbet is ér nekem. Viszont ha egy pár dologunk van amiben nem vagyunk velők bizalmasok, már ez untig elég. Például zenei és irodalmi részletkérdésekről, orvosi praxisom mikéntjéről írói kereseteimről O. nincs tájékozva. Nem szólva arról, hogy nőügyeim felől a legzavarosabb, kúszált fogalmai vannak.

Mindenesetre némi féltékenyítési akció szükséges. Pl. ma Szidi telefonált nekem. Pár órát együtt voltunk sétáltunk, kapuk alatt csókoltunk és Modern Cafeban uzsonnáztunk. Férjét Székesfehérvárról várta és így az idő rövidsége miatt nem gondoltunk áldozatra. A dolgot Olgának úgy adtam be, hogy Szidi telefonált nekem, elhívott, a szállóban megvizsgáltatta a férjét. 10 kor honoráriumot kaptam. Egy percre se voltunk magunkra.“....

Ez a módszer követendő.

Akarod-e, hogy egy szerelmes levelet írjak neked egy lány nevében?

Akarod-e, hogy Blanky sírjon, amikor megmutatod neki.

Mert minket szadistákat az bosszant fel legjobban, ha a nő ügyesen makacsul és konokul eltitkolja fájdalmát, bosszankodását vagy féltékenységét.

Viszont semmi se mulatságosabb és kedvesebb, ha mint ma elbeszélésem után Olga tette: Maga elé néz komolyan gondolkodik majd nyafog:

„Fiam....öh...öh...öh...mit akart ez asszony megint. Mért nem mondtad neki, hogy vőlegény vagy! Fiam! Te meg akarsz engem csálni!“

A multa való féltékenykedés ugyanaz nálam mint nálad. Csak most

jelentkezik. A napokban állítottam össze Olga életrajzát. Legközelebb újra elmondatom vele és ki fog derülni, hogy ugyanúgy mondta-e el? Hazudott-e?

Fontos! A nővel nem szabad állandóan kedvesnek és jónak lenni (Mint pl. atya) A nagystílus és systematikus jószág, amelynek gyakorlása nekünk örömet okoz – előttük nem érdem, nem bámulatos, hanem gyengeség jele. Ezért eszelj ki minden hétre egy igazságtalan kis kínzást. Ez a férfias.

B.-t nyugodtan hagyhatod ott Ujvidéken. Igérd meg neki szentül esküvel ha nem is végleges a szándékod, hogy elveszed, viselje jól magát, jelentsd ki, hogy figyeltetni fogod és ha a legcsekélyebb dolog kiderül rá: elhagyod.

Idegen férfivel még beszélni sem szabad. Régi barátok, imádók – tilos tárgyak akiket le kell rázni az utcán mint finom úri nők.

„Úgy vigyázz a híredre mintha a feleségem volnál.“

[Hiányzik négy oldalnyi szöveg]

nem teljes, kívánni valót hagy hátra. Az ember nincs kielégítve és mégis fáradtabb mint 4 lövés után.

Vasárnap találkoztam a Kálvin téren Dórával. Nagyon melegen kérdezősködött utánad és elszomorodott amikor mondtam, hogy dec.-ben még nem jössz végleg Pestre. Csinos volt, bár vonásai öregszenek, jó kalap volt rajta és jó angol ruha. Körülbelül 4 perccig beszélünk

Én O. hoz mentem, ő a Népoperába.

Mi van a jósnővel?

Az elvonás még nem kész, de már csak néhány nap kérdése. Biztos. Mert ez nem élet, vele. Ez egy borzasztó ál-gyönyör, ál-élet egy rémséges útvesztő.

A féltékeny napokat jegyzőkönyvembe így írom be

T.i. a féltékenységet labirinthushoz hasonlítom, amelybe ha bementünk eltévedünk és nem leljük a kijárást.

Hogy vagy súlyoddal?

Az IK-val?

Sokszor úgy analizáltam, hogy a féltékenység, amely most nálam az esküvő felé közeledve mindinkább fokozódik – tulajdonképp egy *célszerű dolog*. Arra való hogy komoly okot találjak a meghátrálásra és ilyen féltékeny állapotban a legcsekélyebb dolog is véresen komolylyá válik úgy hogy a szakításban nem kéne magamat gazfickónak hanem nagyon megsértett félnek tekinteni.

(Pl. Irénkétől⁴ való szakadás!)

Irj írj még ma

Ölel

Öreg bátyád

Jozsi

P.S. Ha akarsz: Olga egyedül válaszol neked hogy B. féltékeny legyen rá. És jó melegen fog írni: diktálásom nyoma Hogy akarsz.

Hogy akarsz?

¹ Fekete tintával írt levél, hiányos. A piros ceruzával írt részeket alúhúztuk. A boríték elveszett.

² Jónás Olga

³ Schneider Blanka

⁴ Schneider Irén

Ird meg részletesen az atyai házból való távozásod részleteit. Leveled legyen jól lepecsételve, mert elolvassák a postán. Kíváncsi vagyok, hogy a nő milyen szerepet játszott benne. Továbbá, hogyan volt. Megvárták míg L. elmegy Pestre!? Vagy még előbb szölkáltak és L. most is otthon lakik. Nem tűröm ezt az állapotot tovább. Az se helyes ha a városban: te hallgatsz. El kellene mondani itt ott. Hadd lássa atya, hogy a közvélemény nem helyesli sőt elítéli azt, hogy egy férfi kiskutyája nejjének.

Sajnálattal jelzem neked, hogy anyagilag *sokkal gyengébben* megy nekem, mint az első hónapokban.

Ezt csak azért mondom, hogy *tudd*. Tudod, hogy 4000 kor. adósságom van, nem számítva az 1000 kor.ra menő apróbbakat. Ezzel szemben készpénzem csak 7000 korona és így berendezkedésre csak 2000 koronám van aktív pénz – holott kell majd 12.000. Természetesen, ha szükséged van, azért rendelkezésedre állok. –

Házassági tervvel foglalkozz komolyan. Most vagy soha. Ha nem vagy elszánva reá, hogy szerelem nélkül sok pénzzel nőülsz és nemi kielégüléset házon kívül fogod megtalálni, akkor azt hiszem a vége csak az lehet, hogy szegény nőt veszel el.

Szabadkán nézz körül komolyan. Nincs sok időd. Pár év múlva, már egy 20 éves lányhoz öreg fiú (30é) leszel!

Ölel J.

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

85.

BRENNER DEZSŐNEK¹

[Budapest, 1912. október]

Tegnap éjjel írtam egy novellát amelyben én és Olga vagyunk a szereplők. Én egy egyiptomi ifjú, ő pedig egy zsidó-asszony, egy nagyszakállú zsidó felesége. Az egész egy álom és isteni szép. Egy lövés. Olga nem tudja, hogy megírtam, mert tisztán átlátja a magyarázataim nyomán, hogy a nő hatása vesz, ha írnak róla. *Pl. a délutáni álom*.² Ennek a novellának a címe: Egyiptomi álom, vagy talán csak „*Egyiptomi Károly*”,³ az „*Egyiptomi József*” mintájára. Mert a hősőm neve Károly.

A jósnő jóslataid ne olvasd el mert újra meg fog zavarni. Lófasz a nő seggébe. Az tud jóslani, miért nem veszi meg azt a sorsjegyet, amely a legközelebbi húzáson 1.000.000 koronát fog nyerni. Ez volna jóslat. *Hozzávetőleg* kombinálni a jövődre én is tudok, te is tudsz.

Euforint nem ismerem. Milyen összetételű szer ez!

O. kártyájával azt hiszem meg voltatok elégedve.

Jelenleg a palicsi fürdőorvosságon dolgozom, mert mint tudod, Fölser vesebajban meghalt. Talán sikerülni fog.

Ölel Józsi

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² A novellát Schneider Irénke ihlette.

³ A mű címe *Egyiptomi József*, Nyugat, 1912. november 16. II. 712–718. A novellát később átdolgozta. Dér Zoltán: *Pillantás Csáth Géza műhelyébe. Az Egyiptomi József* c. novella új változata. Híd, 1976. május. 670–673.

86.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest, 1912. ősz]

1.) Nem tartalak ostobának, de kérlek mondd el mikép tapintottad a magzatot (?) A szülész *megnagyobbodott, puhább* méhet tud csak tapintani és ebből *következtet*, hogy magzat van benne. Mikép tapintottad tehát te egyenesen a magzatot. Ez oly rejtély amelyen folyton töröm a fejemet, azaz törném ha nem tudnám, hogy a dolog tiszta lehetetlenség.

2.) „A méhben diónagyságú massát találtam“ irod. Hogyan tehát behatoltál ujjaddal a méhüregbe. De hiszen legfeljebb csak a kis újj hegye fér be a méhnyakba és B.²-nál biztosan még az se!

3.) A méh a legnagyobb hőstettek után se nagyobbodik meg. Vérbővebb lesz, de ez a differencia csekély.

4.) a 3-4 napon adhatsz Hyptiánt de mérsékelten és a 2. nap okvetlenül adj legalább 1 gr Chinint kétfelé osztva.

5.) Irénkének³ a terhesség 3. hónapjában *nem volt* mensese. Ez mese, amelyet bábosszonyok és gumi mama⁴ talát ki. A kisgyerek 7 hónapra született azaz: *idétlen*. Ez a dolog magyarázata.

6.) Pénzt nem küldök, mert még nincs állásom – a Világnál felmondtak⁵ – a végkielégítést nem adták ki úgy hogy perelni fogom a lapot – tehát kell minden fillér. Mihelyt lesz pénz küldök, csak légy nyugodt és budgetedet most egy időre szorítsd össze. Jó a télikabátom? *Használhatod egész télen?*

7.) Az adósságodat hősileg és non-sálánsnal viseld, mint olyan ember, aki tudja, hogy módjában lesz – egészen biztosan – módjában lesz kamatok kamatjával visszafizetni mindent.

8.) Egyiptomi Károlyt⁶ vagy a napokban küldöm nyomtatásban vagy írásban. Olgával⁷ kell t.i. megegyeznünk. Ő szeretné is közöltetni és nem is és én ebben az esetben tőle akarom függővé tenni a dolgot.

9.) Erősen dolgozom darabomon, amely Bigéékről⁸ szól.

10.) Kedélyállapotom elég jó. P-adag 0.028. Mihelyt kész a darab, rögtön abbahagyom.

11.) Olgának ne irjatok, csak 10-12 nap mulva, de akkor egyenesen neki.

12.) Sándor⁹ levelét mellékelem. Ezt küldd majd vissza. Ölel 100x Józsi

¹ Kék levélpapírra fekete tintával írt levél.

² Schneider Blanka

³ Schneider Irén

⁴ Michelsné, Brenner Dezső újvidéki munkaadójának a ragadványneve.

⁵ 1912. őszétől nem ő volt a Világ zenekritikusa.

⁶ A novella címét *Egyiptomi Józsefre* változtatta.

⁷ Jónás Olga

⁸ Bibó Bige György (1871–1935), a szabadkai gimnázium latin-történelem szakos tanára. Feltehetően a *Horváték* című drámáról van szó.

⁹ Rajz Sándor

87.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest], 1912 X. 12. reggel ½ I

Sajátságos nimolista napokat élek. Mint tudod szabadságon vagyok.

Reggel 10 és 11 közt kelek. Megfürdöm, megreggelizek, cigarettázom. Eközben adom be az első P. 0.012-t. Igen kis adag, de 4% oldatban van és így lehetővé teszi, hogy euphoriában dolgozzam 1-1½ órát. Eközben már ¾1. Rövid séta az őszi déli napsütésben. Haza ebédelni. Jó étvággal eszem mostanában majd mindig. Ebéd után jó a borbély. Majd nemsokára Olga. 3 tól-4 ig egy áldozatot mutatok be. Igyekszem hogy ő ezalatt lehetőleg 3x érezze át az Údvőt, de ha nem legkevesebb 2x. Ezután felöltözünk. Én ekkor az OO-n egy nagyobb adagot 0.014 P-t alkalmazok. Ennek hatása alatt magyarázok, felolvasok vagy zongorázok neki majd meguzsonnázunk kávé és szőlőt és gyalog haza indulunk. Náluk maradok ½ VIII ig. Eközben Nothungom a legteljesebb érdeklődést tanúsítja és így O. csak nagy nyafogások árán ereszt el. Meg kell ígérni, hogy egyenesen hazamegyek. T.i. hogy az újonnan jelentkezett ingert nem csapolom le a Bástya utcában. Ezek után hazasétálok megvacsorázom. Most következik a 3. adag. Ez ismét 0.014 P. Ennek hatása alatt dolgozom ½ 9től – ½1-½2ig sőt mint tegnap ½5ig. (Tegnap egy igen szép novellát írtam,² hosszú, 36 oldal.) Azután be az ágyba és rögtön beszédülni az álomba.

Féltékenység nem bánt. Trenirozom magam a családapa munkára. Mihelyt a darab³ teljesen készen lesz, leszokom a P-ről. A pénz comlex gondjai nem

engednek szóhoz jutni semmi más gondokat és mondhatom neked, hogy az anyagi gondok mindenesetre jobbak mint a sexualis (féltékenységi) gondok.

Bizonyos vagyok, hogy ha keményen hozzá látsz, mint ahogy tanácsoltam, hamar irni fogsz valami jót. Osváth⁴ e napokban említette, hogy szívesen vár tőled valamit és rögtön fizet. Irj, elhelyezem és pénzt küldöm.

Második.

Sürgősen tudósíts, hajlandó vagy-e dec.1-re Újvidékről eljönni? Most atyáék Pestre jönnek és velök megbeszélhetem az adósságaid kifizetését.

Atya ír neked. Mit? Mit írt utoljára?

Téli kabátot most fogok újat csináltatni.

IK-t holnap veszek – Legutóbb isteni hatását észleltem. 5 sz. oldat 1 ccm.

Michelsnével⁵ hogy vagy. Leányával?

Nem lőttél félre még?

Ölel csókol Józsi

¹ Írólapra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett. A keltezést kék zsírtintával utólag írta rá.

² Valószínű az *Egyiptomi József* novelláról van szó.

³ *Horváték*

⁴ Osváth Ernő, ebben az időben nem jelent meg Brenner Dezsőnek egy írása sem a Nyugatban.

⁵ Brenner Dezső újvidéki munkaadója.

88.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest], 1912. X. 14.

Miért nem írsz nekem. Igen rosszul esik nekem, hogy nem írsz. Komisz fickónak tartanálak, ha nem tudnám, hogy ezzel az igazságtalanság hibájába esem.

Sokszor ölel Józsi

¹ Fekete tintával írt levelezőlap. Címzés: Nagyságos *Brenner Dezső* urnak *Újvidék*. Széchenyi u. 31. sz.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Drága Dezsőm!*

[Budapest], 1912. X. 19.

Leveleim elmaradását az utolsó napokban ne tulajdonítsd másnak mint hogy az írásból és Olgából² megmaradt szabad időmet atyáék illetőleg mostoha foglalta le. Naponta kétszer látogattam meg míg feküdt. Az operációt – amiről persze te semmit se tudsz – szerencsésen kiállotta, láz nem jelentkezett, de mivel atyának közben egy napra Szabadkára kellett mennie a felelősség teljesen rajtam volt.

Az ügyet mesterileg rendeztem. Gummikerekűn mentünk. A sarkon a kocsit félreállítottuk. Liften föl. Az orvost akivel már személyesen napokkal előbb mindent megbeszéltem, pár szóval tájékoztatom. Az asszony bemegy. Atyával az előszobában együtt várunk. 20 perc alatt minden kész. Liften le. A kocsit előhívni. Haza a szállóba az aszonnal lefeküdni. Vacsora együtt vidám csevegés közt. A szülők mintha kő esett volna le a szívükről, úgy megkönnyebbültek. . . .

Atyával már másnap beszéltem ügyedről. Hajlandó tárt karokkal fogadni, csak küldd be adósságaid jegyzékét. Őszintén írd meg, esetleg még valamivel többet írd.

B-val³ való házasság is szóba került. Csak azért ellenezné, mert nem reméli hogy boldog lennél vele.

Én nem szóltam semmit, neked azonban mindenesetre tanácsolom, hogy jöjj el U.-ról mihamar. Miért, mert hacsak a végsőig nem nélkülözhetlen egy nő akkor ne vegyük el. Ha 3-4 havi távollét után nem szeretsz bele másba, nem találsz jobbat, olyat aki nagyobb emóciókat kelt benned mint ő, aki jobban tanítható stb – akkor *kezdjél* esetleg foglalkozni a házasság gondolatával. De, hacsak lehetséges, mellőzd. –

Nekem úgy látszik, hogy otthon elviselhető lesz a helyzeted. Nyugodtan fogsz élni, nem lesznek gondjaid, sokat írsz és pár lányos társaságba jársz. Emellett tanuld ki a tápszervegyészetet. Ezt t.i. atya felajánlotta – másrészt jó dolog harmadszor pedig egyedüli út arra, hogy Budapestre kerülhess. Ha ellentétben a vidékhez tartod magad és írtózol a vizsgától, akkor legyél otthon – állj be egy szabadkai patikába ne költs semmit el a keresetedből gyógyítsd a rheumádat, mert akkor egy – 1½ év alatt atya (ez a benyomásom) szerezni

fog neked patikát, akár bérlet akár vétel alakjában. Erről még mielőbb hazamégysz írj, határozz, otthon már ne vacillálj, hanem add az akaraterős öntudatos férfit, aki dolgozni akar, és egy irányban halad.

Darabommal – írtam ezt? – teljesen kész vagyok.⁴ Egy héten belül már Beöthynél⁵ lesz: IK-t mellékelve küldöm.

Ma utaztak el atyáék. Délben végre megnézték Olgát. Igen kedvező benyomást tett a kis lány. Nagyon jól nézett ki és összeszedte minden eszét. Atya mintaszerűen viselkedett. Tegezték őt. Olga pedig „Kedves apának” és „Kedves anyá”-nak illetőleg „Kedves anyikának” szólította őket. Nagy örömrre az undok J.⁶ papát nem találta hivatalában a vizit híre (valahol csavargott) és így nem rontotta az együttlétet és a vizit közvetlen hangulatát. Utána még ebéd után eljött a Pannoniába Olga és kikisértük együtt a szülőket.

Atya legjobb kedvben volt és mintegy megfitalodva integetett a vasúti kocsiból. Olga el volt ragadtatva a nem remélt kedvességtől és fokozott forrósággal csókolt meg hazamenet a váróteremben. –

Blankynak hagyj hátra brómot. Ha a nemi vágyak előveszik, szedjen belőle 1-2 késhegyel Rp. Natrii Bromati gr 20.0 D. inscat S. késhegyenként. A második hét végén már nem fogja bántani a vágy. Ezt O-tól tudom, aki addig igen szenvedett s azután csak koronként...de a hideg víz és a Bróm mindig segítettek rajta.

B-ről nem szükséges *színleg* lemondanod. Atya nem az az ember, aki mindenáron ellenezné a vele való házasságot; neki ellenszenvesek voltak a Sch. lányok' Ila miatt, és ezért már eleve meg se látta bennük a jobb tulajdonságot. Ellenben mondj le B-ről *akarattal*, ne színleg, de elhatározás alapján (mint én az M-ről) és így indulj el.

Ha újra csak oda jutsz az ő p. . . .hoz, akkor igazán nem te leszel a hibás, hanem a sors.

Estéimet jelenleg itthon töltöm, mert J. papa társasága nagyon fáraszt és emiatt nem szívesen vacsorázom náluk. Itthon írok, levelezek, mint most is, vagy komponálok, vagy mint tegnap, Kun Lászlónál⁸ programot írok.

A német H.Sz.⁹ még nincs. Pár hét kérdése.

Színházban csak egyszer voltam, nem tudom már miben, legközelebb megnézem a Miniszterelnök-öt.

Borotvasz jijjadat is melléklem.

Jósnő levelét nem várom, tehát ne kérjen bocsánatot annak elmaradásáért.

Írj ölel csókol

1000X

Józsi

Sándor¹⁰ jelenleg itthon van. Néhány nap múlva *Lausanne*-ba (Svájc) megy.

¹ Kék levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Jónás Olga

³ Schneider Blanka

⁴ *Szanatórium*

⁵ Beöthy László, a Magyar Színház igazgatója. Itt mutatták be a *Janikát* és a *Hamvazószerdát*.

⁶ Jónás Jakab

⁷ Schneider lányok

⁸ *Az első ifjúsági hangverseny műsora*. Az Országos Szimfóniai Zenekar műsorfüzete, 1912. október. Országos Szimfónia Zenekar műsorfüzeteit 1909-ben kezdte írni. Kun László volt a zenekar karmestere.

⁹ *Hamvazószerda*

¹⁰ Rajz Sándor

90.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest], 1912. X. 27.

Vasárnap délelőtt. Cafeban ülök és bár te tartozol levéllel, de irok neked, mert egyrészt örömet akarok neked csinálni, másrészt örömet akarok magamnak csinálni.

Ujságot nem írhatok neked. Darabomat² másolom és várom a sorsom jobbra fordulását. Szeretnék sokat írni, jó dolgokat, de nincs igazi, kedvem mert nem látom a módot, hogy az írással *gyorsan nagy sikert* érjek el. A színdarab az egyetlen, amiben reménykedni lehet. Ha ez nem válik be, vidékre megyek tavasszal, házasság kapcsán. Ha azonban a színdarab beüt – akkor *megszöktetem* O-t³ és akkor jó élet fog következni, írói, nagystílú. Nem nagyon reménykedem ebben, de ha mégis sikerülne, akkor nem panaszkodnék többé a sorsom ellen.

Ilyen körülmények között a szerelem kárpótól az utolsó hét alatt 12X áldoztam, ami O.-nak 18-at jelentett. Jelenleg az állva hátulról való *tyúk-kakas* kombinációt gyakoroljuk, ami nagyszerű és kéjes *különösen tükör előtt végezve*.

Potenciám az elvonás miatt ilyen nagy, az ember érdeklődése és nemi kéje a legrosszabb P-éhség közepette igen nagy. Nő nélkül nem lehetne elvonást csinálnom. azt hiszem, hogy elsejére *frey* leszek.

Az egyiptomi cigarettáról való lemondás igen nehezen megy. Naponta 3-4-et így is el kell szívnom és a többi 8-10 közönséges.

Mit irtál atyának? Mit határoztál? Hogy vagy? Mit csinálsz? Mennyit lőttél Julius óta? Hány (valódi) volt?

Küldd el, amit irtál.

Írj Dekééről⁴ egy kicsit. Szeretnék Ilától⁵ undorodni. Írj Irénkéről,⁶ valamit amit O-nak felolvashatok és tanul belőle

2.) Kissé féltékeny lenne tőle.

Ölel

csókol 100 x

Józsi

(leveleimet gondosan zárod?)

¹ Kék levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² A *Horváték* című drámáját sem a Magyar Színház, sem pedig a Vigszínház nem tartotta alkalmasnak, hogy bemutassák.

³ Jónás Olga

⁴ Decsy Dezső

⁵ Buchwald Ilona

⁶ Schneider Irén

91.

BRENNER DEZSŐNEK¹

K.D!

[Budapest], 1912. X. 28.

B.² levelét *nem tartom* nymfománianak. Egyszerűen: nagyon a kedvemben akar járni. Ezért írt így. Hasonló okok miatt én is sokat töprengek Olga mondásain és cselekedetein, de helytelenül.

Helytelen az, hogy mi a nőket túl érzékenyeknek kívárjuk s emiatt folyton preparáljuk.

Én *ma határoztam el*, hogy komolyabb dolgokra fogom tanítani a lányt. Zenére, izlésre stb.

Vezetgetni fogom Budapesten és az épületeket szobrokat magyarázom. Félek, hogy unalmas lesz nem neki, hanem nekem.

Szabadkán jól fogod magad érezni, bár a családapai örömeket nélkülöződ kell. Egyetlen nehéz ügy, hogy nagynénik³ gyakran lesznek a közelben. Mi pedig nehezen bírjuk el, hogy pinák szaladgáljanak körülöttünk anélkül hogy megbasznák őket. Velök egyáltalán ne törődj. Ne nézz rájuk se!

Darabomat most tisztázom.⁴ Ha kész leszek vele, még e héten elküldöm neked.

*Egyiptomi József*⁵ c. novellát holnap viszem a Nyugatnak.

Elvonással Nov. 1-re kész leszek.

Zajoli detektív-latogatásod méltó párja az én kémszemléinek melyeken O-t⁶ váratlanul meg akarom lepni – és mindig egyedül találom. Utána való depressió arra mutat, hogy coitusnál az erectio nem volt teljes.

Atyának írd meg összes tartozásaidat és azt hogy mikor mégysz. Ezt azután tartsd is be.

Ölel 100x Józsi

¹ Merített kék papírra írt levél. A boríték elveszett.

² Schneider Blanka

³ A mostohaanya Budánovits Ilona húgai.

⁴ *Szanatórium*

⁵ A Nyugat nov. 16. számában jelent meg.

⁶ Jónás Olga

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest, 1912. október vége.]

—

Mai szemrehányó leveled már tárgytalan, mert azóta bizonyára kezeid közt van a King-skatulában elküldött levelem, amelyet még Szombaton írtam. Vasárnap nem lehetett feladni. Hétfőn elfeledtem és Kedden d.u. adták csak föl. Így történt, hogy oly soká késett. (NB. atyáék Szombaton utaztak el Budapestről)

—

Mint levelemből láhattad atya egyáltalán nem dühödött föl, nagyon

kedves volt és mindent a leghelyesebben fogott fel. Már most rajtad áll, hogy határozz sorsodról.

—

Sándor² mint bizonyára még nem tudod, állást kapott itt Herczel³ osztályán s így itthon marad. Címe: *Bp. Rókuskórház*

—

Jelenleg elvonást csinálok. Tegnap 0.02 p volt (tegnapelőtt 0.09) nehéz nap volt, de remekül érzem most magam. Ma már legfeljebb 0.015 lesz. Olga⁴ mint múlt évben is, meg van ijedve a változás miatt, miután a túlságos érzékenységnek ilyenkor egy vidám és kemény cinizmus ad helyet.

—

Emellett azonban én is hasonló gondok közt vagyok mint te. Megkívánom a nőtől, hogy nagyon örüljön a fasznak, azután ha nagyon örül neki, megijedek, nem tetszik. A tegnapi eset pendantja a tiednek. NB. D.u. ☹ ☹ volt. Vasárnap a hálósobában mulattunk. (Atyja⁵ szobájában olvas az ágyban) Én kijelentettem, hogy most lövés következik. O: Nem szabad. Én. Mit mondasz? O: Nem szabad. Én. No jó! O. De szabad! Nem tetszett. Egy kellemetlen érzésem volt.

—

Meg kell szabadítanom téged egy előítéllettől. Ha a nő telhetetlen az *nem hisz*lő ránk nézve. A lövést úgy kell beállítani, mint egy isteni ajándékot amelyet a férfi saját kedélyállapota szerint hol szűken, hol bőven ad, hogy mennyit ad, ez nem függ a nő viselkedésétől, vagy elégedettségétől vagy vágyának nagyságától hanem tisztán a férfi királyi szeszélyétől. *Erre az álláspontra kell helyezkedni* és a nőnek nem szabad látni, hogy az ő élvezete milyen fontos. Minekünk eddig az volt a hibánk, hogy túlságosan előtérbe engedtük a nőt holott a vezető szólam a férfié és a nőé csak a közép szólamok, míg a basszust az ördög hegedüli 7. húrú fekete nagybőgőjén.

- 1.) ne igyál alkoholt. Én teljesen abbahagytam.
- 2.) Kir.-ből csinált cigarettákat szívok.
- 3.) Hegedülök Bachot.
- 4.) Magam borotválkozom.
- 5.) IX kor kelek – az eddigi XI – XII órai keléssel szemben.

Egy új élet küszöbén érzem magam.

Ölel 100x Józsi

¹ Kék merített papírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Rajz Sándor

³ Herczel Manó (1861–1918), sebész és nőorvos. 1884-ben az összes gyógytudományok doktorává avatták. 1892-ben lett a budapesti Szt. István kórház rendelő sebészfőorvosa.

⁴ Jónás Olga

⁵ Jónás Jakab

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest], 1912. XI. 1.

Hosszú leveledet nagy élvezettel olvastam. Ha ezt a közvetlenséget és könnyedséget, ami itt van, sikerülni fog irodalmi dolgaiddba is belevinni, akkor nagy író leszel. Miért nem sikerült ez neked eddig. Mert az írásaidban *pózo*lni akarsz: Szomory,² Téglás³ és még ennél sokkal elegánsabb akarsz lenni. Holott az írónak nem az a kötelessége, hogy elegáns legyen, vagy sohase halott mondatszerkezeteket használjon, vagy a saját személyét bámultassa az olvasóival, hanem, hogy érdekes legyen. Nálam is sok novellában megtalálod azt a motívumot, hogy az író (én) bámultatni és irigyeltetni akarja magát: mint vig embert, elegáns fiút, nők barátját, akit ostromolnak és tönkre tesznek a nők, gazfickót stb. Különösen áll ez a Hamvazó Szerdára,⁴ Kék Csónakra,⁵ Nyári bálra,⁶ stb stb. Azonban ennek csak harmadrendű írói intenciónak szabad lenni. Nálad pedig mint *elsőrendű* szerepelt eddig. Tehát mi ebből a tanulság. Csak *megtörtént dolgokat* szabad írni. (írd meg pl regényben B.⁷ életét a megismerkedéstől kezdve) Akkor a valóság megköt és visz. (Mint a levelekben is. Ott t.i. el *kell* mondani bizonyos dolgokat) A vágy hogy a valóságot teljesen, kimerítően közöljük *kényszeríthet* csak arra, hogy jó írók legyünk és mindent leírjunk ami a megértetésünkhöz sazukséges. Írd meg pl Blanky életét, de őszintén. Az egész családot. Minden piszkot. Az első fejezet (60 fleck) tárgyalja az előzményeket. (B. vár téged a vasutnál és mindent végiggondol újra, ami előzőleg történt) a második fejezet a közösülésre való törekvések. Féltekenység fölébredése. Harmadik fejezet. Lövés. Elutazás Casinó...stb. Mind részletesen és hosszan. – nyolc fejezetben. Az utolsó az elutazásod és B. négy-öt havi várakozás után öngyilkos lesz vagy odadobja

magát valakinek vagy onanizálni kezd...ahogy akarod. Szóval az egész regény maga (480 fleck) játszódjék le ½ év – 1 év alatt. Ez a finom regény. Nyugat biztosan leközi és soha őrnagyék kezébe nem jut, de ha nem akarod – még Blanky se olvassa el, mert hol van U^s-en Nyugat. Ép a napokban beszéltem Fenyővel.⁹ Egy regényért a kézirat átvétele után fizetnének 600 koronát. Ha naponta 30 flecket írsz, egy hónap alatt megcsinálhatod.

O.¹⁰ hasonló lelkiállapotban van, mint B. ezért minden módot felhasznál, hogy az érdeklődést fenntartsa. Apró kedves bosszantások egész tömegét ereszti meg. Méltó büntetések után azután nagy -k történnek.

A jó sorstól nem szabad várni rosszkedved megszűnését. Ezt magamon számtalanszor tapasztaltam. Míg az embernek nincs pénze, ráfogja, hogy ha pénze volna jókedvű lenne. Azután van pénze és még mindig rosszkedvű. Ha a torka fáj, ráfogja, hogy amiatt szaros a hangulata. Azután a torokfájás megszűnik, de a szaros kedv megmarad. *A rosszkedv oka a congenitális neurasthenia*, amelynek javulása csak a 30 éves kor körül várható, független az anyagi és egyéb állapotok javulásától. Tahát csak magadban keresd a gyógyulást és ha rosszkedvű vagy: küzdj azt le. Ha a nő megbánt, szidd össze, hordd le, ne tartsd magadban, szóval a lelki egészséget *saját magad mesterségesen tartsd fenn*.

Ha nem akarod elvégezni a tápszerészetet, ezzel lemondasz arról, hogy egy városba kerüljünk. Mert jelenleg bizom benne, hogy Pesten fogok maradni. Annyira írtódom a vidéki orvosság nehéz strapájától, hogy mindenáron itt akarok maradni. Az anyagi ügyeimet egy ügyes manőverrel oldottam meg. *Csak neked mondom meg*. (tegnap történt a megoldás) Senkinél el ne mondd. Janka nénitől¹¹ egy évre kölcsön kértem 2000 koronát. Ebből kifizetem a váltómat egészen, rendezem az összes adósságaimat, marad ezer koronám. Ez lesz a hátam megett míg kapok egy tisztességes fürdőt. – A színdarabot¹² a napokban adom oda neked. Elküldöm mihelyt le lesz tisztázva.

Magadat illetőleg az a legjobb megoldás, hogy *ha* el akarod venni B-t, Szabadkára mégysz 1 év alatt patikát szerzel, mert atyát ennyi idő alatt megpuhíthatod. De ez nehéz munka, mert állandóan hazudni kell: a spórolós, munkás embert.

Ha nem akarod elvenni: Hazamenni tápszerésznek. Ha bizonytalan vagy még az ügyben: hazamenni, Szabadkán gazdag csinos lányt keresni, s ha ilyen akad, *aki tetszik is*, azt elvenni és B-t mint szeretőt (nő pénzén) Pestre hozni kis 2-szobás lakásba. Ez a legszebb. Nagystilű. Nem lehetetlen. *Egy fiatal embernek, akinek jól áll a fasza – mindent lehet!*

Irj Irj Irj

Ölel

Józsi

- ¹ Kék merített levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.
- ² Szomory Dezső novellás kötetről, *Az isteni kertről* elismerő kritikát írt 1910-ben. Nyugat március 16. I. 357–365. Ezt az írást közölte a folyóirat almanachjában. A Nyugat Almanachja 1912. Franklin Társulat, 71–73.
- ³ Téglás Béla
- ⁴ A bábjáték szövegkönyve a Magyar Színház műsorfüzetének 1911. május 24, 26, 28 illetve június 2 számában jelent meg.
- ⁵ Budapesti Napló, 1907. október 23. 12/251. A novellát beválogatta a *Varázsló kertje* kötetébe is.
- ⁶ Budapesti Napló, 1907. augusztus 23. 12/200. Ugyancsak olvasható a *Varázsló kertjében* első novelláskötetében, amely 1908-ban Szabadkán jelent meg.
- ⁷ Schneider Blanka
- ⁸ Újvidéken
- ⁹ Fenyő Miksa (1877–1972), Nyugat egyik szerkesztője volt, a folyóirat gazdasági ügyeit intézte.
- ¹⁰ Jónás Olga
- ¹¹ A budapesti rokonság egyik tagja.
- ¹² *Horváték*

94.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom.

[Budapest], 1912. XI. 3.

1.) Leveleidet gondosan zárom. Emiatt ne aggódj.

2.) Őrnagyról írt soraid nagyszerűek. E kiröhögni való alak, aki ostobaságában méltó párja Jónás² papának valóban méltó a regényíró tollára és *karikatura-rajzónjára*. !!!

3.) A nyakon és csuklón nem az üterek fájnak hanem az *izompályák*.

4.) Phenil uretan nem veszélyes, de jól nézd meg a használati utasítást.

5.) Jódkáli és Tinel Colchiciből 7 napig vegyél és 23 napig szünetelj: Jód étvágyat veszélyeztet. Pattanásokat is az okozza.

6.) Mellékelve küldöm darabomat.³ Vigyázz rá, mert még csak egy példányom van. Szükség lehet rá. A III felvonás végéhez irtam még egy kis jelenetet, amelytől örült disszonans hatást várok. T.i. behozom a szobaasszonyt. Kit a

tanár megfogdos. Kiderül, hogy már viszonyunk van és a nő férje csalva lesz a (megcsalt) tanár által. Ez valami nagyon bölcs humoros dolog! A darabot tartsd egyelőre magadnál, de *senkinek se mutasd*.

Éjjel ¾ 1.

Eddig tisztáztam egy zenedarabot amelynek *Liebeszene*¹ a címe és Németországban fogom kiadni. Egy O-val végzett -t festek e darabban!

Irj. Irj. Irj. Ölel 1000x

Józsí

¹ Kék merített levélpapírra, fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Jónás Jakab

³ *Horváték*

⁴ A szerzeménye valószínűleg nem jelent meg.

95.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

Budapest 1912. XI. 8.

Ezek a szép hideg téli napok nagyon jól esnek nekem. A szervezetnek – mint minden újság a neurastheniásnak – nagyon tetszik...addig míg meg nem szokja a telet, amikor is újra kezdődnek a szenvedések.

1.) Én most reggelenként foghagymás szalonnát eszem. Figyelmeztetlek téged, hogy ugyanezt tedd.

2.) A napokban komponáltam ezt a kis dalt, amit mellékelve küldök.² (Küldd vissza 4-5 nap alatt) Szöveget akarok hozzá íratni és a Fővárosi Orf-nak adni.³ Azért küldöm el, mert gondolom, hogy ép olyan jól fogsz rajta mulatni mint én mulattam. Nem is a komponálásnál, mint inkább a *kidolgozásnál*. Rendkívül gonddal csiszoltam ki a zongorarészt és mondhatom, hogy jobban nem lehet. Különösen figyelj a piros ceruzás részekre.

3.) Kun Laci⁴ műsorát mint zeneesztetikai írás-tanulmányt szállítom.

4.) Futárt, mint csemegét...Gombaszögire⁵ vonatkozó cikkben ki van írva, hogy Csontos⁶ őt (aki férjes nő) meglőtte. (NB. Gombaszögi férje Rajnay,⁷ kitől most válik, arról nevezetes, hogy a legnagyobb farka van egész Budapesten.

5.) Irj nekem sokat és részletesen. Hogy vagy. Kell-e pénz? Atyának irtál-e már?

Ölel

100X

Jozsef

P.S. Azt írd meg, hogy pesti tartózkodásodból milyen helyekre, helyzetekre gondolsz legtöbbit. Pl. rokonszenves-e előtted Kun Laci próbái délelőtt a Zeneakadémiában? (ma voltam ott.)

Én a gondolatolvasásban csodálatos haladásokat teszek. O-nak⁸ minden gondolatát kisütöm, kiszámítom és ő nem győz csodálkozni.

¹ Kék levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² A kotta elveszett.

³ Arról nincsen adatunk, hogy a budapesti orfeumban előadták volna szerzeményeit.

⁴ Csáth Géza: *Debussy: Children's Corner. Képek a gyermekszobából*. Az Országos Szimfóniai Zenekar előadásában. Nyugat. 1912. November 16. 779–780. Kun László (1869–1939) cimbalomművész karmester. Ebben az időben az Országos Szimfóniai Zenekar karmestere volt.

⁵ Gombaszögi Frida (1880–1961), színésznő

⁶ Csontos Gyula (1883–1945), színész

⁷ Rajnay Gábor (1885–1961), színész

⁸ Jónás Olga

96.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest], 1912. XI. 12.

Szindarabom külső sikerét illetőleg én se fűzők nagy reményeket 15-20 előadás a maximum, amit Budapesten elérhet.² A népszerűségre csak a következő művel a Szanatóriummal fogok pályázni. Ellenben rosszul ítéled meg azt, hogy a publikum nem értheti meg a mű becsét. De igen. Mert sokat lehet benne nevetni, sok a mulattató dolog – bár az alap komoly – és ez mint hiszem a darab javára fog szolgálni. Egyébként az ügy egyelőre még Beöthytől³ függ. Hozzá viszem még ma. A Janikával való hasonlóságokat azért nem törölöm, mert ez, hogy a cselédek és mellékszemélyek mondják el az előzményeket ősrégi drámaírói fogás, másrészt igazság van e berendezésben. Az életet t.i. olyannak látom amelyben bizonyos dolgok *mindig* egyformán vagy nagyon hasonlóan történnek. Újságolvasás például reggeli után mindennapi dolog és minden polgári háznál – az én tapasztalataim szerint megtörténik.

A rendezést bízd rám, ez a legjobb lesz, ha a darab egyáltalán megy.

A nőt nem szabad haraggal elküldeni, hanem reménnyel szelíden kell, hogy távozzék. Ez a legszebb. Azzal, hogy távozik elmegy bebizonyítja, hogy legalább egy percig a helyzet magaslatára tudott emelkedni. A jutalma az, hogy szimpatikussá lesz a közönség szemében.

Hogy Pesten maradok-e? Majdnem teljesen biztos ez! Esetleg, ha a dolgok májusig nem jönnek rendbe, akkor megyek vidékre.

Janka néni⁴ Hofbauer Miklós⁵ felesége; a pénzt már megkaptam tőlük és nagyon sok apró ügyemet rendeztem már.

Jövő Nyugatban jön az Egyiptomi József.⁶ Ne áruld el senkinek, hogy hősnője Olga – esetleg B.-nak⁷ eskü alatt elmondhatod. Ellenben azt meséld el mindenkinek, hogy O.-nak nincs hozománya és tisztán szerelmi házasság történik.⁸

Még nem vagyok frey, amennyiben naponta 0.02 P belsőleg. De ez mindenesetre nagy haladás mert ez nem több mint 0.03 Codein.

A dalomat azt hiszem megkaptad már. Schopf Jóskának jelenlétében mellékesen felemlítheted, hogy eljegyzés nem volt, nem is lesz és a házasságról se senkinek nem fogunk értesítést küldeni.

Jelenleg a leghevesebb nemi életet éljük. *Ebben a hóban* én 30x és O. 40x élvezett (a mai napot XI.12. nem számítva)

Roppantul fokozza a kéjt az állva hátulról való áldozás bestiális és zamatos szertartása. Ebben temérdek új dolgot fedezünk fel majd minden nap. (Erről senkinek semmit!) A nagy nemi élet egyik fontos rugója a jelenleg folyó elvonás, amely az élvezetet megtízszerezi és az izgékonytságot megszázsorozza.

1000x Ölel

Józsi

Irj

Irj

Irj

Kézirat még maradjon nálad.

⁴ Kék merített papírra fekete tintával írt levél.

⁵ A *Janikáról* és a *Hamvazószerdáról* van szó. A darabot csak az 1911-es idényben játszották. Még a remélt 20 reprízt sem érte el.

- ³ Beöthy László, a Magyar Színház igazgatója
⁴ Hofbauer Miklósné, Schaffer Janka, Csáth Géza apai nagyanyjának a legfiatalabb öccsének a felesége.
⁵ Hofbauer Miklós (1848–?), Csáth Géza apai nagyanyjának az öccse.
⁶ Nyugat 1912. nov. 16. 5/22. 712–718.
⁷ Schneider Blanka
⁸ Ez nem volt igaz, Csáth végrendeletéből kiderült, hogy Jónás Olgának volt hozománya.

97.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága öcskösöm!

[Budapest], 1912. XI. 18.

Az a korszak, amelyben élsz, pontosan megfelel annak, amelyben jelenleg magam is vagyok. Látszólagos kis sikerek mellett: anyagi és erkölcsi *nimolizmusban* fetrengek újra és a legnagyobb bizonytalanságban töprengek a jövőmön. Nem gondolok rá, hogy O-t² elhagyjam, sőt szeretném a házasságot minél hamarabb nyélbe ütni. A baj az, hogy nincs pénz, nincs kilátás valami megfelelő pozícióra s bár 8–9 helyről remélhetek és remélek pénzt és boldogulást egyik helyről se jön semmi.

Ugyanazt a különös nyugtalanságérzés és félelmes idegességet mi is gyakran átéltük O-val. Ez nem más mint a férfi részéről az elnyomott unalom és *szabadságvágy*, a nő részéről az elnyomott aggodalom és *biztonságvágy munkája*.

Guminék³ viselkedése undorító és kritikán alóli. Figyelmeztetlek, hogy mindig őrizd meg a *főlnyes hidegvéredet* és a csendes hangot. Ne tégy semmi kijelentést ilyenkor. Ne higgyék, hogy a föllépésünknek és komiszságunknak köszönhetnek valamit.

Őrnagyék⁴ kijátszására egyszerűen tedd át a kimenőnapokat és így B-val⁵ akadálytalanul találkozz.

Vigyázz, hogy B-t most elválás előtt fel ne csináld. Használj Condoeot vagy Vaginolt vagy Spermathanatont amelyet mellékelve (küldök 10 perccel előbb betenni. Vigyázz, hogy a felolvadt nedv a pinából ki ne csöpögjön)

Leveleden Sándorral⁶ és Gyulával⁷ őriásit mulattunk. A fiúk el voltak ragadtatva.

A terv, hogy B.-t szeretődde teszed, sokkal jobb mint a másik a házassági. Én is, ha a darabom beütne, azt tenném O.-val. Mennyivel jobb lenne mint a házasság – ezt ki se lehet fejezni.

Atyának írtál-e már. Mikor mégysz??...

Vigyázz, rá, hogy őrnagyékkal szemben viselkedésed logikus merev, elegáns legyél. Ne kerekedjél közéjük és ne bocsátkozz bele, hogy jövőd eshetőségeit megvitasd velök. Szerintem őrnagy ha olyan vót akar mint te, tegye pénzzé minden vagyonát, adja oda nektek ő pedig menjen családjával koldulni vagy *lovardába lópuccolónak*.

Mit szólsz ehhez.

Öllelek

1000X

Friss „IK“ is megy.

Józsi

A régít dobd el.

¹ Kék merített levélpapírra fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Jónás Olga

³ Brenner Dezső újvidéki munkaadóinak a ragadványneve.

⁴ Schneider Blanka édesapja

⁵ Schneider Blanka

⁶ Rajz Sándor

⁷ Schuster Gyula

98.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom.

[Budapest, 1912.] XI. 22.

Szíves gratulációdát, melyeket új írásaimmal kapcsolatban intéztél hozzám – hálás kebellemel köszönöm.²

B.val³ való jelenlegi viszonyod pontos párja O-val⁴ való Oktoberi (1-től 20-ig) viszonyuknak.

Kéjgyilkossági fantáziálásod remek és irodalmi keretben feldolgozandó.

Karácsonyi hazamenést *nem helyeslem*. Ha jan 1 én végkép úgyis Szabadkára mégysz (mert, ugye, ekkor jár le a 6 heti felmondás) akkor felesleges. B-nak ne mondd meg elutazásodat. Várd be mensesét. Elutazásod reggelén küldjön hozzád egy levelet, melyben havibájának *fennállásáról* azaz, hogy épen most van: értesít. Legjobb lenne, ha menstruatiojának megkezdődése napján jönnél

el U.-ról. Ez igen fontos, ha tényleg végkép szabadulni akarsz, mert ellenkező esetben (ha t.i. nem így csinálod) módot adsz katonai apának zsarolásra.

Inkább maradj tehát még ott jan 15-ig is. Ha Szabadkán vagy már, én is lemegyek néhány napra. (Esetleg már mint házasság – Vagy inkább mint legény! Borzadok a házasságtól. Mily gyalázatosan ki van szolgáltatva a férfi a nőnek.

A karácsonyesttől magam is rettegek. Sógornők⁶ pinaszaga elviselhetlen.

Jelenleg „Kamasutram“-ot az indus szerelmi bibliát olvasom, bámulatos érdekes módszereket ír le.

O.nak átadtam üdvözlétedet. Az enyémet add át szinte Blankynak. Irénkének⁷ mutasd meg az Egypt. Józsefet. *Jelenlétedben kell elolvasnia.*

Ölel 1000 x

Józsi

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Valószínűleg az *Egyiptomi József*-ről van szó.

³ Schneider Blanka

⁴ Jónás Olga

⁵ Újvidék

⁶ Jónás Olgának két nővére és egy húga volt. Jónás Gizella (1880–1972), Irén (1881–1970) és Erzsébet (1886–1911).

⁷ Schneider Irén. A novella hősnőjének ihletője Jónás Olga és Schneider Irén volt, az író feljegyzései.

99.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Kedves Dezső

[Budapest], 1912. XI. 28.

Miért nem írsz nekem! Megkaptad-e azt a pakkot amelyben vaginolt is küldtem. Csak nem sikkasztották el Gummiék!² Mert ebben sok tanács volt B.³ ügyre vonatkozólag.

Atya elküldte behívódat. Én holnap elmegyek – talán leborotválkozva és jelentkezem nevedben és bejelentem pesti lakásodat az ügyosztályban. Ha azután felhívnak vizsgálatra, *sürgönyözzök neked*. Akkor rögtön ide kell utaznod és néhány nagyszerű napot fogunk eltölteni. Ugye?

Beöthy* a szindarabomat nem adja elő – *abban igaza van neki, hogy regénytéma*. T.i. nagyon érdekes volna az, ami a 2-3 és 3-4 felvonás közzé esik. Gondokozom, ne írjak e még kétfelvonást hozzá és így mint öt felvonást adjam a Vignek.⁵ Nem. *Előbb megpróbálom így elhelyezni, ahogy van*. Talán előbb a Nemzetinek.

Egyszersmint teljes erővel hozzáfogok a szanatórium megkonstruálásához. Muszáj!

Ölel csókol

1000 x

Józi

Irj Irj Részletesen

P.S. O-val való viszonyunk jelenleg kellemes. A nagy tűz már elmúlt (a hazaérkezéstől tartott: egész nov 10 ig) most családias, nyugodt a viszonyunk. Mindemellett a házasság iránti aggodalmaim megrontják legjobb napjaimat is. Most igen jól vagyok 3-4 nap óta remekül érzem magam. (Te is?)

P.S. Nagy felfedezés! A hosszú harisnya hordása O alakú harisnyakötő mellett, amelyet a térd alá helyeztünk – ugyebár nem volt megoldottnak tekinthető. Most vettem női harisnyakötőt, amelyet a derékra kötnek. *Ezzel* viselni a hosszú harisnyát *tízszeres kéj*. Próbáld meg. *2 Kor-ért kapsz!* (Ird meg, hogy esik)

Irj Irj

¹ Cégjelzéses lapra fekete tintával írt levél. KIR. MAGY. TUD.-EGYETEMI ELME-ÉS IDEGKÓRTANI KLINIKA Budapest, VII., Balassa-utca 6.

² Brenner Dezső újvidéki főnöke

³ Schneider Blanka

⁴ Beöthy László

⁵ A Vigszínház igazgatója sem tartotta elég jónak Csáth szindarabját.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Drága barátom.*

[Budapest], 1912. XI. 29.

Ma jelentkeztem helyetted a katonaságnál, mint tápszervegészstanuló és lakásodat Balassa u. 6 alatt jelentettem be. Minden atya utasítására történt.

Miért akarsz tovább maradni 24-nél. B.² Szentesre férjhezmenési ügyben utazik? Ez esetben bolondság bevárnod, míg elmegy. Ha decemberi mensese lezajlott ettől kezdve csak condomeval lódd és 24 én menj haza. Én valószínűleg *ez esetben* (tehát atyáéknak ne szólj erről) 26 és 30 közt pár napra Szabadkára mék. Ha azonban Schustert³ és Vértést behívják, akkor erről nem lehet szó, mert a férfi osztályt kell majd vezetnem.

A bácsi az ügyosztályban azt mondta, hogy még egyszer felülvizsgálatra fognak majd hívni engem (t.i. téged) ha ezt az írást megkapom rögtön sürgönyözök neked. Úgy intézd a dolgot, hogy akkor legalább 1 hetet itt tölthess.

Mult héten megcsaltam O.-t.⁴ Egy stubnyai asszony jött fel Budapestre. Mindössze ½ óráig volt nálam. Bár a coitus vele kiváló jól esett, vonzalmam O. iránt különösképen fokozódott utána úgy hogy a kis leány gyanakodva felkiáltott

– Fiam, te ugyan kedves vagy, te nem csaltál meg ma engem? De igen megcsalt...Nézz csak rám. Jaj!...miért pirulsz el Jajaj. Menj innen.

Időbe került míg megnyugtattam.

Terved, hogy szerb lázadás⁵ esetén B.-t Szabadkára viszed, jó. De oldd meg olyan formában, hogy Berta nénihez⁶ „kiséred“, és őrnagy beleegyezését nem lesz nehéz megszerezned, hogy maradjon ott egy ideig. Egyébként atya és mostoha azt hiszem elég szívesen fogadnák, mert már öregszenek és kezdenek élvezni a mások örömeiben is.

Mellékelt Futárokon mulass jól.

Irj. Irj

Csomagot Vaginollal megkaptad?

Ölel 100x Józsi

- ¹ Receptre fekete tintával írt levél.
- ² Schneider Blanka
- ³ Schuster Gyula
- ⁴ Jónás Olga
- ⁵ Az első balkáni háborúban december 3-án kiűjtak a harcok.
- ⁶ Szabados Berta, Szabados Béla édesanyja, Decsy Margit anyósa.

101.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest], 1912. XI. 30.

Sietek neked írni, mert leveledből azt látom, hogy – most, egy jó levél tényleg alkalmas rá, hogy neked esetleg jó napot csináljon.

Már mint írtam, jelentkeztem helyetted és simán sikerült. Ennek célja az volt, hogy le legyen fixírozva, hogy Budapesten lakol és most már minden kérvény nélkül itt hívjanak be felülvizsgálatra. Másik célja az volt, hogy mint ujonc a törvény szerint tartozol minden év novemberében jelentkezni. Most ez is megvan. Vigyázz most már nehogy U.²-n vagy Sz.³-n jelentkezsz.

Nemzeti nem rossz hely a darabomnak. Hasonló stílű darab a sarkantyú. „Igen jó mű” és nagyszerűen játszották. Lefőzték a M.Sz.-t.⁴ Most már csak sikerüljön ott elhelyezni.

Ha B.⁵ nem jött be a kimenődön tudd meg, hogy jelenleg hasonló élvezetekben van részem neked is. O.⁶ nap nap után d.u. 2 kor telefonál (ahelyett, hogy jönne) hogy: pohos atya délben hazajött. Már egy hete a vén gazember mindig hazajár ki akar bennünket koplaltatni, de hiába mert mi minden vacsora után este a nagy csendben l....k, mialatt ő ágyában a Napot olvassa és azt hiszi, hogy túljárt az eszünkön. Mindazonáltal ez korántsem oly tökéletes élvezet mint itthon az ágyamban, costümeőkben stb.

A házasság képzeleti reám is azonos hatással vannak. Villamos szék!

Próbáld meg ezt a harisnyakötőt Egy új korszak! – az életben.

A dalt megkaptam.

Irénke⁷ elolvasta már az Egypt. Józsefet?

Írj róla legközelebb csak egy mondatot ügyesen elrejtve. Nagyon jól hat O.-ra. (Rettenetes, hogy a nőket csak ilyenekkel lehet felizgatni!)

Egyébként multkor dicsekedtem hogy békében vagyunk. *Még aznap*

összevesztünk. „Fiam holnapután már december, december, *borzasztó ez!* Ugye, *borzasztó!*“ így szólt. És a borzasztó szó hangsúlyozásában olyan türelmetlen komisz szemrehányás volt, hogy a végén sokat kellett sírnia.

Öreg J.⁸ egyébként behúzta a farkát. Egész más húrokat penget, nem zaklat. Ellenben O val már *2 hónapja* nem beszél. (Mióta kiderült, hogy a házasság még nincs egész közel) Ily gazságra keresztény apa alig képes. *Ugye?*

Ölel 1000x

Józsi

Irj. Irj. Hogy áll a B. ügy?

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Újvidék

³ Szabadka

⁴ A Nemzeti Színháznak is felkínálta a darabját, de ott is elutasították, hasonlóan a Magyar Színházhoz.

⁵ Schneider Blanka

⁶ Jónás Olga

⁷ Schneider Irén, lásd a 96. levél jegyzetét.

⁸ Jónás Jakab

102.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest, 1912. december]

Svájcba való kivándorlás terve szép. Azonban megfelelkezel arról a kérdésről: miből élnénk ottan? Nemde azért írtad az egészet, hogy egy pendant-levelet szerkessz ahhoz, amelyben én neked a Szabadkáról-Pestre való szökést tanácsoltam. Igaz?

Mellékelve küldöm az IK-t, Sáriai könyvét, amelyet atyának köszönettel adj vissza, Futárokat és néhány más röpiratot (P.M. – Bagóhéten az Est a Nappal stb.)

Az önzés az, ami a férfit legjobban kihozza a sodrából. A nő nem érti meg, hogy a férfi számára aki egy óriási önzetlenségre (házasság) készül – nem lehet nagyobb biztatás semmi mint az önzetlenség – és nem lehet semmi nagyobb gát – mint az önzés kimutatása

Visszaküldte-e már Aloës-parancsú leveledet. Nagy hiba volt ezt elküldeni. A dolgról ne írj csak általánosságokat és célzásokban amiket másképp lehet magyarázni. Pl. „Egészségedet illetőleg ne aggódj. Egészen bizonyos, hogy semmi ok sincs aggodalomra, mert a szervezeted olyan, hogy nem betegedhetsz meg.“

Valóban nem valószínű, hogy óvszerek mellett teherbe esett volna. Ezzel a gondolattal ne is foglalkozz. (Mikor kellett volna jönni bajának?)

Apuskának a helyzetet semmi szín alatt nem szabad előadnod. (Először lássuk a gyereket!) Őrnaggyal¹ levélileg is elintézhetted. Semmi ok sincs a gatyába szarni. Őrnagy pláne hallgathat, náluk már úgyis az a divat, hogy az első gyerek után 3 évre jön az esküvő. de ismétlem: B. *nem lehet* teherben.

Ha *biztosan terhes* (már 3ik hónapja elmaradt a baj) akkor a szentesi² tervet realizálni lehet.

Irénke⁴ lapjának örültem, de minthogy O.⁵ most jól viseli magát nem mutatom neki.

Bö-t⁶ ma lefotografáltuk. Majd küldünk képet.

Élj jól. Minden fáradozásod, *munkád* az legyen: hogy atya kedvébe járj.

Ölel 100x Józsi

Arcképed valóban igen jó. Sokszor köszönöm.

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Schneider Blanka édesapja.

³ Újvidékről Szentesre akart menni dolgozni.

⁴ Schneider Irén

⁵ Jónás Olga

⁶ Böske Csáth Géza budapesti barátnője, 1912-től párhuzamosan udvarolt neki és Jónás Olgának.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Drága barátom!*

[Budapest], 1912. XII. 7.

Sietek neked írni, mert tudom, hogy a Gummi² családdal való zavaros állapotok, ha nevetsz is rajtok, visszahatnak kedélyedre. Azonban nem tartom helyesnek, hogy G. mamától nem akarsz bocsánatot kérni. Ilyen emberekkel szemben te nem lehetsz büszke. Csak egynerangú emberek közt lehetik dac és harag. Ők haragudhatnak rád, te azonban nem haragudhatsz rájuk, mert a harag egy energiapazarlás ezekkel szemben

Ha *adod* a haragost az más de ennek nincs célja. Mindezt azért mondom, hogy míg U-n vagy kedve szerint lőhess és ne kelljen visszatartott vággyal szivedben elutaznod Szabadkára.

Az ő manőverük párja a J. papa³ mult heti viselkedése, midőn ez az ocsmány kövér poloska vagy bolha minden napját otthon töltötte, hogy megakadályozza egyesülésünket. Számításában azonban örültül tévedett, mert késő este a külső szobában illetőleg a konyhában kedvünk szerint *élveztünk*.

A lövést mindenkép tagadnod kell. Ellenben jó lesz mindenestre Karácsonra Sz-ra⁴

menni és ott maradni. Most vagy soha van alkalom a végleges szakításra.

B.⁵ írjon O nak és O. írni fog B. nek.

Itt írok neked egy jó viccet amellyel B.-t is mulattathatod.

Pesti kis lány falun

Kis lány (6 éves) Milyen madár az kisasszony?

Nevelőnő. Az gólya. Ez az aki hozza a kis babákat.

Kis lány. Hát itt nem basznak!?

===

Rheumatismusod ellen az IK t tartom a legjobb gyógyszernek. Próbáld meg a következő módszert. Legközelebb ha a heti forduló jön pl. Hetfő délután 1 cm³ VI. os oldat (vagy ha V öst veszel most, azt) utána a II ik napon

(tehát pl Szerda délután 2 kor) IX-es vagy X es oldatból egy cm³-t. Ez elrontja a második nap jó közérzését, de a következő napokban *hasonlíthatlan euphoria* jelentkezik.

===

(Samol bedörzsölése a csigolyára indokolt)

Ölel 1000x és csókol Józsi

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Brenner Dezső újvidéki munkaadójának gúnyneve.

³ Jónás Jakab

⁴ Szabadkára

⁵ Schneider Blanka

104.

BRENNER DEZSŐNEK¹

Drága barátom!

[Budapest], 1912. XII. 11.

Te tartozol levéllel, mégis irok már neked, minthogy sok irnivalóm van.

1.) Írt-e már atya?

2.) Nagyon szeretném ha már otthagynád U².-t nemcsak B.³ miatt, hanem a szerbek miatt is.

3.) Vigyázz, hogy szerb-ellenes kijelentést *sehol se* tégy, mert egy esetleges lázadás esetén bajt okozhat neked.

4.) B.-t mensese óta condommal vagy vaginollal coitálod vagypedig *elmulasztottad*-e ezt. Ird meg őszintén.

5.) V. répa kezelésében nagyszerű dolgokra jöttem rá. A répát *főzni* kell ½ óráig–1 óráig. Ekkor minden festék könnyen leválasztható. A répa ezután megszáritandó, a héja magától lejön. Ezután *üvegreszelőn* meg reszelendő. A reszelék kipréselendő. A folyadék megszűrendő. Hozzá kell még adni 1%-1% arányban tiszta hűgysavat, amely *konzerválja*. A hűgysavra Harmos⁴ jött rá, aki pisájával oldatot készített a répából. Az oldat, bámulatára, igen tartós lett. Valóban nem változik. Én erre kombinációba vettem a hűgysavat, amely tudtalevően a vérfestéket (a pisában sárga bilirubint) kötve tartja a hűgyban. Ő próbált oldatokat készíteni Beváltak. Én még nem, de már van üvegreszelőm és hűgysavam. Ha van időd és helyed írj, én elküldöm ezeket, kísérletezz. A legfontosabb a főzés. *Ezáltal* azok a makacs világoslila, kemény répák is,

amelyekkel oly nehéz boldogulni, sötét *barnás vöröseké lesznek és remekül megpuhulnak*. Ha azonban nincs időd és módod, hogy *titokban csináld*, inkább várjunk vele és majd ha Pestre jössz együtt kisütjük a dolgot. Pénzt belőle most még lehet csinálni, csak a háború után. De ez biztos pénz! Biztos!

6.) Kérdezed mennyit lőttem. A november havi mérleg 50 -át mutat, de ha J.¹ atya egy hétig nem tartózkodott volna otthon, akkor ez a szám magasabb lett volna. Egyébként a december, érzem, sokkal szelidebb hó lesz. Tavaly is a november volt a legveszedelmesebb.

7.) Tudod-e, hogy mi történt Prohászkával,⁶ a konzullal. *Kiberélték a szerbek*. Hozzá Jankovics tábornok⁷ össze vissza pofozta őt és nejét lefogatta s kilenc bakával egymásután meglövette. (Mit gondolsz élvezett-e a nő?)

8.) Mellékelve küldök egy újságpapirost. Ebben lévő megceruzázott hír jó jux menyasszonyok számára. O.val is elolvastattam. Mielőbb a reklámrészhez értünk volna többször megszakítottam és vitába kezdtem vele, hogy mily ostobaság volt elválni. Ő maga szidta a nőt, hogy miért nem követi a férjét, ha szereti „.....Nem értem, nem értem” – mondta szenvedélyesen és érzéssel. Mikor pedig jött a reklámrész, nevetett, dühös volt meg akart verni és mélyen elpirult, hogy felült.

9.) Jelenleg úgyszólván semmit se keresek. Kölcsönpénzből élek. Szept. óta legfeljebb 300 kort kerestem írásokkal. Nyomorult viszonyok vannak és lusta vagyok. Reménykedem, hogy a Vigszinháznál a Horvátokra⁸ sikerülni fog némi előleget kapni.

Irj. Irj. Irj.

Ölel 100x Józsi

¹ Fekete tintával írt levél. A boríték elveszett.

² Újvidéket, az első Balkáni háború miatt.

³ Schneider Blanka

⁴ Harmos Ilona, Kosztolányi Dezső menyasszonya.

⁵ Jónás Jakab

⁶ Prohaszka Oszkár

⁷ Janković, Božidar (1849–1920), szerb tiszt. Részt vett a szerb-török, szerb-bolgár, első és második Balkáni háborúban, valamint az I. Világháborúban.

⁸ A darab bemutatására egyetlen színház sem vállalkozott, jóllehet 1913. augusztusában az Élet, a Világ valamint az Újság is beharangozta, hogy a Nemzeti Színház műsorára tűzte a *Horvátékat*. Az 1913-as év egyik legnagyobb sérelmének tartotta darabjának elutasítását. Napló 1912–1913. 96. Lazi, Szeged.

BRENNER DEZSŐNEK¹*Kedves öregem!*

[Budapest, 1912. december]

Elszámítottam magam az idővel. Azt hittem ma van Csütörtök azért sürgönyöztem. Különben ezen express levelet már reggel elküldtem volna. T.i. Szabadkán. mint ez rögtön eszembe jutott – beszélni fogsz atyával és fontos, hogy *ne maradjon hazugságban, ellentmondásban*. Úgy emlékszem, hogy amikor atya itt járt és kérdezte tőlem, mennyit adtam neked, hogy azt mondtam: havi 100 koronát.

Már csak azért is ezt kellett mondanom, mert a nyáron hozzá írt levelemben *ennyiben* állapítottam meg a minimalis szükségletedet akár vele ketten, akár magam viselem. Mondhatod azt, hogy valakinek Ujvidéken kölcsönöztél (Blanky² Ila ?³ Schorf Jóska?) de még helyesebb, ha az igazat megmondod.

A behívó céduládon rajta van a „*kórházba*“ szó. Ezért írtam, hogy sok fehérneműt hozz. Ha azonban hamar kész vagy, akkor dec. 24-31 közt együtt megyünk haza Szabadkára. B-től búcsúzz. Mondd, hogy írsz neki, és hamarosan meglátogatod Családtól ne. Nem érdemlik. Ha kérdőre vonnak – akkor is ezt mondd: *a sértések után nem óhajtok tisztelni.*

Atyának sürgönyöztem, hogy neked sürgönnyel küldjön pénzt, hogy tisztességesen eljöhess. Ha nem küld ma, akkor még *ma Csüt este sürgönyözz nekem, hogy én neked* Péntek reggelre küldhessek pénzt, nehogy a homidat ott kelljen hagynod. Ölel csokol.

Józsi

¹ Kék levélpapírra fekete tintával írt levél.

² Schneider Blanka

³ Buchwald Ilona

UTÓSZÓ

Kötetünkben ezúttal azokat a leveleket tesszük közzé, amelyeket Csáth Géza 1909 és 1912 között írt családjának, s amelyek Dér Zoltán magángyűjteményében maradt ránk. A levelek címzettjei ezúttal Csáth Géza édesapja, dr. Brenner József és az öccse, Brenner Dezső. A család többi tagjának szánt levelek valószínűleg elkallódtak, esetleg Brenner Etelkának, Csáth Géza húgának az unokáinál találhatók.

1909-ben alaposan átalakult dr. Brenner József családja. A középső fia, Dezső is leérettségizett, s Budapesten gyógyszerészetet tanult. Etelka befejezte Szabadkán a tanítóképzőt. 1911-re Szabadkán csak a legkisebb Brenner gyerek, László maradt. A szülők és a legkisebb testvér már nem tartották annyira fontosnak, hogy megőrizték az író leveleit.

Csáth Géza 1909 júniusában fejezte be tanulmányait a budapesti Orvostudományi Egyetemen. Az őszi szemesztertől – Jászi Oszkár közbenjárására – felvették az egyetem Ideggyógyászati Intézetébe, a Moravcsik-klinikára cselédkönyvesnek. Előtte a nyarat gyakornokként Iglófüreden töltötte. Először jutott el a Tátrába, élvezte az orvoslást, összebarátkozott a fürdő előkelő vendégeivel. Azt viszont titokban tartotta, hogy író. A levelek hangulatából arra következtethetünk, hogy ez volt az első és egyetlen kiegyensúlyozott nyara, jól érezte magát a bőrében. Írói tevékenységéről keveset ír, hódításairól is csak helyyel-közel számol be az öccsének.

Szeptemberben Brenner Dezső is felköltözik a fővárosba. A két testvér ebben az időben kerül olyan mély kapcsolatba, hogy legbensőbb titkaikat is megosztják egymással. Csáth Géza ezúttal már nem az édesapjának számol be a nagyváros művészeti eseményeiről, hanem az öccsének egyengeti az útját, egyrészt az egyetemen, másrészt a művészeti életben. Brenner Dezső a novellairást már Szabadkán elkezdte. Ő is részt vett a híres/hírhedt önképzőkör munkájában, de korántsem olyan nagy sikerrel, mint a bátyja vagy az unokatestvére, Kosztolányi Dezső. A két rokon azonban elintézte neki, hogy mire egyetemista lett volna, már több írása megjelent a *Bácskai Hírlapban*. Az első novelláját, a *Tűzemberkét*, Budapesten az *Élet* közölte. Joggal várta el tőle a bátyja, hogy besegítsen majd a zenekritikák írásába is. Osváth Ernő a *Nyugatban* is közölte írásait, 1909-től 1913-ig Jász Dezső néven publikált a lapban. Négy év alatt 4 novellája, 5 irodalmi ismertetője és

16 zenekritikája jelent meg. Ha a bátyja éppen nem tartózkodott Budapesten, akkor mindkettőjük irodalmi ügyeit ő intézte a szerkesztőségekben. Az ifjú Kosztolányi műveit Csáth Géza másolgatta, mert szép kézírása volt. Az ő írásait viszont Brenner Dezső másolta, jutatta el a kiadóknak.

Kettőjük levelezése sejteti, hogyan viszonyult Osváth Ernő a két sokat ígérő tehetséges fiatal íróhoz. Egy-egy megírandó novellához, előleget is lehetett kérni tőle. Azt is megtudhatjuk, mennyit fizetett a *Nyugat* egy regényért, s hogyan állt össze a *Délutáni álom* c. novelláskötet, amelyet Brenner Dezső már 1910 őszén elvitt a kiadóba. A levelek tanúsága szerint más novellákat akart ebben megjelentetni a szerző. Hogy végül is ki döntötte el, hogy mi kerül be a kötetbe, Csáth Géza-e vagy Osváth Ernő, azt nem tudtuk megállapítani. Feltételezésünk szerint azonban a szerkesztő is nagymértékben beleszólhatott a könyv tartalmába. 1910 szeptemberében Csáth az öccse közvetítésével a következő elbeszélésekkel pótolta a kéziratot: *Kútomlás*, *Johanna*, *Nyári utazás*, *A gimnazista naplója*, *A nagy Nóniusz*, *Hegyszoros*. A végső változatban csak a *Johanna* és a *Hegyszoros* olvasható a kötetben. A szerző kívánsága volt, hogy kötetzáró novellája a *Hegyszoros* legyen. A *Bácska* c. elbeszélését nem sokra tarthatta, mert ő maga hagyta ki az 1911-ben megjelent *Délutáni álomból*.

A két testvér levelezése megerősíti ismereteinket, hogy Ady Endre kulcsszerepet játszott az első világháború előtti *Nyugatban*, Osváth Ernő mindenképpen igyekezett kedvében járni a költőnek. A megzenésített verseiről is íratott kritikát. Csáth, abban a reményben, hogy megkönnyíti kötete megjelenését, megdicsérte a szabadkai származású Reinitz Béla Ady-dalait. Ady Endre engedélyével néhány verset maga is megzenésített. Ady-ügyben különbözött a két unokatestvér véleménye. A fiatal Csáth lelkes híve volt a századelő költőfejedelmének. Kosztolányi Dezső kételyei Ady Endre költészetével kapcsolatban, melyeket már az Új versek megjelenésekor kifejtett, élete végéig megmaradtak, s a huszadik század legnagyobb Ady-vitáját éppen ő provokálta.

Az 1910-es évek sok titka közül *A nagy Nóniusz* c. novella titka továbbra is titok marad számunkra. A *Világ* ugyan kiszedte, de nem közölte, Zigány Árpád is visszautasította, a szerző szerint azért, „mert Z. A. Úr egy prúd barom és nem szabadgondolkodó”. Végül Osváth sem jelentette meg, kimaradt a későbbi kötetéből is.

A Brenner Dezsőnek írt levelek pontosabban megvilágítják betegségének történetét, illetve azt a legendát, amely napjainkig meghatározza íróságát. Szükségszerű volt-e, hogy a kábítószer rabja legyen, vagy a véletlenek is közrejátszottak ebben? Mindenesetre a családja 1910 nyarán nem vette

komolyan a panaszait, a hipochondriája jelének tekintette őket. Nem vehette komolyan, hiszen ahogy Dér Zoltán megállapította: „Golgotája akkor kezdődött, amikor az egész országban ő volt a legboldogabb ember: letette az orvosi szigorlatát s két kötete alapján ígéretes írónak tartották.” Ebben az időben már ritkán vezette a Naplóját, az első morfinadagot, amolyan kórtörténeti dokumentumként följegyezte memoárjaiba, s ekkor döntötte el, egy időre otthagyja a klinikát, és a nyári hónapokban fürdőorvos lesz. Ótátrafüreden nehezen illeszkedett be a környezetbe. Az élete alakulását a Naplójából nehezen követhetjük, de Brenner Dezsőhöz írt leveleiből és Etelka válaszaiból arra következtetünk, hogy nagyobb volt a baj, mint gondolták. A Brenner Dezsővel folytatott levelezésből kiderül: öccsét már a legelején beavatta titkába, hogy többször kipróbálta a szert. A húszéves egyetemista nem mert őszintén beszélni édesapjával, esetleg nem is tartotta olyan nagy bajnak bátyja néhány „kirándulás”-át a szer világába. Szabadkán ekkor más események tartották izgalomban a családot. Éppen választások voltak, s lassan felépültek Palicson az új szecessziós épületek. Ami még ennél is fontosabb volt: Kosztolányi Dezső látványosan szakított Lányi Heddával, s akkor szerelmi bánatában éppen meg akart halni. Csáth leveleiből arra következtetünk, hogy unokabátyja hatalmas csalódását nagyobb tragédiának tartotta, mint azt, hogy ő megbarátkozott a méreggel.

Ezúttal öccsének és húgának egy-egy levelét közöljük, amelyekből kiderül, hogy a testvérek nem tudták fölmérni, milyen tragédia kezdődik bátyjuk életében.

Kedves Józsika bátyám!

Itthon 1910. VI. 10. Péntek

Óh, mekkora távolságok választanak el bennünket! Tegnap este 11kor érkeztem. A vasútnál senki sem várt. Megtépetten gyalog jöttem be. Utánam egy nálamnál még soványabb, hosszú parasztleány hozta a kosaram, mint egy postakocsin utazó csendes arcú XVI. századbeli francia után a fuvaros. Efféle hatást kelthettem. A kávéházak előtt jómódban fagylaltoztak zsidó házaspárok, és a színes nádszékekben úgy ültek, hogy valóban azt gondolhattam: ők a legboldogabbak. Fölnéztem ablakunkra. Sötét. Nem tudtam magamnak indokolni, hogy miért nem vesznek rólam tudomást. Vigyázva jöttem, de fölébredtek. A levlapomat nem kapták meg, amelyen érkezésem jeleztem. Azt hiszem ilyenformán kellemetlenül hatott a váratlan megérkezés. Apuska gyanakodott és egy szót sem hitt el abból, amit mondtam. Azt hogy nem írtam meg a vizsgám terminusát – ami egy jóakarátú meglepetés akart lenni – egészen félremagyarázta. Szóval ilyen apró, jelentéktelen fájdalmakat

szerzett. – Minden kint már kitűnően elviselek. Fáj, fáj, de érzem, hogy tőle milyen nagy a szívem, s tudom hogy az élet úgyis csak nem más. Egy betűt nem aludtam az éjjel.

De hisz neked csak nem fogok most panaszkodni, mert épp az ellenkezőjét akarom tenni. Bocsáss meg ezért is.

Az ajánlott leveledet és a cigarettákat megkaptam. Ó de kedves! A figyelmességed és az *örömed* nagyon megörvendeztetett. Nem akarok apprehendálni, hogy ily ajándékokra költesz – nagyon köszönöm: izgató, finom kis tárgyak – de engedd meg, hogy arra kérjelek: a pénzedet magadra használd (valószínűleg nincs nagyon sok). S ez számomra is a legnagyobb prezent legyen. – 5 napig nem volt láz. Ez kétségtelen javulás. Csakhogy azt hiszem, még mindig nem élsz teljes nyugalomban. Kedves Józsi bácsa, jobb volna, ha lemondanál a többi doktori teendőkről is és igazán *semmit sem csinálnál* a nyár hátralevő részében. Ezt azért ajánlom, mert Sándornak írt utolsó leveleidből látom, hogy minden orvosi munka rossz hatással van. A fantáziád sokkal élénkebb, mint máskor és valósággal kínozzod magad egyes esetekben. Öregem, neked, akiben folyton a nagy akaratért bámultam – nem szabad elhagynod magad. *Semmi jogod sincs arra, hogy ennyire pesszimisztikusan láss.* Semmi jogod sincs!! Mert súlyos betegekkel van dolgod, azt hiszed te is oly szánsalomra méltó vagy. Nem igaz, nem igaz. Formálisan úgy cselekszel, mintha egy novellahősöd volnál. Pedig magad vagy a dolgok intézője. S azt hiszem, ha akarsz, tudsz orvos lenni. Ez esetben pedig *csak orvosnak* szabad lenned. Bármennyire kéjes és nagyszerű azt képzelni, hogy beteg vagy és megadással azt hinni, hogy fogysz, és nem javulsz és ezzel kínozni magad, mégis le kell mondani a személyes élményekről, s arról hogy még a székekben is tbc-t kutass.

Bocsáss meg e komisz hangért, de valósággal dühös lettem, mert azt hiszed, hogy menthetetlen vagy és hogy az öngyilkossággal megbarátkoztál – ezt írod. Igaz, hogy én már 15 éves koromban teljesen megbarátkoztam az öngyilkossággal. De neked semmi jogod és okod nincs rá. Nincs! Pompásan javulsz és hízol. Ellenben sokat skrupulizálsz, és nem tudsz igazán gondolat nélkül heverni; pedig ez kellene. A másik persze ront.

Apáék megjíedtek a leveledre. Csacsiság volt mellhártyagyulladászt írni. Hisz apa ismeri a betegséget. Praxisból. – És kitűnő spúrja van. Mert mondja: nem pleuritise van, hisz nem is feküdt. És apa ezért ijedt meg, mert te gyulladtál be legjobban.

A dolgaikat elintézttem. Persze a Mozgó ügyet csak félig. Ferenczy egy buta fráter. Nem akarta megvenni a könyvet: ő az Élettől nem szeret átvenni semmit. Beszéltem a fejébe. Kisül, hogy nem ismeri az Életet: azt hitte egy

vidéki lap. S mily buta zsidó: a Fugat imponált neki. Sok rábeszélés után mégis hogy megveszi. Hát jó mondom, de pénzt mindjárt. Azt mondja, nem lehet, mert te szaftos dolgokat írsz és a te novelláidat speciel a tanács elé kell terjesztenie elolvasás végett, nehogy úgy történjen, mint tavaly: ki kellett belőle hagyni. Kapacitáltam: nem fizu. Mondtam, egye fene. Két hét alatt fölterjeszti. Akkor is két hét múlva jobb lesz pénz, mint soha. Ha pedig elhozom sohse lesz. Nyugtát kértem a novellákról, aláírta. Két héten belül ide Szabadkára ír a címedre, amikor is a könyv sorsa eldől. – persze biztos, hogy elfogadják.

Azt hiszem így jobban csináltam, minthogy neked pénz kell és nem visszaadott novella.

1.) A Kutomlás megvan. Ha kell szólj.

2.) Sassy a képeket visszakapta. Új dolgai nagyszerűek.

3.) Fiókkulcsod Sándornál van. Hátha valami kell: ő közvetítsen. Talán nem helytelen?

4.) Lyca hízik. Kissé még mindég sáppadt. A nő nincs megelégedve a levelekkel. Ámbár kedves. Elutazásom előtti napon együtt uzsonnáztunk a Kisjapánban. Tanítottam a nőt. Ez időpont volna a legjobb a szakításra. Bár eddigi leveleid közt van néhány, amely ezt pedzi. A szakításra egészen el van készülve.

Desiré?

Kislány egyszerűen megcsalta. Amíg neki epedő leveleket írt, addig még más hárommemberrel levelezett. S a leveleiben Desirét a nagy vérző férfiút leszólta, mint férjet: a többiek a házibarád leendő szerepében vannak föltüntetve. Levelek előkerültek (Jó hogy nem írtam. Figyelmeztettél. Emlékszel?) Desiré napokig szívdobogásban és krisztusi kínokban. Végre Tatarozottéknak kitalálta az ügyet: íme kislányotok szegény beteg hysztérika, utolsó utcalány nem tesz ilyet, minden emberrel randevúz és hányat tesz tönkre – és így. Kosztolányiék izgalomban. Mindez 2 hét előtt. Desiré magánkívül volt, félrebeszél, s hasonló krisztusi kínokat szenvedett mint én annak idején és mások is. A familiák nem érintkeznek. Tatarozott és mama is egyszerű csinynak tartják a dolgot s a lányt psyhiaternek nem mutatják. – Árpi is letört: Sarlotteal szakítania kell emiatt. A fiúnak nagy sebei vannak, mert mélyen járt és nagyon komolyan csinálta: Desiré és ő is házasságra gondoltak.

Desiré javul és már dolgozik is. Érdekes a hysztérikák hatása. Emlékszel mikor és magamat szmokkingban keresztrefeszítve lerajzoltam a kislánnyal való ügyem után. Desirének hasonló érzései voltak. – Éjjel – Pestre való

visszatérésekor – ezeket elmondtuk egymásnak. A fiút vigasztaltam. Rájött hogy kislányka a szemébe-tűzelt, a másik kezével egy idegen férfi keze után nyúlt. Szóval Téglás nagyszerű sejtései pontról-pontra igazak lettek. Szegény Desiré! Csodálatos: most látja csak, hogy a nőkkel való viszonyt nem szabad komolyan venni. – Az idő majd meggyógyítja.

Coitus már egy hónapja nem volt. S mondhatom bátya, az életem a leghigiénikusabb. Egy hét mulva, ha éjjelenként sikerül aludnom egészen rendbejövök. S akkor már házról és pirosságról is írhatok.

Benediktnél nem voltam. Tóvölgyi megvizsgált, s megnyugtatóan megírhatom, hogy semmit sem talált. Nagyon szívesen fogadott. A neuraszténia ellen hidegvízfürdőt írt elő, s a tudom erősítésére úszást evezést, teniszt, sportolást. Ez lesz a nyári program évessel és heveréssel tetézve.

Ime e jó hírek magamról.

Osi elküldte Reinitz Ady-dalát hogy írjak róla. Borzasztó komiszak. Megírom neki, hogy igazán „semmi jót nem írhatok a füzetéről.” Helyesled ezt? És visszaküldöm. Vagy pedig írjak és rántsam le érdeme szerint? Mit gondolsz.

Mellékelve elküldöm Blum levelét. Ez a szemtelen zsidó valószínűleg a tudtod nélkül *több* ilyen pimasz levelet írt Apának. Az aljas így beszél, pedig utóbb készpénzzel fizettél a ruháért. Ha nem tudsz a dologról és ő csak zsarolni akar, akkor hordd le. Szegény Apa méltatlankodik a nagy kiadások miatt.

Ha Ferenczynek írni akarsz, címe Erzsébet körút 39.I em. Különben ő Cs.G. Szabadka címre írni fog.

Bátya, figyelmedbe ajánlom:

Nyugalom skrupulizálás nélkül!

Képzeld el, hogy egy olyan jófantáziájú ember, mint te, ha semmi baja sincs, a fantáziájából eltudja látni magát beteges hangulatokkal. És épp azért a tbc-től tekints el. Inkább arra vesd magad, hogy teljes nyugalmad legyen, egyszerű polgári nyugalmad – ha egyéb nem ez is elég – mert *a gyógyulás ennek a következménye csak*. És nem fordítva.

Légy szíves ezeket elfogadni, és tekints el a gorombaságaimtól.

Ezerszer csókol

Irj a fürdőről, és ami a körül van!

Dezskő öcséd

Remélem, újra nyugodt kedéllyel és jó egészségben olvasod e sorokat. Milyen hosszú ideig nem írtál betegségedről semmit. De hál' Istennek csak ha már jól érzed magad. Hallatlan, hogy az idén az influenza mennyi embert letett a lábáról. De azt hiszem te sokat képzelődsz is. Emlékszem, régebben is ezt vagy azt a betegséget szuggeráltad magadnak. Minden esetre jobb lett volna ha mindjárt mellhártya gyulladásod diagnostizálásánál azt megírtad volna nekem, könnyebb lett volna, mert így hosszú ideig titkoloztál, s nekünk is, mert így gondolhatod szomorúságot okoztál mindnyájunknak. Most ha először írsz, úgy apa rögtön gondoskodik komoly pihenésedről. De most ez kevésbé fontos. Hanem *Apa azt mondja, hogy jobban szeretné ha az állást ott hagynád, s átmennél Tátrafüredre mert a próbálgatás megint csak nem fog neked használni. Azután írd meg, hogy mitől kaptad a mellhártyagyulladást, feküdtél-e? meddig?* Nagyon vigyázz Jóskám most magadra. Rosszul most már nem érzed magad ugye? Az a bitang Dezső is meddig nem szólt semmit rólad. Neked legjobb volna, ha most betegekkel egyáltalán nem érintkeznél.

Dezső ma írt, hogy nemsokára itthon lesz. Most sokat tanul a vizsgákra. Mandy most teszi a képesítőt. B. Nagymama beteg. Erős torokfájása van. Tegnap kilelte a hideg. D. Nagymama örült levelednek s kérdezte, hogy mért vagy T.Füreden. Én mondtam hogy ideges voltál s az igazgató szerezte neked ezt az állást mert szeret téged s akarta, hogy pihenj. Természetesen az elmúlt betegségedről nem szóltam, senkinek sem is szólok. 13.-án íj a névnapjára D. Nagymamának.

Nálunk Szabadkán kezd a meleg türheterlen lenni. Az amúgy is undok poros várost tegnap meg éppen utálatossá tették a választások. Pálinka és borgőzők, dülöngő piros és zöld tollas emberek rekedt éljen ordítások trombita hangok. (rettenetes basszusokkal) elviselhetetlenek voltak.

Óriási többséggel Janigát és Vojnich Sándort választották meg. Mondják, hogy Mukits sírt mérgében.

A napokban voltunk Palicson. Kellemesen lepett meg bennünket az új Palics. A villamosról való leszálláskor rögtön a tóra lehet látni, egy alagúton keresztül, mely az új épületbe van építve. Kedves, romantikus emeletes ház az. Kiszögellésekkel, terraszokkal, galamducokkal. Kár, hogy egyik fala kissé kifelé dőlt, mert óriási ablakok vannak rajta, s a fal így nem képes a tetőt tartani. A tóra 4 terasz néz pirosra festve. Körülötte óriási terület parkírozva van úgy hogy alig tudok eligazodni.

Itt a parkban van szintén az új szálloda, kék bútorokkal, roppant elegáns.

Legbájosabb a régi nádas épület. Falusi parasztházat csináltak belőle. Piros ajtó félfával és kerítéssel, ríktó kék falakkal. Úgy tünik fel mintha szándékosan építették volna, mert Palics Alföldi fürdő. A régi posta egészen levan bontva, s áthelyezték a régi vendéglőbe.

Lacfi éppen most zongorázik. Az úrfinak nem valami nagyon ízlik. Apa éppen gondolkozott már hogy kit fogadjon neki zongoratanítónak a vakációra, mert tehetsége határozottan van, csak türelmetlen a Lackó. A fotball most a fősport nála. Persze nem sokat engedik játszani, mert ez soványít.

Hallottad hogy szegény Höblit Pestre vitték szanatóriumba. Paralizise van. Millassru Macát (Náci lányát) elveszi Vass Sándor, az apja, kitagadása dacára. Ezek volnának a bunyó város ujságai.

Tehát Jóskám ha írsz felelj azokra amit kérdeztem.

Vigyázz az egészségedre.

Csókol sokszor

Mádi húgod.

Csütörtök. Ebéd után.

Arra nem vállalkozhatunk, hogy írónkszenvedélybetegségének kórisméjébe bocsátkozzunk, abban viszont reménykedhetünk, hogy leveleinek ismeretében esetleg egy illetékes szakember megteszi ezt. Számunkra döbbenetes az a precizitás, ahogy éppen aktuális morfinadagjának alakulásáról beszámol öccsének, s kettőjük levelezésének egyik meghatározója az, hogy éppen milyen viszonyban van Csáth Géza a méreggel.

Csáth Géza íráságának megkerülhetetlen része a szenvedélybetegsége, megkockáztathatjuk ezt a kijelentést is: művészetéből következett, hogy a morfium rabja lett, ahogy 1978-ban Mészöly Miklós megállapította róla: „egy hasadt és szabadlelkű ködlovag, akin többévi szellemi, erkölcsi és testi küzdelem után végül is a morfium arat győzelmet és végez vele. Élete és műve olyan végleteket csomóz össze, ami nem lehet más, csak konfliktusteremtő – az elrendezhetetlen teljesség szomszédságában.”

Családi levelezése által azt is nyomon követhetjük, hogyan változik meg a tízes években a véleménye a maga művészetéről, miért kíván műfajt váltani ebben az időben.

A varázsló kertjében a kritikusok még a líraiságot, a spontán természetességet ünnepelték, 1913-ban viszont a *Hét* kritikusa azt emeli ki a

Schmidt mézeskalácsos novellái kapcsán, hogy az író orvos. „A novelláiban is az; csupa kórkép, beteg lelkek pontos rajza. Amit ad. De mennyi nyugalom és objektivitás? A realizmus irigylendő tetőpontjára fog érni ilyen eszközökkel az író. Teljesen el fogja némitani líráját és szemeit az élvezve fog fotografálni.” Szajbély Mihály Csáth Géza összegyűjtött drámái kapcsán úgy vélte, hogy ezt a változást az író sem becsülte sokra, korábbi munkáihoz képest csinált műveknek érezte szövegeit. (Csáth Géza *Az Életet nem lehet becsapni*. 298. Szajbély Mihály *Utószó*.) A váltás idején komolyan gondolta a megújulást, erről a levelezése győz meg bennünket. Hogy mit tartott a novellairás lényegének ekkor, azt az öccsének írt tanácsaiban így fogalmazta meg: „Az írásaidban *pózo*lni akarsz: Szomor, Téglás és még ennél sokkal elegánsabb akarsz lenni. Holott az írónak nem az a kötelessége, hogy elegáns legyen, vagy sohase halott mondatszerkezeteket használjon, vagy a saját személyét bámultassa az olvasóival, hanem, hogy érdekes legyen. Nálam is sok novellában megtalálod azt a motívumot, hogy az író (én) bámultatni és irigyeltetni akarja magát: mint víg embert, elegáns fiút, nők barátját, akit ostromolnak, és tönkre tesznek a nők, gazfickót stb. Különösen áll ez a Hamvazó Szerdára, Kék Csónakra, Nyári bálra, stb. stb. Azonban ennek csak harmadrendű írói intenciónak szabad lenni. Nálad, pedig mint *elsőrendű* szerepelt eddig. Tehát mi ebből a tanulság. Csak *megtörtént dolgokat* szabad írni. (írd meg pl. regényben B. életét a megismerkedéstől kezdve) Akkor a valóság megköt és visz. (Mint a levelekben is. Ott t.i. el *kell* mondani bizonyos dolgokat) A vágy hogy a valóságot teljesen, kimerítően közöljük *kényszeríthet* csak arra, hogy jó írók legyünk és mindent leírjunk ami a megértetésünkhöz szükséges. (1912. XI. 1.)

1911 után a drámaírásban kereste az új utakat. Szajbély Mihály a korábban idézett munkájában arra utal, hogy ez az a műfaj, ahol a szerzőnek sohase kell közvetlenül megszólalnia. Az kétségtől igaz, hogy 1910 után a szerző úgy gondolta, kinőtte már a novellákat. Igazi írói tehetségét a nagyobb epikai műfajokban, a regényben kellene megmutatni. De meggyőződésünk szerint ebben az időben elsősorban sikerre, világsikerre, gyors meggazdagodásra vágyott, ezért próbálkozott 1912-ben két drámával is: a *Horvátékkal* és a *Szantóriummal*. Ezért fordította Horváth Henrikkel németre a *Janikát* és a *Hamvazószerdát*.

Az olvasók egy részét valószínűleg azok a levelek fogják leginkább érdekelni, amelyekben szerelmi életének sikereit ecseteli. Pontosabb képet kapunk általuk Jónás Olgával folytatott viszonyáról. Arról az időről, amikor mindkettőjük számára még új volt a szerelem. Hogy Olgát nem becsülte túl nagyra, az kiderül a beszámolókból: se nem volt elég csinos, se nem volt elég okos. De mégis ő volt az, aki leginkább megértette. Hogy a húszas éveinek elején járó fiatalembert ezek a sikerek ilyen határtalan örömmel töltik el,

számunkra is érthető. Az viszont döbbenetes és kétségbeejtő, hogy nemi vágyainak fokozására is a mérget használta.

A leveleket ezúttal is betűhíven közöljük. Több szövegről hiányzott a keltezés, a levelek tartalmából próbáltuk behatárolni keletkezésük idejét. Ezeket a „megfejtés”-eket szögletes zárójelbe tettük. A tördelés módjával továbbra is igazodtunk a levelek eredeti formájához. A sajtó alá rendezéskor Szajbély Mihály és Dér Zoltán vonatkozó Csáth-tanulmányait vettük figyelembe.

A szövegeket Rédler Sylvia vitte számítógépbe. Többszöri összeolvasásukban is ő nyújtott segítséget. A levelek sajtó alá rendezésének elveit Dér Zoltán hagyta meg. Az ő kívánságának próbáltam többé-kevésbé megfelelni.

BESZÉDES Valéria

MUTATÓK

LEVELEK CÍMZETTJEI

A nevek mellett szereplő számok a levelek sorszámaát jelölik.

Brenner Dezső: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105

Dr. Brenner József: 5, 29, 32

Brenner László: 11

Brenner család: 6

Rajz Sándor: 21

NÉVMUTATÓ

- Ady Endre 20, 38, 44, 74, 141
 Anna 96
 Ármin 73, 79, 80
 Arnold, Engelbert 15, 16

 Bach, Johann Sebastian 81, 121
 Bauer Jozefa 45, 46
 Bedő 13, 36, 44
 Beethoven, Ludwig van 21, 64
 Benedict Henrik 145
 Beöthy László 47, 49, 60, 61, 117, 118, 126, 128, 131
 Berci 19
 Bernátné 18
 Szabados Berta = Berta néni 132, 133
 Besnyő István 49
 Bibó Bige György = Bigéék 114, 113
 Blum 145
 Bokor Malvin 17
 Böske 135
 Bözsi 88, 103
 Braunné 60, 87, 94
 Brenner család = Enyéim 11, 10
 Brenner Dezső = Dezső, Dezsköm, Dezsöm, Jász Dezső, Kis Dezsöm, öcskös, öregem, barátom 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 44, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 81, 82, 83, 85, 88, 89, 91, 93, 95, 97, 98, 100, 104, 105, 106, 108, 111, 113, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 122, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 146
 Brenner Etelka = Mády, Mádi 17, 19, 20, 25, 32, 38, 39, 42, 61, 68, 69, 72, 74, 78, 96, 98, 101, 140, 142
 Dr. Brenner József = apa, apuska, atya 8, 13, 22, 26, 31, 32, 36, 39, 40, 42, 43, 53, 70, 72, 74, 75, 77, 78, 82, 83, 94, 95, 104, 111, 116, 117, 119, 120, 129, 132, 135, 139, 140, 143, 145, 146, 147
 Özv. Brenner Józsefné, Hofbauer Aurélia = Grósz 22, 102, 104
 Dr. Brenner Józsefné Budánovits Ilona = anya, anyika, mostoha 6, 9, 18, 19, 22, 32, 42, 45, 53, 63, 70, 117, 120
 Brenner László = Laci, Lacfi 16, 19, 22, 32, 37, 38, 39, 42, 45, 72, 140, 147
 Bródy Sándor 62, 63
 Buchwald Ilona = Ila 12, 23, 24, 25, 36, 45, 46, 119, 139
 Budánovits Antalné, Sturcz Jusztínia = B. Nagymama 146
 Budánovits Margit = Mandy, Mandi 19, 41, 42, 146
 Budánovits Mária = Mariska 62, 63

 Chopin, Frédéric-François 14
 Corvin Mariska 13
 Csordás Elemér 54
 Csontos Gyula 125, 126
 Csuli 14
 Debussy, Claude 126

- Decsy Bella 10
 Decsy család = Decsy familia 90
 Ifj. Decsy Dezső = Deke 18, 22, 23, 101, 103, 119
 Decsy Dezsőné Brenner Lujza 101
 Özv. Decsy Károlyné, Klauzer Antónia = D. Nagymama 146
 Decsy Lujza = Dúda 19, 20
 Decsy Margit 133
 Dér Zoltán 38, 53, 59, 113, 140, 141, 149
 Dini 23
 Dóczy József 9, 12
 Dóra 110
- E. Bandi 16
 Elek Artúr 14, 15
 Erdélyék 93
 Erényi Nándor 33, 34
- Dr Feketéné 92
 Fenyő Miksa 123, 124
 Ferenczy Sándor 30, 35, 143, 145
 Fölser 112
 France, Anatole 53
- Gardy Aranka 102
 Gáspárdy Kata 13
 Gizi 103
 Gombaszögi Frida 125, 126
 Dr. Groó Béla 10, 14
 Gumi-mama = Guminé, Michelsné 63, 69, 77, 81, 97, 114, 115, 128
 Gummi család 136
 Günther Antal 9
 Gyulay Katóka 24, 36, 37, 40, 42, 44
- Harmos Ilona 60, 61, 99, 100, 137, 138
 Haydn, Franz Joseph 21
 Heller 96
- Herczel Manó 121, 122
 Höbli 147
 Hofbauer István = Pista bácsi 63, 64, 72
 Hofbauer Miklós 127, 128
 Horváth Henrik 58, 59, 89, 93, 148
 Horváth Mátyás = Matyi 16, 17, 24
 Hugo, Victor 98
- Ignotus Pál 74
- Janiga János 146
 Janka néni = Schäffer Janka 123, 127, 128
 Janković, Božidar 138
 Jászi Oszkár 140
 Johanna 19, 22
 Jókai Mór 15
 Jolán 5
 Joli 53, 60, 82, 86, 87, 88, 91
 Jónás Erzsébet = Erzsi 52, 53, 130
 Jónás Gizella 130
 Jónás Gyula 96, 98
 Jónás Irén 130
 Jónás Jakab = J. papa, öreg Jónás 78, 91, 93, 100, 101, 117, 118, 122, 125, 134, 136, 137, 138
 Jónás Olga = Olga, O. 52, 53, 57, 58, 60, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 78, 82, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 148
 Joób Dániel 62, 63
 Juli 9
- Kanizsai Ferenc 58, 59
 Karkovány Ákos 36
 Karolin 82

- Karszavina Vera 61
 Katonák 105
 Kellner Margit 73
 Kodály Zoltán 48, 49
 Köhalmi 19
 Kölber papa 12
 Kollár Mária 24
 Ifj. Kosztolányi Árpád = Árpi 20, 51, 51
 Kosztolányi család = Kosztolányiék 144
 Kosztolányi Dezső = Desiré 5, 6, 14, 15, 20, 21, 22, 24, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 48, 49, 50, 51, 61, 100, 106, 138, 140, 141, 142, 144, 145
 Kun László 66, 117, 118, 126

 Lachenmann mama 5
 Lányi család = Tatarozotték 5, 43
 Ifj. Lányi Ernő = Ernőke 11
 Lányi Ernő 6, 8, 17, 18
 Lányi Hedda = Kislányka 32, 38, 43, 49, 142
 Lányi Sarolta = Saska, Charlotte, Csery Éva 17, 18, 38, 39
 Ifj. Lányi Viktor Géza = Gézi 7, 8, 15, 16, 23, 24, 36, 37, 44, 45, 46
 Lengyel Béla 24, 25
 Lica = Lica, Ly 12, 26, 27, 49, 75, 78, 144

 Majláth István = Majláth Pista 94, 95
 Mancy 12
 Margit 78, 79
 Massenet, Jules 96, 98
 Mendelssohn, Felix 81
 Mészöly Miklós 147
 Mikes Lajos 64
 Miklós Jenő 58, 59

 Milch ügyvéd úr 79
 Millasin János = Millasin Jancsi 10
 Millassru Maca 147
 Molnár Ferenc = M. úr 38, 39, 40, 48, 49, 62, 63
 Moravcsik Ernő 29, 34, 54
 MórícZ Zsigmond 64
 Mozart, Wolfgang Amadeus 21

 Nádor Mihály 83, 92
 Nagy Endre 83
 Nagy Sándor 59
 Nánay Mihály 11, 14, 29, 37
 Nordroviczky 92

 Dr. Okolicsányi-Kuthy Dezső 71
 Őrnagy 124, 128, 135
 Osváth Ernő = Osi 5, 38, 39, 44, 48, 50, 59, 71, 74, 115, 140, 141, 145

 Pálffyné 102
 Poe, Edgar Allan 14
 Pogátschnigg 13
 Pókász Béla 60, 61, 69, 72
 Pókász család = Pokászék 68, 69
 Pókász Endre 78
 Póli 102
 Prohaszka Oszkár 138
 Prokes Ignác 77, 78
 Puccini, Giacomo 23, 42, 56

 Rajnay Gábor 125, 126
 Rajz Elek 15, 16, 17
 Rajz Sándor = Sándor, Sanyi, Sándorka 5, 6, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 30, 32, 34, 37, 43, 48, 49, 51, 53, 63, 64, 71, 83, 89, 91, 93, 94, 95, 97, 98, 114, 118, 121, 122, 128, 129, 143, 144
 Rebeka 102
 Rédler Sylvia 149

- Reinitz Béla 141, 145
 Rinter 65
 Révfy Zoltán 10
 Rolland, Romain 63, 64
 Rozsnyai Kálmán 48

 Sacher 96
 Sassy Attila 107, 108, 144
 Schneider Blanka = Blanky, B. 23, 24, 31, 33, 34, 50, 65, 68, 69, 75, 76, 77, 78, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139
 Schneider Irén = Irénke 12, 14, 15, 20, 24, 25, 27, 31, 38, 39, 41, 49, 51, 111, 113, 114, 119, 130, 134, 135
 Schnier 31
 Schopf Jóska 127, 139
 Schubert, Franz 44
 Schumann, Robert 35
 Schuster Gyula = Suszter Gy. 29, 33, 34, 54, 59, 66, 128, 129, 132, 133
 Simon Dezső 12
 Szabados Béla 133
 Szabados Ilona = Ila 17, 18, 19, 20, 103
 Szabó Batancs István = Batancs 41
 Szabó Endre 9
 Szajbély Mihály 148, 149
 Szántó 58
 Szanyi, Joann, Joszif Volockij 9
 Székely 64
 Szép Ernő 64
 Szidi 73, 75, 88, 109
 Szomory Dezső 39, 41, 42, 46, 122, 148
 Szontagh Miklós 39, 40, 62, 63

 Téchy Gyula 12
 Téglás Béla = Téglád doktor 5, 21, 22, 105, 106, 122, 124, 145, 148
 Teleky Grófné 41
 Toriccelliné 18
 Torner André 79
 Tóvölgyi 31, 145

 Várkonyi Béla 48, 49
 Vass Sándor 147
 Vészi József 16, 40, 49
 Vészi Lenke 15, 16, 40
 Vészi Margit 40, 63, 103
 Vitviczky 73
 Vojnits Sándor = Vojnics 43, 146

 Weiner Leo 15, 16, 25, 43
 Weszelszky Gyula 49, 50, 51
 Wielhelm Adolf = Wilhelm 44
 Wiesner 58

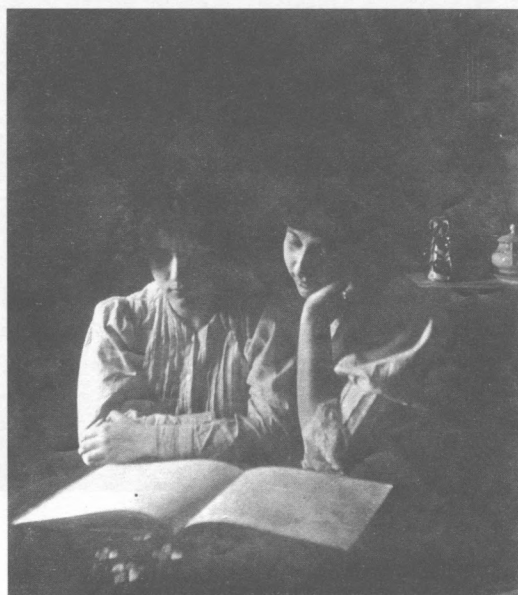
 Záli 44
 Zelma 60, 73, 78, 79, 88, 91, 94, 99
 Zerkovitz Béla = Zerkovits 90, 91
 Zichy Géza 64
 Zigány Árpád 47, 49, 50, 51, 141

MUTATVÁNY A LEVELEKBŐL

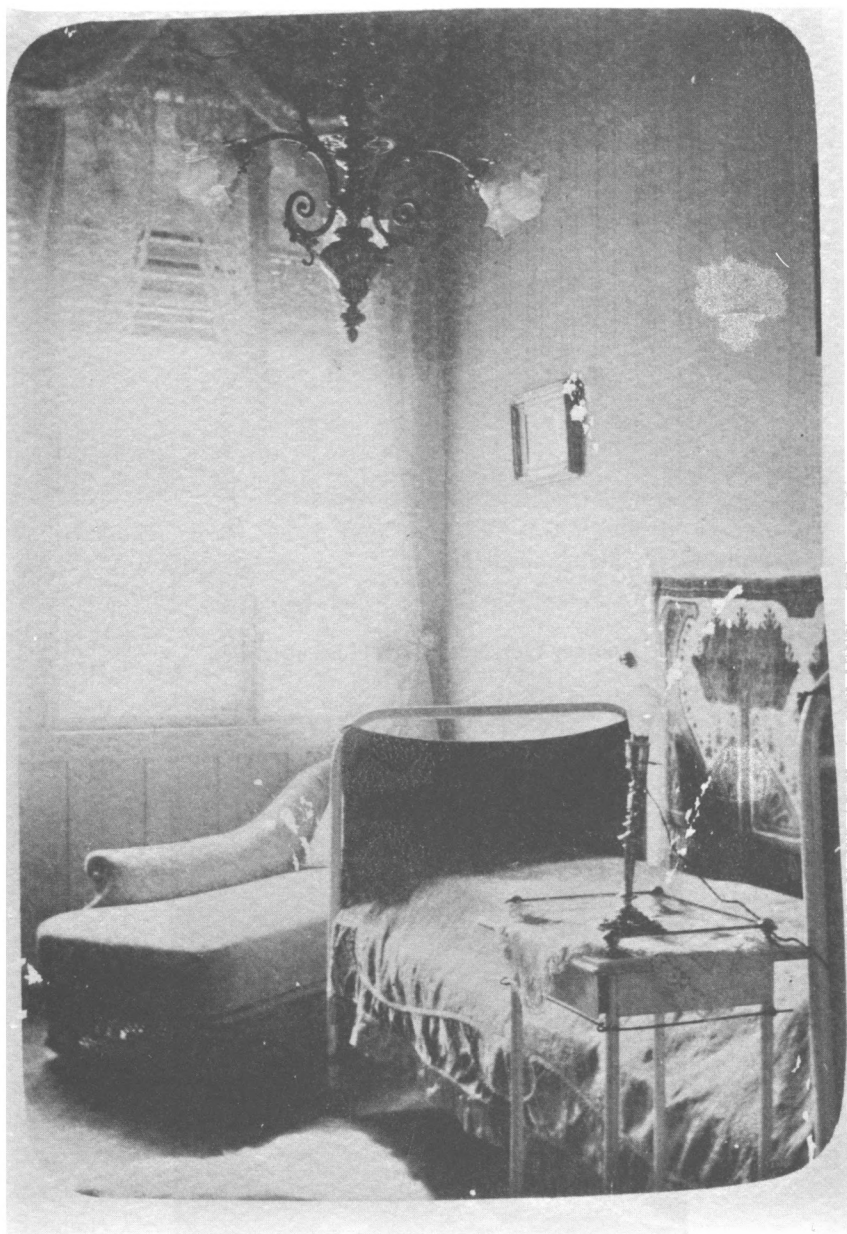

1910 márc 12

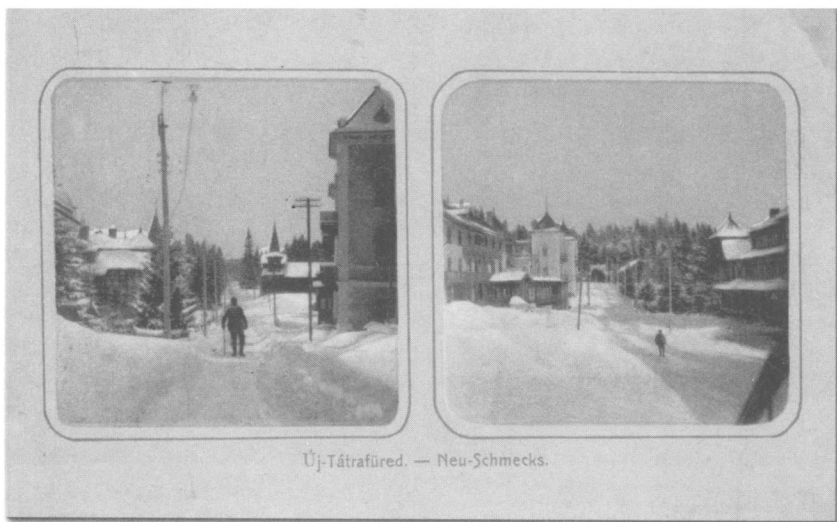
Brenner Dezső és Csáth Géza 1910-ben

Jónás Erzsébet és Jónás Olga megismerkedésük idején

Csáth Géza budapesti lakása 1911-ben

Újtátrafüred

Stószfürdő

STUBNYA-FÜRDŐ.

Stubnyafürdő

Budapest

VS

Ernő

gyógyászati és kórházi

Levelező Vezető
Tiszt

Neves úr úr!

1912. VII. 30

A külsőli népből láthatod
hisz lincé futott vassal. Szó
dolgom volta nyáron. Most
erősebb a nép és az ősi
napoknak övéreket. Én
ofanor mint a stóri nép
híres reggelen. Ölel

Jó

Dr. BRENNER JÓZSEF

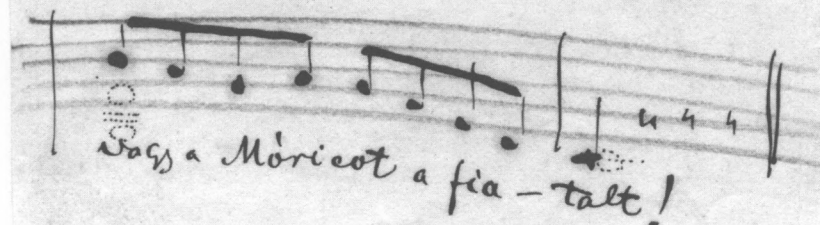
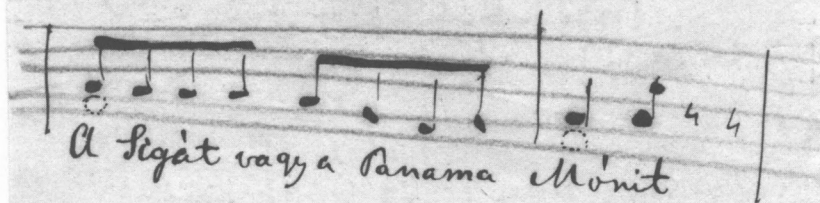
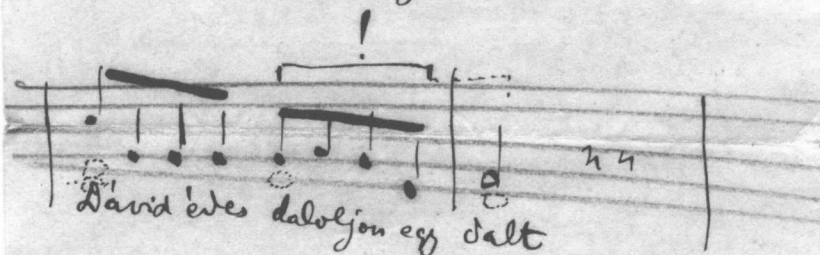
Stubnyafürdő hivatalos fürdőorvosa

Télen : Budapesten, az Egyetem Idegkórtani Klinikáján

Balassa-utca 6.

Telefon szám 119-37.

*Ut töblni, el kell járni.
Rp. Ord meg, rajötél se erre a
poroli (cinirus) humorra.*

c
 Elj' torátt i bölesrosan. Er
 2- valamiit. Hegebülj. Olvass.
 Di leuclit. Gioruly. De legalétt
 2-2 oóat tanultj Keményen.

Chellélehe Kildöm ar Tilt.

Ha D. nel. vel. menses (bármí-
 nevé) addor nem lehet baj!

Kannálj vaginált. O = nál
 fájás en bevált. A 6 0

dacára megérerett a veres:

(Ha Aloét ^{1/2} gm Extr. - t
 beadod, mindenesetre
 lútosabb.)

Képál Kibűnök. Kalasán
 Körömön. 1000 x

Michelsme'nel mit lenne ar
 új feltételek?

Patikahügyneél nő mindenki
 xgithet, csak elöb meg fell

TARTALOMJEGYZÉK

Levelek	5
1909	5
1910	26
1911	55
1912	62
Utószó	141
Mutatók	151
Levélmutató	153
Névmutató	155
Mutatvány a levelekből	159

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

821.511.141(497.11)-6

CSÁTH, Géza

1000 x ölel Józsi : családi levelek 1909-1912 / Csáth Géza ; [sajtó alá rendezte éa az utószót írta Beszédes Valéria]. - Szabadka : Szabadegyetem, 2008 (Szabadka : Grafoprodukt). - 167 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Életjel könyvek; 123)

Utószó: 141-150. - Registar.

ISBN 978-86-82147-84-8

a) Čat, Geza (1887-1919) - Prepiska

COBISS.SR-ID 228839943

A szabadkai Szabadegyetem kiadása

Felelős kiadó: Blažo Perović

Szerkesztő: Beszédes Valéria

Recenzensek: Dr. Hózsá Éva és Kiss Gusztáv

Borítóterv: Molnár Péter (millerson)

Számítógépes megmunkálás: Rédler Sylvia

Megjelent 300 példányban 10,5 (B/5) ív terjedelemben

Készült a szabadkai Grafoprodukt Nyomdában

A sepia-toned portrait of a man with a mustache, wearing a dark suit, white shirt, and tie. He is standing on a wooden platform or bridge structure, holding a hat in his left hand. The background consists of dense foliage and trees. The image has a vintage, historical feel.

Enn ma
 hat...
 be.
 & getleint el ne feldi. mü? ö? mel
 ar erfröðilvæn is némaþra (mú? ö? mel)
 gratulalusi;
 Þúrt ma líðvæn neleint?
 þy vannah írletaid?
 þerrora a súþod?
 Góðve & öðel
 Jóni.